

XV luku

YHTEISKUNNALLINEN VALLANKUMOUS YHTEISKUNTA- JA TALOUSMUODOSTUMIEN MUUTTUMISEN LAINMUKAISUUTENA

1. Yhteiskunnalliset vallankumoukset, niiden syyt ja merkitys yhteiskunnan historiassa

Edelläolevassa luvussa on selvitetty luokkataistelun syyt ja merkitys historiassa. Luokkataistelun korkeimpana ilmauksena ovat yhteiskunnalliset vallankumoukset. Vallankumoukset merkitsevät yhteiskunnan kehityksen taitekausia, joina toteutetaan siirtyminen toisesta yhteiskunta- ja talousmuodostumasta toiseen.

Yhteiskunnan tuotantovoimien kehitys ja vanhan järjestelmän uumenissa tapahtuva muiden yhteiskuntaelämän puolten muuttuminen valmistelee siirtymistä toisesta yhteiskunta- ja talousmuodostumasta toiseen. Nuo tapahtumat eivät vielä muuta yhteiskunnan laadullista tilaa kokonaisuudessaan ja siksi ne on suhteessaan siihen luonnehdittava tasaiseksi kehitykseksi, evoluutioksi. Ne valmistelevat yhteiskunnallista vallankumousta, revoluitiota, ja tämä taas viimeistelee, kruunaa ne. Toisin kuin tasainen kehitys se ei tapahdu vanhan järjestelmän säilyttämisen pohjalla, vaan se hävittää vanhan järjestelmän ja korvaa sen uudella, ts. muuttaa perin pohjin yhteiskunnan tilan.

Yhteiskunnallisten vallankumousten syvin syy on uusien tuotantovoimien ja aikansa eläneiden tuotantosuhteiden välisessä konfliktissa, ristiriidassa. Mainiossa esipuheessaan teokseen „Poliittisen taloustieteen arvostelua” Marx huomautti, että kehityksensä tietyllä asteella tuotantovoimat joutuvat ristiriitaan tuotantosuhteiden kanssa, jotka ovat muuttuneet niiden kehityksen kahleiksi. Silloin koittaa yhteiskunnallisen vallankumouksen kausi.

Tuotantovoimien kehitys vaikuttaa vallankumouksellistavasti yhteiskunnan kehitykseen kokonaisuudessaan. Mutta tekniikan mullistukset voivat olla sattumatta yhteen yhteiskunnallisten vallankumousten ajanjaksojen kanssa, ne voivat tapahtua sekä ennen vallankumousta että sen jälkeen. Esimerkiksi Englannissa, Ranskassa ja eräissä muissa maissa teollisuuden mullistus tapahtui porvarillisen vallankumouksen voiton jälkeen, joka raivasi maaperää kapitalistisen yhteiskunnan tuotantovoimien vapaalle kehitykselle. Meidän päivinämme on kypsymässä ja osittain jo alkanutkin mitä suurin tieteellis-teknillinen vallankumous, joka johtuu atomienergian omaksumisesta, avaruuden valloituksesta, kemian kehityksestä, tuotannon automatisoinnista ja muista mitä suurimmista tieteen ja tekniikan saavutuksista. Kapitalistiset tuotantosuhteet kuitenkin jarruttavat sen toteuttamista. Ottamatta huomioon tätä reformistit ovat seipittäneet „teollisuuden toisen vallankumouksen” teorian. Sen teorian mukaan tämä „toinen vallankumous” muka muuttaa itsestään, ilman sosialistista vallankumousta kapitalismin sosialismiksi (sellaista näkemystä saarnasi esimerkiksi K. Schmid Länsi-Saksan sosialidemokraattisen puolueen edustajakokouksessa v. 1956). Mutta todellisuudessa tekniikan edistyminen vain kärkeä kapitalismin vallitessa yhteiskunnallisia ristiriitoja ja voimistaa kiertämätöntä välttämättömyyttä siirtyä sosialismiin, koska se luo uusia tuotantovoimia, jotka eivät mahdu kapitalismin puitteisiin.

Vanhan järjestelmän uumenissa tavallisesti syntyvät myös uudet tuotantosuhteet, jotka vastaavat noiden tuotantovoimien luonnetta (poikkeuksen tekevät tässä sosialistiset tuotantosuhteet, joista tulee puhe alempana). Niinpä alkukantaisen yhteisöjärjestelmän oloissa saivat alkunsa tuotantovälineiden yksityisomistus ja ihmisen harjoittama toisen ihmisen riisto, jotka hajottivat tuon järjestelmän. Orjanomistusyhteiskunnan olemassaolon viimeisellä ajanjaksolla syntyi Roomaan kolonaatti, joka valmisteli siirtymistä maaorjuussuhteisiin. Feodaalisen yhteiskunnan uumenissa kehittyivät kapitalistiset suhteet huomattavasti: kasvoi manufaktuureja, kaupallisia yrityksiä ja pankkeja.

Uusien taloudellisten suhteiden kehitys kalvaa aikansa elänyttä taloudellista järjestelmää. Kuitenkaan ei vanha taloudellinen järjestelmä häviä itsestään, koska vanhojen tuotantosuhteiden puolella ovat aikansa eläneet luokat, jotka yrittävät kaikin voimin säilyttää asemansa. Niin kovin kuin esimerkiksi feodaalinen järjestelmä olikin Ranskassa 18. vuosisadan lopulla tai Venäjällä 19. vuosisadan puolivälissä kapitalistisen talouselämän kehityksen kalvama, tilanherrojen luokka, jolla oli valtavat maa-alueet, etuoikeudet ja poliittinen valta, pyrki kuitenkin kaikin tavoin säilyttämään vanhan järjestelmän. Yhteiskunnallinen vallankumous oli välttämätön lakaisemaan pois vanhan

taloudellisen ja poliittisen järjestelmän, joka ehkäisi uusien tuotantovoimien kehitystä.

Tuotantovoimien ja tuotantosuhteiden välinen ristiriita joutaa luokkien yhteentörmäykseen. Toiset luokat puolustavat aikansa eläneitä tuotantosuhteita ja niiden pohjalta kasvanutta yhteiskunnallista ja poliittista järjestelmää, kun taas toiset pyrkivät poistamaan ne. Vallankumoukselliset luokat tuhoavat vanhenneen poliittisen ja oikeudellisen päällysrakenteen, hävittävät vanhan ja muodostavat uuden valtiollisen vallan. Tuota valtaa ne käyttävät viedäkseen päätökseen vanhojen tuotantosuhteiden murskaamisen ja lujittaakseen uusia tuotantosuhteita. Niinpä vuosien 1789—1794 Ranskan porvarillinen vallankumous poisti feodaalisen maanomistuksen, säätyetuoikeudet ja raivasi tien siihen aikaan osuudeltaan edistyksellisten kapitalististen suhteiden vapaalle kehittymiselle. Niin muodoin ei yhteiskunnallinen vallankumous ole pelkästään poliittinen kumous, joka tuhoaa vanhan poliittisen päällysrakenteen; se ratkaisee uusien tuotantovoimien ja aikansa eläneiden tuotantosuhteiden välisen taloudellisen ristiriidan ja samoin yhteiskuntaluokkien välisen sosiaalisen ristiriidan.

Poliittisella alalla on vallankumouksen päätunnusmerkkinä se, että valtiollinen valta siirtyy luokan käsistä toisen luokan käsiin. Ennen kaikkea juuri siinä vallankumous eroaa kaikenlaisista huippukerroksien vallankaappauksista, jotka eivät kosketa kulloisenkin luokan herruuden perusteita. Absolutismin kaudella oli monia palatsikumouksia eri maissa (esimerkiksi Katariina II anasti vallan Venäjällä palatsikumouksen avulla). Imperialismista riippuvissa maissa suoritetaan useasti poliittisia vallankaappauksia, joita keskenään kilpailevat imperialistiset koplakunnat järjestävät. Moisia kaappauksia ei voi sanoa vallankumouksiksi, sillä niistä puuttuu vallankumouksen perustunnusmerkki: ne eivät muuta vallan luokkaluonnetta, vaan ne aikaansaavat ainoastaan vallassaolevien erillisten ryhmien taikka henkilöiden vaihdoksen.

Ei jokaista vallan siirtymistä luokan käsistä toisen luokan käsiin voida kuitenkaan nimittää vallankumoukseksi. Jos valtaan pääsee uudelleen aikansa elänyt luokka, jonka onnistuu palauttaa joksikin aikaa herruutensa, ei se ole vallankumous, vaan vastavallankumous. *Yhteiskunnallinen vallankumous* on

sellainen sosiaalinen kumous, jossa syöstään vallasta aikansa eläneet luokat ja pystytetään edistyksellisten, vallankumouksellisten luokkien valta.

Vallankumouksen käsite ei myöskään ole yhtä kuin käsitteet „aseellinen kapina” tai „kansalais-sota”. Suurimpaan osaan vallankumouksia on liittynyt luokkien aseellisia yhteentörmäyksiä, mutta historiassa on tapahtunut myös sellaisia aseellisia kapinoita ja kansalais-sotia (esimerkiksi ruusujen sota Englannissa), joita ei voida nimittää vallankumouksiksi, koska niiden tavoitteena ei ole ollut uuden taloudellisen ja yhteiskunnallisen järjestelmän pystyttäminen. Toisaalta, kuten alempana osoitetaan, mahdollisia ovat niin ikään sellaiset vallankumoukset, jotka tapahtuvat ilman aseellista kapinaa, ilman kansalais-sotaa.

Yhteiskunnallisen vallankumouksen sisältönä, tapahtuipa se sitten missä muodossa tahansa, on aina aikansa eläneen taloudellisen, yhteiskunnallisen ja poliittisen järjestelmän hävittäminen sekä sen vaihtaminen uuteen järjestelmään. Historia tuntee erityyppisiä vallankumouksia, jotka eroavat toisistaan luonteensa ja liikkeellepanevien voimiensa puolesta.

Vallankumouksen *luonteen*, sen perussisällön määrää se, millaisia yhteiskunnallisia ristiriitoja se ratkaisee, millaisen järjestelmän pystyttämiseen se johtaa. Miksi esimerkiksi vuosien 1905—1907 Venäjän vallankumous oli luonteeltaan porvarillinen, vaikka sen johtajana oli proletariaatti eikä porvaristo? Siksi, että sen tehtävänä oli itsevaltiuden kukistaminen ja feodaalisten tuotantosuhteiden jäännösten poistaminen, so. tehtävät, jotka ovat porvarillisen vallankumouksen ratkaisuvia.

Vallankumouksen *liikkeellepanevina voimina* ovat ne luokat, jotka suorittavat vallankumouksen, vievät sitä eteenpäin murtaen aikansa eläneiden luokkien vastustuksen. Historiallinen välttämättömyys ei todellistu itsestään, vaan ihmisten toiminnan välityksellä. Luokkayhteiskunnassa historiallisesti kypsyneitä tehtäviä toteuttavat edistykselliset luokat. Eri luokkien kyky ratkaista noita tehtäviä on taas asteeltaan aivan erilainen. Historiasta tunnetaan esimerkkejä, joissa vanha järjestelmä on ollut taloudellisesti yli elänyt, mutta sen uumenissa ei ole kasvanut sellaista vallankumouksellista luokkaa, joka olisi kyennyt luo-

maan uuden talousjärjestelmän.¹ Sellaisissa tapauksissa saa siirtyminen vanhasta uuteen yhteiskuntajärjestelmään varsin pitkällisen, kireän ja tuskallisen muodon. Esimerkiksi Länsi-Euroopassa vaati orjuudesta feodalismiin siirtyminen useita vuosisatoja.

Vallankumouksen liikkeellepanevat voimat eivät riipu vain vallankumouksen luonteesta, vaan myös niistä historiallisesti konkreettisista oloista, joiden vallitessa se suoritetaan. Useasti samantyyppiset, luonteeltaan samanlaiset vallankumoukset, kun ne tapahtuvat historiallisesti erilaisten olojen vallitessa, eroavat syvästi toisistaan liikkeellepanevien voimiensa puolesta. Esimerkiksi 17. ja 18. vuosisadalla tapahtuneiden Länsi-Euroopan maiden porvarillisten vallankumousten liikkeellepanevinä voimina olivat talonpoikaisto, kaupunkiväestön alimmat kerrokset, syntymässä oleva työväenluokka, kaupunkien pikkuporvaristo ja porvaristo. Porvaristo ei ollut ainoastaan liikkeellepanevana voimana, vaan myös noiden vallankumousten hegemonina, johtajana. Sitävastoin Venäjän vuosien 1905—1907 porvarillisessa vallankumouksessa ja vuoden 1917 Helmikuun vallankumouksessa porvaristo ei enää ollut vallankumouksen johtajana, eikä edes kuulunut sen liikkeellepaneviin voimiin. Venäjän porvarillisen vallankumouksen liikkeellepanevinä voimina olivat proletariaatti ja talonpoikaisto, proletariaatin ollessa johtoasemassa. Sellainen porvariston osuuden muuttuminen vallankumouksessa selittyy siitä, että monopolistisen kapitalismin vallitessa kapitalististen maiden porvaristo on menettänyt vallankumouksellisuutensa eikä se kykene esiintymään päättävästi tilanherroja vastaan peläten proletariaatin vallankumouksellisuutta. Se pelkää, että kansanjoukkojen taistelu feodaalista omistusta vastaan saattaa muodostua kapitalistista omistusta vastaan suunnatun rynnäkön alkajaisiksi.

Yhteiskunnalliset vallankumoukset jouduttavat valtavasti yhteiskunnan kehitystä. Muutamassa vallankumouksen vuodessa tai jopa kuukaudessa suoritetaan merkittävämpiä, perinpohjaisempia muutoksia yhteiskuntaelämässä kuin rauhallisen,

¹ Orjanomistusyhteiskunnan historia tuntee lukuisia orjien kapinoita, jotka kalvoivat aikansa elänyttä järjestelmää sisästäpäin. Kuitenkaan eivät orjat kyenneet voittamaan ja aikaansaamaan uutta järjestelmää, eikä vain poljetun asemansa ja hajanaisuutensa johdosta, vaan myös siksi, että he eivät olleet uuden, korkeamman tuotantotavan edustajia.

evoluutiomuotoisen kehityksen usean vuosikymmenen kuluessa. Marx ei nimittänyt aiheetta vallankumouksia historian vetureiksi.

Tuon historian veturien, yhteiskunnan kehityksen jouduttajien osan yhteiskunnalliset vallankumoukset suorittavat ensinnäkin siksi, että ne murskaavat perinpohjin aikansa eläneen järjestelmän, syöksevät vallasta vanhat luokat, jotka estävät yhteiskunnan kehittymistä; toiseksi siksi, että ne kohottavat tietoiseen historian luomistyöhön uusia luokkia, laajoja kansanjoukkoja.

Ilman aikansa eläneen järjestelmän vallankumouksellista kukistamista on sekä esteetön taloudellinen kehitys että yhteiskunnan henkisen elämän nopea edistymisen mahdollisuus.

Porvariston ideologit selittävät yhteiskunnan kehityksen „normaaliksi” tieksi rauhallisen evoluutiomuotoisen liikunnan; vallankumoukset he leimaavat poikkeamiseksi „normaalilta” tieltä, luonnolliseen asiantakuun kohdistuvaksi väkivallaksi. Saksan porvarilliset historioitsijat ovat nimittäneet vuotta 1848 Saksassa „hulluksi vuodeksi”. Venäjän liberaalisen porvariston ideologi P. Struve hoki „järjettömyyden alkuvoimasta”, joka sai valtaansa Venäjän vuonna 1905. Suuri proletaarinen kirjailija M. Gorki paljasti porvarillisen liberaalismin moisten ideologien henkisen mitättömyyden Klim Samginin mielteissä: „Venäjä ei tarvitse vallankumousta vaan uudistuksia. Vallankumousta ei voi käsittää muuksi kuin sairaudeksi, yhteiskuntaelämistön tulehdukseksi.”

Nykyajan porvarilliset taantumusmiehet yrittävät julistaa „ei-lainmukaisiksi” vallankumoukset, jotka ovat tapahtuneet Venäjällä ja sittemmin Kiinassa ja muissa kansandemokratian maissa. Taantumukselliset eivät halua eivätkä voi käsittää, että sekä Venäjä että Kiina ja muut maat, joissa ovat tapahtuneet sosialistiset vallankumoukset, tarvitsivat nimenomaan vallankumousta päästäkseen kulkemaan seitsemän peninkulman saappain historiallisen edistyksen tietä. Vain suuri kansanvallankumous saattoi puhdistavan myrskyn tavoin lakaista pois aikansa eläneen yhteiskunnallisen järjestelmän ja avata kansoille tien vapaaseen kehitykseen.

Yhteiskunnallisten vallankumousten aikakaudet ovat todellisia historian juhlapäiviä, jolloin tavallisesti luokkasorron painamat kansanjoukot nousevat tietoiseen taisteluun uuden, edistyskennellisen yhteiskuntajärjestelmän puolesta. Mitä syvällisempi vallankumouksellinen murros on, sitä laajemmat kansanjoukot tempautuvat mukaan aktiiviseen taisteluun. Ja kääntäen — mitä suuremmat kansanjoukot tempautuvat vallankumouksellisiin toimiin, sitä syvällisempiä ja perusteellisempia ovat niiden joukkojen suorittamat uudistukset. Kansanjoukot sysäävät vallankumouksen kehitystä eteenpäin pyrkiessään viemään loppuun asti sen tehtävien ratkaisemisen. Sellaista osaa näyttelivät esi-

merkiksi vallankumouksellisen talonpoikaiston ja kaupunkien plebeijainesten esiintymiset Englannin 17. vuosisadan ja Ranskan 18. vuosisadan porvarillisessa vallankumouksessa. Nuo vallankumoukset, erityisesti Ranskan, menivät työkansan joukkojen aktiivisen osanoton ansiosta pitemmälle kuin porvaristo pyrki, ja juuri siksi ne ratkaisivat perusteellisemmin aikansa eläneen feodaalisen järjestelmän hävittämisen tehtävät. Useissa porvarillisissa vallankumouksissa kansanjoukot ovat esiintyneet omin itsenäisin vaatimuksin ja painaneet taistelullaan selvän leiman koko tapahtumien kulkuun; sellaisia vallankumouksia nimitetään porvarillis-demokraattisiksi. Ne eivät eroa muista porvarillisista vallankumouksista luonteensa puolesta, vaan sen mukaan, miten laajasti kansanjoukot ovat nousseet aktiiviseen, itsenäiseen taisteluun. Joukkojen suuri aktiivisuus oli ominaista esimerkiksi Venäjän vuosien 1905—1907 vallankumoukselle — imperialisminkin aikakauden ensimmäiselle porvarillis-demokraattiselle vallankumoukselle. Esiintyessään tuon vallankumouksen johtavana voimana Venäjän työväenluokka sovelsi siihen erikoisia proletaarisia taistelukeinoja (ennen kaikkea poliittista joukkolakkoa).

Vallankumouskaudet erottuvat tasaisen, evoluutiomuotoisen kehityksen kausista yhteiskunnallisen elämän suuremman laajuuden ja rikkauten vuoksi, joukkojen historiallisen luomistyön suuremman tietoisuuden, rohkeuden ja selkeyden vuoksi. Ne ovat kausia, jolloin tuotantovoimien ja tuotantosuhteiden alkuvoimainen kehitys muuttuu edistyksellisten yhteiskunnallisten voimien tietoiseksi taisteluksi tuotantotavassa ja koko yhteiskuntajärjestelmässä toteutettavan perinpohjaisen mullistuksen puolesta.

Jotta joukot nousisivat vallankumoukselliseen taisteluun, niiden on tajuttava vanhan järjestelmän kumoamisen välttämättömyys, mahdottomuus elää vanhaan tapaan. Vallankumouskausina saavat erikoisen suuren merkityksen uudet aatteet, joissa heijastuvat kypsyneet historialliset tehtävät. Uudet vallankumoukselliset aatteet auttavat joukkojen liikekannallepanossa, niiden tiivistämisessä poliittiseksi armeijaksi, joka kykenee murtamaan yhteiskunnan aikansa eläneiden luokkien vastustuksen. Siksi poliittista mullistusta tavallisesti edeltää aatteellinen mullistus, syvälinen murros joukkojen tietoisuudessa ja mielialassa.

Yhteiskunnallisia vallankumouksia ei tehdä „tilauksesta”, niitä ei voi aikaansaada millä hetkellä hyvänsä mielihalunsa mukaan jokin vallankumouksellinen ryhmä tai puolue, kuten arvelivat esimerkiksi blanquillaiset, jotka vaihtoivat yhteiskunnallisen vallankumouksen vallankaappaukseen, salaliittolaisten esiintymiseen. Yhteiskunnallisen vallankumouksen yleisen perussyyn lisäksi, joka on tuotantovoimien ja tuotantosuhteiden välinen konflikti, vallankumoukselle on välttämätöntä konkreettiset historialliset olosuhteet, joita nimitetään *vallankumoukselliseksi tilanteeksi*.

Vallankumouksellista tilannetta luonnehtii ensinnäkin „huippukeroksissa” vallitseva kriisi, hallitsevien luokkien politiikan kriisi, se, että ne eivät voi säilyttää herruuttaan entisessä muodossaan, eivät voi enää hallita vanhaan tapaan, ja toiseksi sorrettujen luokkien hädän ja puutteen kärjistyminen ja sen seurauksena niiden aktiivisuuden kohoaminen.

Teoksessaan „'Vasemmistolaisuus' lastentautina kommunismissa” Lenin määritteli seuraavasti yhteiskunnallisen vallankumouksen voiton ehdot: „Vallankumous voi voittaa vasta silloin, kun *'pohjakerrokset' eivät halua vanhaa* ja kun *'huippukerrokset' eivät voi elää vanhaan tapaan*. Toisin tämä totuus ilmaistaan sanoilla: vallankumous on mahdoton ilman yleiskansallista (sekä riistettyjä että riistäjiä käsittävää) kriisiä.”¹ Tämän yhteiskunnallisen kriisin ratkaiseekin juuri vallankumous. Yhteiskunnallisten vallankumousten kausina ratkaistaan ne lukuisat ristiriidat, joita vähitellen kasaantuu tasaisen kehityksen kausina.

Vallankumouksellisen tilanteen alkaminen on riippumaton sekä erillisten ryhmien ja puolueitten että myös kokonaisten luokkien tahdosta ja halusta. Ilman objektiivisia ehtoja, ilman vallankumouksellista tilannetta ei vallankumousta tapahdu: Jotta kuitenkin vallankumous tapahtuisi ja varsinkin, jotta sen kruunaisi voitto, pelkästään objektiiviset ehdot ovat riittämättömät. Kuten Lenin on huomauttanut, Venäjällä oli vuosina 1859—1861 ja 1879—1880 vallankumouksellinen tilanne, mutta noina vuosina ei vallankumousta tapahtunut. Venäjällä oli vallankumouksellinen tilanne myös v. 1905, mutta kumminkin val-

¹ V. I. Lenin, Teokset, 31. osa, s. 69.

lankumous kärsi tappion. Miksi? Siksi, että paitsi objektiivisten ehtojen kypsyttä on vallankumouksen voitolle välttämätön myös *subjektiivisen tekijän* kypsyys. Vallankumouksellisen luokan on oltava niin tietoinen ja järjestynyt, niin kyvykäs saamaan mukaansa vallankumouksellisen taistelun liittolaisensa, että se kehittäisi riittävän voimakkaita vallankumouksellisia toimenpiteitä aikansa eläneiden luokkien vallasta syöksemiseksi. Ja tuota järjestyneisyyttä, tietoisuutta kasvattaa työväenluokassa sen etujoukko, marxilais-leniniläinen puolue. Vain siinä tapauksessa, kun on olemassa kokenut, taisteluissa karaistunut puolue, joka on kiinteässä yhteydessä laajoihin vallankumouksellisiin joukkoihin ja joka nauttii niiden luottamusta ja tukea, käy mahdolliseksi voittoa sosialistinen vallankumous, vallankumouksen objektiivisten ehtojen ja lakien taitava hyväksikäyttö.

Vallankumouksellisen työväenliikkeen kokemus opettaa, että sosialistisen vallankumouksen voitto on mahdoton silloinkin, kun ovat olemassa objektiiviset ehdot, vallankumouksellinen tilanne ja joukkomittainen työväenliike, ellei ole marxilaisen puolueen toteuttamaa johtoa. Siitä ovat todisteena myös Saksan vuoden 1918 marraskuun vallankumouksen opetukset.

Herää kysymys: onko kypsyneiden yhteiskunnallisten ristiiriitojen ratkaisemiseen välttämätöntä vallankumous? Eikö ristiiriitoja voi ratkaista *reformien*, hallitsevien luokkien taholta tulevien osittaismyönnytysten avulla, asteittaisten uudistusten avulla? Vallankumouksen vastustajat pitävät reformeja pelastuksena vallankumouksesta. Niinpä reformismin puoltaja, englantilainen oikeistososialisti H. Laski kirjoitti vuonna 1944 kirjassaan „Mietteitä aikamme vallankumouksesta”: „Vallankumouksen uhkaan on historiallisesti tunnettu vain yksi vastaus: reformit, jotka valavat toivoa ja rohkeutta niihin, joihin vallankumoukselliset vastakkaisessa tapauksessa vetoavat vastustamattomalla voimalla.”¹

Reformistien toiveista huolimatta reformit eivät kuitenkaan ratkaise yhteiskunnallisia perusristiiriitoja, vaan sysäävät vain syrjemmälle niiden ratkaisua. Historian kokemus osoittaa, että siirtyminen toisesta yhteiskunta- ja talousmuodostumasta toiseen merkitsee olemukseltaan aina vallankumousta, vaikka se

¹ H. Laski, *Reflections on the Revolution of our Time*, London 1944, p. 24.

voi toteutua erilaisin muodoin; vallankumoukselliset luokat voivat suorittaa tehtävänsä enemmän tai vähemmän päättävästi. Niinpä Englannissa porvarillinen vallankumous päättyi porvariston ja feodaalien väliseen sovitteluratkaisuun, kun taas Ranskassa feodalismi lakaistiin pois päättäväisellä rynnäköllä. Venäjällä feodaalisten maaorjuussuhteiden vaihtaminen kapitalistisiin viivästyi pitkäksi ajaksi, minkä ohessa hallitsevat luokat yrittivät reformien avulla sopeuttaa feodaaliset laitokset kapitalismin kehityksen mukaisiksi. Mutta minkäänlaiset reformit eivät pelastaneet eivätkä voineet pelastaa itsevaltiutta Venäjällä, sen lakaisi pois mahtava kansanvallankumous vuoden 1917 helmikuussa.

Jos vanhan järjestelmän suojelijat käyttävät reformeja sen lujittamiseen, sen tuhon välttämiseen, niin merkitseekö se, että vallankumouksellisten on oltava kaikkien reformien vastustajia? Ei tietenkään. Reformilla ja reformilla on ero. Reformistit asettavat reformit ja vallankumouksen vastakkain, pitävät niitä itsetarkoituksena ja yrittävät saada reformien avulla sorretut pois luokkataistelusta, hajottaa vallankumouksen voimat. Vallankumoukselliset pitävät kapitalismin oloissa reformeja vallankumoustaistelun sivutuotteena ja käyttävät niitä luokkataistelun kehittämiseen ja laajentamiseen, alistavat reformit vallankumouksellisten perustehtävien ratkaisemisen alaisiksi. Reformit eivät suinkaan ole yhteisen sopimuksen, kaikkien luokkien „solidaarisuuden” tuloksia, kuten reformistit väittävät. Nimenomaan vallankumouksellisella taistelullaan pakottavat edistykselliset luokat sortajia suostumaan reformeihin, osittaismyönnytyksiin.

Reformistit pelkäävät vallankumousta ja saarnaavat ajatusta, että kapitalismi „kasvaa” asteittaisesti sosialismiksi. He väittävät, ettei monopolistinen valtiokapitalismi enää muka ole kapitalismia ja että sitä voidaan kutsua „valtiosocialismiksi”. Tällöin he viittaavat talouden erillisten alojen kansallistamiseen, joka muka muuttaa kapitalistisen talouden sosialistisista ja kapitalistisista yrityksistä koostuvaksi „sekataloudeksi”. Mutta porvarillisen valtion toimeenpanema kansallistaminen ei poista kapitalistista omistusta, vaan muuttaa vain sen muotoa, eikä liioin raivaa pois kapitalistista riistoa. Jotkut nykyajan revisionistit väittävät, että rinnan kapitalistisen yhteiskunnan vallankumouksellisen sosialistiseksi uudistamisen kanssa tapahtuu evoluutiomainen, tasainen siirtymisprosessi sosialismiin. Imperialismin maissa tapahtuvaa valtiokapitalististen pyrkimysten kasvua he pitävät sen osoittajana, että nuo maat kulkevat niin ikään sosialismin tietä. Tällöin he kuvaavat porvarillisen valtion olemukseltaan luokkien yläpuolella olevaksi järjestöksi, joka ei rajoita vain

työväenluokan vaan myös yksityispääoman pyrkimyksiä. Todellisuudessa taas valtion sekaantuminen talouselämään ei missään määrin rajoita kapitalististen monopolien mahtia, vaan päinvastoin antaa niiden käsiin lisäkeinoja työläisten riiston tehostamiseksi, pien- ja keskivarakkaiden kapitalistien alistamiseksi sekä kilpailijoiden raivaamiseksi tieltään. Valtiomonopolistinen kapitalismi ei ole suinkaan yhtä kuin sosialismi, se vain valmistaa tämän aineellisia ennakoedellytyksiä. „Tällaisen kapitalismin 'läheisyyttä' sosialismiin tulee proletariaatin todellisten edustajien pitää todisteena siitä”, kirjoitti Lenin, „että sosialistinen vallankumous on lähellä, helppo suorittaa, toteutettavissa ja pikaisesti välttämätön, eikä suinkaan todisteena siitä, että on suhtauduttava suopeasti tämän vallankumouksen kieltämiseen ja kapitalismin kaunisteluun, jota kaikki reformistit harjoittavat.”¹ Jotta muutettaisiin valtiokapitalismi sosialismiksi, pitää, kuten Lenin opetti, poistaa kapitalistinen huippukerros. Tietyissä oloissa ja varsinkin kun on olemassa laaja ja voimakas kansanliike, jota työväenluokka johtaa ja joka suuntautuu monopolien kaikkivaltaa vastaan, voidaan kansallistaminen jo ennen sosialistisen vallankumouksen voittoa kohdistaa monopolistista huippukerrosta vastaan. Siksi useiden kapitalististen maiden proletariaatti vaatii laajaa kansallistamista kansalle edullisimmilla ehdoilla. Mutta lopun kapitalistisesta riistosta voi tehdä vain sosialistinen vallankumous.

Nykykaudella, kun yhä suuremman vaikutuksen maailmanhistoriaan omaava sosialistinen maailmanjärjestelmä on kehittynyt ja lujittunut ja kun kapitalismi on huomattavasti heikennyt, „voi monien maiden työväenluokka jo ennen kapitalismin kukistamista pakottaa porvariston sellaisiin tavanomaisiin reformeja pitemmälle meneviin toimenpiteisiin, joiden merkitys on elintärkeä niin työväenluokalle ja sen vallankumouksen voiton ja sosialismin puolesta käymän taistelun tulevalle kehitykselle kuin myös kansakunnan valtaosalle”². Niinpä esimerkiksi työväenluokka voi, yhdistettyään ympärilleen kaikki demokraattiset ja rauhaarakastavat voimat, pakottaa hallitsevat piirit lopettamaan uuden maailmansodan valmistelun, luopumaan paikallisten sotien ja maailmansodan valloilleen päästämisestä sekä käyttämään talouselämää rauhanomaisiin tarkoituksiin. Se voi niin ikään yhdessä laajojen kansanjoukkojen kanssa torjua fasistisen taantumuksen hyökkäyksen, saada toteutetuksi rauhan, kansallisen riippumattomuuden ja demokraattisten oikeuksien kansallisen ohjelman. Tällaiset toimenpiteet saattavat jossakin määrin parantaa kansan elinoloja ja hillitä taantumusvoimia. Samalla

¹ V. I. Lenin, Teokset, 25. osa, s. 447.

² Tie kommunismiin, ss. 492—493.

ne luovat suotuisimmat ehdot vastaiselle eteenpäinmenolle ja auttavat työväenluokkaa tiivistämään ympärilleen koko työkan-
san toimeenpanemaan sosialistisen vallankumouksen.

Sosialistisen vallankumouksen voiton jälkeen reformien ja vallankumouksen keskinäissuhteet muuttuvat olennaisesti, kuten Lenin osoitti. Voiton saavuttanut vallankumouksellinen luokka ei käytä edessään olevain tehtävien ratkaisemiseen ainoastaan vallankumouksellisia menetelmiä, vaan myös reformeja. Tilan-
teen niin vaatiessa reformit auttavat sitä suorittamaan manöö-
verin, viivyttämään, voittamaan aikaa, saamaan hengähdys-
taun hyökkäyksen valmistelua silmälläpitäen ja hajottamaan
vallankumouksen vastustajain leirin, vetämään omalle puolel-
leen tai neutralisoimaan horjuvia.

Jos vallankumouksellinen luokka ratkaisee tehtävänsä ennen
vallan valtaamista „alhaalta” suoritettavien toimenpiteiden
avulla, järjestämällä taistelua vallassaolevaa luokkaa vastaan,
niin vallankumouksen voiton jälkeen se suorittaa tehtävänsä
myös „ylhäältä” suoritettavien toimenpiteiden avulla, käyttä-
mällä tuohon tarkoitukseen uutta valtiovaltaa. Nuo toimenpiteet
voivat olla luonteeltaan sekä erillisiä reformeja että syvällisiä
vallankumouksellisia taloudellisen järjestelmän, sosiaalisten
suhteiden muutoksia. Esimerkkinä sellaisista vallankumouksel-
lisista muutoksista voivat olla Neuvostoliitossa ja kansandemo-
kratian maissa suoritettut maaudistukset, kulakiston likvidoi-
minen SNTL:ssä talonpoikaistalouksien kollektivisoinnin pohjalla.

Olemme selvittäneet syyt, jotka aiheuttavat yhteiskunnallisia vallanku-
mouksia ja jotka muuttavat ne historialliseksi välttämättömyydeksi. Se suo
mahdollisuuden vastata myös kysymykseen: tuleeko vallankumouksia aina ole-
maan?

Yhteiskunnan kuten luonnonkin kehitys on dialektisen lain, määrällisten
muutosten laadullisiksi muuttumisen, alainen, jonka mukaan tasainen kehitys,
evoluutio, valmisteleo vallankumousta, revoluutiota. Yhteiskunnallinen vallan-
kumous on luokkayhteiskunnalle ominainen laadullisen harppauksen erikois-
muoto. Yhteiskunnallisen vallankumouksen laki on samanlainen historian laki
kuin luokkataistelunkin laki. Samoin kuin luokat, luokkataistelu ja valtiokaan
eivät ole ikuisia, ei yhteiskunnankaan kehityksen aina tarvitse käydä lävitse
yhteiskunnallisia vallankumouksia. Sosialismin oloissa eivät tuotantovoimien
ja tuotantosuhteiden väliset ristiriidat saa väistämättä selkkauksen muotoa,
koska yhteiskunnassa ei enää ole luokka-antagonismeja ja kaikki sosiaaliset
ryhmät ovat kiinnostuneita sosialististen tuotantosuhteiden lujittamisesta ja
kehittämisestä ja poliittinen päällysrakenne taas ilmaisee ja suojaa niiden

yhteisiä etuja. Siksi sosialistisessa yhteiskunnassa syntyvät ristiriidat voidaan ratkaista ilman yhteiskunnallista vallankumousta. Se ei tietenkään poista laadullisten harppausten, tietessä ja tekniikassa sekä yhteiskunnan tuotantovoimien kehityksessä tapahtuvien vallankumouksellisten mullistusten mahdollisuutta; niitä tulee olemaan pakostakin, mutta ne eivät enää tule johtamaan yhteiskunnallisiin vallankumouksiin.

2. Sosialistisen vallankumouksen ero muista vallankumouksista. Sosialistinen vallankumous ja proletariaatin diktatuuri

Sosialistinen vallankumous eroaa perin juurin luonteeltaan kaikista sitä edeltäneistä vallankumouksista, jotka korvasivat vain toisen riiston muodon toisella. Sen tehtävänä ei ole riiston muodon muuttaminen, vaan ihmisen harjoittaman toisen ihmisen riiston täydellinen hävittäminen. Se panee alulle siirtymisen luokkayhteiskunnasta luokattomaan. Sempä vuoksi se onkin ihmiskunnan historian syvällisin mullistus.

Sellaista varsin syvällistä mullistusta ei voi suorittaa vetämättä aktiiviseen historialliseen luomistyöhön mukaan mitä laajimpia kansanjoukkoja. Sosialistinen vallankumous panee liikkeelle jättiläismäisempiä kansanjoukkoja kuin mikään menneisyyden vallankumous. Sosialistisen vallankumouksen liikkeellepanevinä voimina ovat proletariaatti, joka esiintyy vallankumouksen johtajana, sekä työtätekevien ja riistettyjen joukkojen lukuisat kerrokset.

Porvaristo, joka oli 17. ja 18. vuosisadalla feodalisminvastaisten vallankumousten etunenässä, ei voinut yhdistää ympärilleen pitemmäksi ajaksi laajoja työkansan joukkoja, sillä sen edut joutuvat tietyssä vaiheessa sovittamattomaan ristiriitaan joukkojen etujen kanssa. Nykykaudella sekä vallankumouksellisdemokraattisten että sosialististen uudistusten johdossa oleva proletariaatti aikaansaa sitä vastoin pysyvän liiton mitä laajimpien kansanjoukkojen kanssa, erityisesti työtätekevän talonpoikaiston kanssa niiden perusetujen yhteisyyden ansiosta.

Sosialistisen vallankumouksen tehtäviä ei voi ratkaista pysyttämättä proletariaatin diktatuuria. Jokaisen vallankumouksen on voitettava vallasta syöksemiensä taantumuksellisten luokkien vastustus, minkä johdosta myös menneisyyden vallankumouksissa uuden luokan oli pystytettävä diktatuurinsa.

ratkaistakseen vallankumouksen tehtävät. Niin oli esimerkiksi 18. vuosisadan lopulla Ranskan porvarillisessa vallankumouksessa. Proletaarinen vallankumous kohtaa vanhan maailman kaikkien voimien ennen näkemättömän vastustuksen, sillä se hävittää kaiken riiston.

Proletariaatin diktatuurin välttämättömyyden, sen historiallisen tarkoituksen määrää ennen kaikkea se, että sosialistisen vallankumouksen on voitettava maan kaikkien riistäjäluokkien vastarinta sekä suojauduttava riistovaltioiden vihamielisiltä toimenpiteiltä. Kansainvälinen imperialismi tukee vallankumouksen kaatamia riistäjäluokkia ja ryhtyy hyökkäystoimiin sosialistisen vallankumouksen maita vastaan, yrittää palauttaa niihin kapitalistisen komennon.

Proletariaatin poliittinen valta on sen luokkataistelun aseena maan rajojen sisäpuolella olevia vallasta syöstyjä riistäjäluokkia vastaan sekä ulkoa tulevia riistovaltioiden hyökkäyksiä vastaan.

Se merkitsee, että proletaarisella valtiolla, kuten jokaisella muullakin, on väkivaltainen puolensa. Mutta toisin kuin kaikissa muissa valtioissa väkivaltainen puoli ei ole tärkeintä proletariaatin diktatuurin valtiossa eikä se ole suunnattu väestön enemmistöä, vaan vähemmistöä (riistäjiä) vastaan.

Sen seurauksena muuttuvat perinpohjin myös suhteet valtion, sen asevoimien ja kansan välillä. Vuoden 1918 tammikuussa pidetyssä Neuvostojen III yleisvenäläisessä edustajakokouksessa V. I. Lenin esitti iäkkään kansannaisen sanat, jotka hän oli kuulut rautatievaunussa matkustaessaan Suomen rautatietä: „...Nyt ei enää tarvitse pelätä pyssymiestä. Kun olin metsässä, kohtasin siellä pyssymiehen, ja sen asemesta, että olisi ottanut minulta risut pois, hän vielä lisäsi minulle niitä.” Satoja ja tuhansia vuosia ovat työtätekevät nähneet asemieheensä vihollisensa. Muutoin ei asia voinut ollakaan, sillä valtion asevoimat palvelivat riistäjiä ja pitivät sääliittä työkansan lannistettuna. Ja vasta neuvostovaltion synnyttyä ilmestyivät asevoimat, jotka palvelevat kansaa.

Periaatteellisesti uutta valtion tyyppiä vastaa myös uusi *armeijan* tyyppi. Se on historiassa ensimmäinen armeija, joka on aidosti kansan oma, palvelee kansaa; toiseksi, se on armeija, jonka sisällä ei ole luokkariitaa, sillä sen komentajat

ja rivimiehet värvätään työkansasta; kolmanneksi, armeija, jolle kaikki valloituspyrkimykset ovat vieraita ja joka palvelee kansojen välisen rauhan asiaa. Kuvaava on seuraava esimerkki. Niinä päivinä, jolloin nuoren neuvostotasavallan täytyi torjua valkokaartilaisten ja ulkomaisten maahanhyökkääjien rynnistyksiä, annettiin hallituksen käsiteltäväksi ehdotus valtion vaakunasta. Tämän vaakunan keskelle oli kuvattu miekka. „Miksi miekka?“, väitti V. I. Lenin vastaan. „Valloituksia emme tarvitse. Valloituspolitiikka on meille täysin vierasta; me emme hyökkää, vaan torjumme kimpustamme sisäisiä ja ulkoisia vihollisia; sotamme on puolustussotaa eikä miekka ole meidän tunnusmerkkimme.“ Neuvostovaltion tunnusmerkeiksi tuli sirppi ja vasara — rauhanomaisen luovan työn tunnuskuvat. Sellaisen työn suojana onkin neuvostoarmeija.

Proletariaatin diktatuurin valtio ei ole tavallinen, vaan täysin uusi valtio. Se suojelee kansan etuja, ei palvele riistäjiä, vaan riistettyjä, ei omistavaa vähemmistöä, vaan työtätekevää enemmistöä. Sen tehtävänä ei ole lujittaa ihmisen harjoittamaa toisen ihmisen riistoa, vaan päinvastoin hävittää se ainiaaksi.

Marxilaisuuden viholliset väittävät, että proletariaatin diktatuurin tunnustaminen on muka ristiriidassa luokkien hävittämisen tehtävän kanssa. „Työväenluokka pyrkii kaikkien luokkien hävittämiseen eikä toisiin luokkiin kohdistuvaan herruuteen“, selittävät esimerkiksi Itävallan sosialistisen puolueen ohjelman laatijat. Sellainen vastakkainasettelu on pätemätön. Juuri siksi, että työväenluokka pyrkii yhteiskunnan kaikenlaisen luokkiin jakautumisen hävittämiseen, sen on pystytettävä riistäjäluokkiin kohdistuva poliittinen herruutensa. Yhden luokan — proletariaatin poliittinen herruus on välttämätön väliporras sosialismiin, jossa ei enää ole riistäjäluokkia, luokkien antagonismi on hävitetty ja valtiosta tulee koko yhteiskunnan tahdon ilmaisija.

Torjuessaan proletariaatin diktatuurin oikeistososialistit asettavat sen vastakohtaksi „puhtaan“ demokratian. „Me taistelemme demokratian puolesta, me esiinnyimme kaikenlaista diktatuuria vastaan“, sanotaan Saksan sosialidemokraattisen puolueen ohjelmassa. Mutta millaisesta „demokratiasta“ on puhe, näkyy siitä, että ohjelman laatijat julistavat tukevansa samaista Bonnin militaristis-klerikaalisen valtion perustuslakia, joka hävittää ja vainoaa demokraattisia järjestöjä

Länsi-Saksassa. Proletariaatin diktatuurin Saksan sosialidemokratian ohjelman laatijat ja muut oikeistososialistit katsovat demokratian kieltämiseksi. He peittelevät sitä tosiseikkaa, että antagonistisiin luokkiin jakautuneessa yhteiskunnassa on jokainen valtio olemukseltaan jonkin luokan diktatuuri. Koko asia on siinä, ketä vastaan tai kenen alistamiseksi diktatuuria käytetään ja kuka, mitkä luokat nauttivat demokratiasta.

Päinvastoin kuin riistovaltiot, jotka ovat yhteiskunnan työtätekevään enemmistöön kohdistuvaa riistävän vähemmistön diktatuuria, proletariaatin diktatuuri on työväenluokan johtaman työtätekevän enemmistön valtio. Se on monimiljoonaisen luokan diktatuuria, luokan, joka nauttii koko työkansan luottamusta ja jonka tehtävänä on tulla valtaan aikansa loppuun eläneen porvariston tilalle. Riistäjiin kohdistuvaa diktatuuria, demokratiaa työtätekeville — sitä on työväenluokan valta. Sen vuoksi proletariaatin diktatuurin pystyttäminen merkitsee demokratian valtaisa laajentamista, rajoittuneen ja muodollisen porvarillisen demokratian korvaamista proletaarisella demokratialla, joka turvaa teossa mitä laajimmille joukoille poliittiset oikeudet ja reaalisen vallan. Se on työväenluokan johtamaa aitoa kansanvaltaa, joka luokka-antagonismien hävittämisen mukana kasvaa demokratiaksi kaikille.

Proletariaatin diktatuuri on välttämätön paitsi riistäjäluokkien vastarinnan tukahduttamiseen, myös työväenluokan taholta tulevaa mitä laajimpien ei-proletaaristen työtätekevien joukkojen valtiollista johtamista varten.

Voittanut proletariaatti käyttää poliittista valtaansa irrottaakseen porvaristosta kaikki ei-proletaariset joukot (käsityöläiset ja ammatinharjoittajat, työtätekevän talonpoikaiston jne.) ja temmataakseen ne puolelleen, jotta ne saataisiin vähitellen sosialismin rakennustyöhön, uudistaakseen ne sosialistisesti. Sitä tehtävää ei ratkaista väkivallan avulla, vaan vakuuttamalla, esimerkin, järjestämisen ja taloudellisen avun keinoin. Siksi väkivaltainen puoli ei ole ainoa, eikä edes pääasiallinen puoli proletariaatin diktatuuria.

Ollessaan työväenluokan valtaa proletariaatin diktatuuri on samalla proletariaatin, työkansan etujoukon, ja työkansan lukuisten ei-proletaaristen kerrosten välisen luokkaliittoutumisen erikoismuoto. Se on, kuten Lenin asian ilmaisee, laadultaan

erikoinen taloudellisesti, poliittisesti, sosiaalisesti ja henkisesti erilaisten luokkien liitto. Sellainen liitto on mahdollinen sen vuoksi, että taistelullaan kapitalismia vastaan proletariaatti ilmaisee kaikkien riistosta vapautumisesta kiinnostuneiden työtätekevien etuja.

Työtätekevät joukot voivat päästä eroon pääoman ikeestä ja kulkea sosialismiin vain proletariaatin johdolla, vain sillä ehdolla, että niitä valtiollisesti johtaa proletariaatti, ja proletariaatti taas voi pitää yllä valtaansa ja johdattaa kansan sosialismiin vain ei-proletaaristen työtätekevien joukkojen tuella, liitossa noiden joukkojen kanssa. Siksipä proletariaatin diktatuurin korkeimpana periaatteena onkin työväenluokan ja talonpoikaiston välinen liitto, jossa työväenluokka on johtajana.

Työväenluokan diktatuuri on välttämätön myös siksi, että suoritettaisiin yhteiskunnan sosialistinen uudistaminen.

Päinvastoin kuin porvarilliset vallankumoukset, jotka alkoivat feodaalisessa yhteiskunnassa, kun sen uumenissa jo oli vaitonvaraisesti syntynyt kapitalistinen talousmuoto, sosialistinen vallankumous ei saa valmiina sosialistista talousmuotoa. Vaikka kapitalistisen yhteiskunnan tuotantovoimien kehitys valmistelee kaikinpuolisesti ja on jo valmistanutkin maailman mitassa aineelliset edellytykset vallankumoukselliselle siirtymiselle sosialistisiin tuotantosuhteisiin, ei sosialistinen talouselämä voi syntyä kapitalistisen yhteiskunnan uumenissa.

Saavutettuaan poliittisen vallan työväenluokka käyttää sitä taloudellisen uudistuksen toteuttamiseen, muuttaakseen kapitalistisen talouden sosialistiseksi. Sempä vuoksi sosialistinen vallankumous ei pääty poliittisen vallan saamiseen, vaan alkaa siitä. Sosialistinen talous ei voi syntyä ja kehittyä omaehtoisesti. Siksi työväenluokan valtio esiintyy sosialistisen taloudenpidon järjestäjänä.

Sosialistinen vallankumous muovaa uudelleen perin pohjin ei ainoastaan yhteiskunnan poliittisen ja taloudellisen elämän, vaan myös sen kulttuurin, ideologian. Koko yhteiskunnan henkinessä kulttuurissa tapahtuva mullistus on pitkällisempi. Se tulee loppuunsaoritetuksi poliittisen ja taloudellisen mullistuksen jälkeen.

Toisin kuin porvaristo, jolla omistavana, rikkaana luokkana oli mahdollisuus luoda jo ennen poliittisen vallan valtaamista

oma kulttuurinsa ja runsaslukuinen sivistyneistönsä, proletariaatti on riistettynä luokkana kapitalismin vallitessa vailla sellaista mahdollisuutta. Totta kyllä, se luo kapitalismin vallitessa sosialistisen kulttuurin alkeita ja nostaa joukostaan esiin proletarisen sivistyneistön vähälukuisen kerroksen.¹ Mutta sosialistisen kulttuurin ja sosialistisen sivistyneistön luomisen tehtävän se voi ratkaista lopullisesti vasta vallan valtaamisen jälkeen. Sen johdosta on proletariaatin diktatuurilla edessään jättiläismäisiä tehtäviä uuden kulttuurin luomisen, sivistyneistön valmennuksen ja mitä laajimpien joukkojen sosialistisen kasvatuksen alalla.

Jokainen yhteiskuntajärjestelmä luo erityisen, sille ominaisen sosiaalisen kurin, työkurin. Kuten Lenin huomautti, feodalismin vallitessa on työkuri keppikuria, kapitalismin vallitessa työn järjestely perustuu nälkäkuriin, sosialismi taas vaatii työntekijöiltä, jotka ovat tuotannon isäntiä, tietoista toverikuria. Sosialistisen kurin, työ-, yhteiskunta- ja valtiollisen kurin, kasvattamisessa näyttelee pääosaa aatteellinen vaikuttaminen. Mutta johtaessaan valtiota ja yhteiskuntaa työväenluokka soveltaa myös pakotusta, jota se käyttää lorvailijoita, tyhjän-toimittajia, varkaita, huijareita ja muita kapitalismin kelvottoman perinteen jatkajia vastaan. Tätä pakotusta sovelletaan koko kansan eduksi valtiiovallan ja sen säätämien lakien sekä oikeussäännösten avulla, joiden pohjana ovat työn ja säännön „ken ei työtä tee, hänen ei syömänkään pidä” mukaan tapahtuvan jaon sosialistiset periaatteet. Niin muodoin tulee proletariaatin valtiovallasta väline sen taistelussa kapitalismin voimia ja perinteitä vastaan sekä politiikan ja talouden että myös aatteellisen kasvatuksen alalla.

Kuten sanotusta ilmenee, proletariaatin diktatuuri on sosialistisen vallankumouksen perustehtävien ratkaisun väline. Proletariaatin diktatuuri on perimmältään kolmitahoinen: 1) maan omien riistäjäluokkien suhteen se esiintyy niiden vastarinnan

¹ Kapitalismin mätäneminen ja kriisi sekä kansoja ja ihmisyyttä vastaan imperialismin suorittamat hirvittävät ilkityöt johdattavat kiertämättä kapitalististen maiden maiden rehellisimmät, rohkeimmat ja harkitsevimmat sivistyneistön edustajat työväenluokan puolelle, kommunismin puolelle. Sellaisia ovat USA:ssa Theodore Dreiser, Ranskassa Romain Rolland, Anatole France, Paul Langevin ja Joliot-Curie, Englannissa John Bernal, Tanskassa Martin Andersen-Nexö ym.

tukahduttamisen välineenä ja maan rajojen ulkopuolella olevien riistovaltioiden suhteen taas vallankumouksen saavutuksia ulkoiselta hyökkäykseltä suojelevana välineenä; 2) talonpoikaiston, käsityöläisten, kansanläheisen sivistyneistön ja työtätekevien muiden ei-proletaaristen kerrostien suhteen se on työväenluokan toteuttaman valtiollisen johtamisen väline; 3) koko yhteiskunnan suhteen se toimii sen talouselämän ja kulttuurin sosialistisen uudistamisen välineenä.

Kaikki nuo proletariaatin diktatuurin puolet kytkeytyvät erottamattomasti toisiinsa, mutta sen eri kehitysvaiheissa saattaa työntyä ensi sijalle milloin yksi milloin toinen noista puolista. Sitä mukaa kuin uusi yhteiskuntajärjestelmä lujittuu, saa sosialistisen valtion maan sisäisessä toiminnassa yhä suuremman ominaispainon talouden ja kulttuurin järjestämisen alalla suoritettava työ, sen kasvattava puoli, kun taas väkivaltainen puoli jää yhä enemmän taka-alalle.

Proletariaatin diktatuuri on kapitalismista sosialismiin siirtymisen kauden valtio. Kun tuo kausi on päättynyt, kun riistäjäluokat on hävitetty sekä talonpojat ja käsityöläiset ovat siirtyneet sosialismin tielle, sosialismin täydellisen ja lopullisen voiton oloissa on proletariaatin diktatuurin tehtävä maan rajojen sisäpuolella suoritettu. Proletariaatin diktatuurin valtio kasvaa sosialistiseksi koko kansan valtioksi (ks. tämän luvun 8. §). Tuo prosessi, joka on jo päättynyt SNTL:ssä, vahvistaa käytännössä todeksi, että „työväenluokka on historian ainoa luokka, joka ei aseta tavoitteekseen valtansa ikuistamista”¹.

3. Sosialistisen vallankumouksen ehdot nykykaudella

Marx ja Engels perustelivat ja todistivat kaikin puolin sosialistisen vallankumouksen välttämättömyyden, ja sen on vahvistanut koko sitä seurannut historian kehitys. Nykyään on jo huomattava osa ihmiskuntaa vapautunut kapitalistisesta ikeestä ja lähtenyt sosialismin tielle. Maailmanhistorian mitä suurin murros oli Lokakuun sosialistinen vallankumous Venäjällä, se aloitti uuden historian kauden — kapitalismista sosialismiin siirtymisen

¹ Tie kommunismiin, s. 560.

kauden. Tuo vallankumous antoi varsin voimakkaan iskun maailmankapitalismille, joka joutui syvän yleisen kriisin tilaan. Tuon kriisin vastaisen syvenemisen seurauksena imperialismiin järjestelmästä on lohjennut joukko Euroopan ja Aasian maita, joihin on pystytetty kansandemokraattinen järjestelmä ja joissa rakennetaan sosialismia.

Marxilaisuuden vastustajat, pyrkiessään väheksymään noiden suurten historiallisten muutosten merkitystä ja heikentämään marxilaisuuden aatteellista vaikutusta, inttivät, että vallankumoukset eivät tapahtuneet siellä, missä niiden oletettiin Marxin mukaan tapahtuvan.

Ranskalainen sosiologi Jean Marchal kirjassaan „Kaksi marxilaisuutta koskevaa tutkielmaa” (1955), kanadalainen professori H. Mayo kirjassaan „Demokratia ja marxilaisuus” (1955), Oxfordin yliopiston lehtori John Plamenatz kirjassaan „Saksalainen marxilaisuus ja venäläinen kommunismi” (1954) ja monet muut porvarilliset sosiologit selittävät, että Marx odotti sosialistisen vallankumouksen tapahtuvan teollisuusmaissa, mutta vallankumoukset tapahtuivat „vastoin Marxia” talonpoikaismaissa — Venäjällä ja Kiinassa. Kaikki nuo herrat ensin väittävät marxilaisuuteen kuuluvaksi dogmaattisen toteamuksen, että vallankumousten on tapahduttava kerta kaikkiaan säädettyssä järjestyksessä, ja sitten he kiistävät helposti tuon keksimänsä toteamuksen.

Marx tosiaankin oletti, että sosialistisen vallankumouksen aineelliset edellytykset, sosialismiin siirtymisen edellytykset kypsyvät kaikkein aikaisimmin kehittyneimmissä kapitalistisissa maissa. Mutta ei Marx eivätkä hänen oppilaansa milloinkaan ole olleet sitä mieltä, että voisi ennalta määrätä kaikiksi ajoiksi, missä vuorojärjestyksessä sosialististen kumousten on toteuduttava eri maissa. Se riippuu kokonaan historiallisesti konkreettisista oloista.¹

Kapitalismin esimonopolistisella kaudella Marx ja Engels esittivät väittämän, että sosialistinen vallankumous voi tapahtua samanaikaisesti kaikissa kapitalistisissa maissa tai ainakin Englannissa, USA:ssa, Ranskassa ja Saksassa. Tuohon Engelsin teoksessa „Kommunismien periaatteet” vuonna 1847 esittämään väittämään Marx ja Engels lisäsivät sittemmin viittauksen sii-

¹ Tehtäköön herrojen leninismien arvostelijoiden tieltäväksi, että Marx myönsi 19. vuosisadan puolivälissä verraten takapajuisessa Saksassa tapahtuvan sosialistisen vallankumouksen mahdollisuuden, jos proletariaatin vallankumoukselle antaisi siellä tukea „talonpoikaissodan toinen painos”.

hen, että vallankumous saattaa *alkaa* erillisissä maissa. Mutta koska kapitalismi kehittyi tuohon aikaan nousevaa linjaa, Marx ja Engels pitivät mahdollisena sosialistisen vallankumouksen voittoa yhdessä, erillisessä maassa, sillä vallankumous joutuisi kapitalististen maiden yhteisten iskujen tukahduttamaksi.

Kapitalismin laskusuunnan aikakaudella tilanne muuttui. Marxilaisuuden perusasettamuksiin nojaten ja uuden historiallisen kokemuksen yleistäen Lenin loi uuden sosialistisen vallankumouksen teorian, joka merkitsee marxilaisuuden luovaa edelleen kehittämistä imperialismin aikakauden oloihin sovellettuna. Kuten Lenin osoitti, imperialismin järjestelmä on kokonaisuudessaan kypsytynyt sosialistiseen vallankumoukseen. Imperialismin kaudella erilliset maat ovat imperialistisen maailmanjärjestelmän renkaita ja niiden sisäiset ristiriidat taas ovat osa imperialismin yhteisiä ristiriitoja. Siksi jonkin maan sosialistisen vallankumouksen ehtojen ja edellytysten kypsyneisyyttä ei ole tarkasteltava pelkästään maan sisäisen kehityksen näkökulmasta, vaan myös siitä näkökulmasta, minkälainen paikka sillä on imperialismin yhteisessä järjestelmässä. Sosialistinen vallankumous tapahtuu ennen kaikkea niissä maissa, joissa sisäiset ristiriidat ovat kärkevimmit; sen vuoksi ne osoittautuvat heikoimmiksi renkaiksi imperialismin yhteisessä ketjussa. Voidaanko sanoa, että heikkoja renkaita täytyy olla ennen kaikkea kapitalismin korkeimmalla tai päinvastoin alhaisimmalla kehitystasolla olevien maiden? Tietenkin on kapitalististen suhteiden tietynlainen kehittyneisyys ja työväenluokan olemassaolo sosialistisen vallankumouksen välttämättömiä ennakkoehdoja. Mutta ei saa pitää eri maiden vallankumousten vuorojärjestystä riippuvaisena niiden taloudellisesta kehitystasosta. Mikä maa saattaa osoittautua kaikkein heikoimmaksi renkaaksi imperialismin ketjussa historian kullakin kaudella, se riippuu sisäisten ja ulkoisten kehitysehtojen kokonaisuudesta, sosiaalisten ristiriitojen kärkevyydestä ja luokkavoimien keskinäisyydestä.

Kuten Lenin osoitti, kapitalististen maiden taloudellisen ja poliittisen kehitysvauhdin epätasaisuus kärjistyy äärimmilleen imperialismin vallitessa. Taloudellisella alalla epätasaisuus ilmenee siinä, että toiset maat ohittavat toisia, eikä se tapahdu suinkaan evoluution, tāsaisen kehityksen puitteissa, vaan harppauksenomaisesti. Poliittisella alalla epätasaisuus johtaa

siihen, että sosialistisen vallankumouksen poliittiset edellytykset eivät kypsy yhdenaikaisesti kaikissa kapitalistisissa maissa. Kuten jo XIV luvussa sanottiin, joissakin kapitalismin kehittyneimmissä maissa sosialistisen vallankumouksen voimien kypsyminen hidastuu, koska porvariston onnistuu pirstoa työväenliike muodostamalla „työläisaristokratian” kerros. Monissa vähemmän kehittyneissä kapitalistisissa maissa taas, joissa työväenluokka ja muut työtätekevät saavat kokea kaksinkertaisen ja kolminkertaisen sorron, saavat luokkaristiriidat ja luokkataistelu kärkevämpiä muotoja, minkä seurauksena nuo maat kypsyvät nopeammin poliittisesti vallankumoukseen.

Kapitalismin kehityksen epätasaisuus johtaa imperialististen maiden välisten ristiriitojen kärjistymiseen, taisteluun maailman uudelleen jakamisesta ja imperialistisiin sotiin. Ottaen huomioon muuttuneen historiallisen tilanteen, imperialististen maiden välisten sekä myös emämaiden ja siirtomaiden välisten ja työn ja pääoman välisten ristiriitojen kärjistymisen Lenin teki v. 1915 johtopäätöksen, että imperialismiin kaudella on käynyt mahdolliseksi sosialistisen vallankumouksen voitto aluksi joissakin taikka yhdessäkin erillisessä maassa ja että sosialistisen vallankumouksen voitto samanaikaisesti kaikissa kapitalistisissa maissa on mahdoton. Tämä nerokas ennakkonäkemyks on saanut vahvistuksen. Maailmankapitalismin perustusten heikentyminen soi vallankumouksen voimille mahdollisuuden murtaa imperialismiin rintaman aluksi Venäjällä ja sittemmin useissa muissa Euroopan ja Aasian maissa.

Niin muodoin kapitalismista sosialismiin siirtymistä ei suoriteta murskaamalla kapitalistinen järjestelmä yhtä aikaa kaikissa maissa, vaan siten, että yksityisiä maita lohkeaa pois tuosta järjestelmästä.

Tästä johtuu kapitalismista sosialismiin siirtymisen kokonaisen historiallisen aikakauden väistämättömyys maailman mittakaavassa. Uudet ja taas uudet maat tulevat astumaan tuon aikakauden kestäessä sosialismin tielle, kaventaen siten kapitalistisen maailman herruuden piiriä ja likentäen sen loppua.

Imperialismin luhistumisprosessi kiihtyy sen jälkeen, kun sosialistinen vallankumous on voittanut yhdessä maassa, ja vieläkin enemmän sitten, kun se on tapahtunut useammassa maassa. Sosialistisen maan (ja sitäkin enemmän sosialististen

maiden maailmanjärjestelmän) olemassaolo merkitsee kapitalistisen järjestelmän heikentymistä ja on tukena vapausliikkeen kehkeytymiselle muissa maissa. Uusien sosialismin tielle lähtevien maiden vallankumouksellisten voimien on helpompi kestää taantumuksenvastaisessa taistelussa siksi, että imperialistinen järjestelmä on tullut heikommaksi ja myös siksi, että ne voivat nojata sosialististen maiden tukeen. Uusien maiden ei enää tarvitse kulkea kohti sosialismia tutkimattomia teitä, niillä on mahdollisuus käyttää hyväkseen sosialismin maiden kokemusta.

Sosialistisen leirin olemassaolo on avannut sosialististen uudistusten mahdollisuuden sellaisille pienillekin maille, joilla ei yksinään ollen olisi siihen riittävästi voimaa. Sosialistisen vallankumouksen voitettua Venäjällä ja sittemmin useissa muissa maissa kävi sen tukemana mahdolliseksi jäljellejääneiden maiden ja kansojen siirtyminen välittömästi feodaalisista ja puolifeodaalisista suhteista sosialismiin, kapitalismin vaiheen sivuuttaminen. Siten voi nykykaudella käytännöllisesti katsoen mikä maa tahansa, riippumatta taloudellisesta kehitystasostaan, lähteä sosialismiin johtavalle tielle.

Kapitalismin luhistumisen ja sosialismin voiton aikakausi ei ole yksinomaan sosialististen vallankumousten aikakausi. Sosialistista vallankumousta koskeva Leninin teoria opettaa, että imperialismin maailmanjärjestelmän luhistuminen tulee olemaan tulos erilaatuisten vallankumoustopahtumien, sosialististen vallankumousten, sosialistiseksi kasvavien demokraattisten vallankumousten, kansalliseen vapautukseen tähtäävien vallankumousten jne. yhteenpunoutumisesta. Vallankumoustopahtumien erilaatuisuus on itse imperialismin maailmanjärjestelmän erilaatuisuuden väistämätön seuraus, sillä se sulkee sisäänsä sekä korkealle kehittyneen kapitalismin maita että myös kapitalistisessa suhteessa vähemmän kehittyneitä ja samoin siirtomaita ja riippuvaisia maita, joissa esikapitalistiset suhteet esiintyvät huomattavina jäännöksinä tai jopa peräti vallitsevina. Kuitenkaan ei imperialismin maailmanjärjestelmän eri renkaissa kehittyvien vallankumoustopahtumien erilaatuisuus ole esteenä niiden yhdistymiselle. Päinvastoin yhteisen vihollisen, imperialismin, olemassaolo, jolle ne antavat iskuja sekä rintamalta että selustasta, johtaa objektiivisesti niiden voimien yhdistämiseen. Proletariaatin tehtävänä on suunnata

kaikki nämä erilaiset vallankumousliikkeet yhteen päämäärään, imperialismiin kukistamiseen. Juuri siksi V. I. Lenin esiintyi lahkolaista asioihin suhtautumista vastaan, joka eristää kommunistit laajoista väestöjoukoista. „Se, joka odottaa 'puhdasta' yhteiskunnallista vallankumousta, ei tule sitä *milloinkaan* näkemään. Hän on vain sanoissaan vallankumousmies, mutta ei ymmärrä todellista vallankumousta.”¹

Maailman vapausliike, joka on suunnattu imperialismia vastaan, koostuu siten, että sosialistiset vallankumoukset, kansalliseen vapautukseen tähtäävät imperialisminvastaiset vallankumoukset, demokraattiset kansanvallankumoukset, laajat talonpoikaisliikkeet, kansanjoukkojen taistelut fasististen ja muiden tyrannikomentojen kukistamiseksi ja kansallista sortoa vastaan suunnatut yleisdemokraattiset liikkeet sulautuvat yhdeksi virraksi.

Aikakautemme yleiselle historian kehityssuunnalle on luonteenomaista, että se johtaa imperialismiin järjestelmän luhistumiseen ja sosialismin voittoon kaikissa maissa. Mutta kansojen vapautuminen imperialismiin ikeestä toteutuu, kuten Lenin ennusti, historiallisesti eri aikoina ja moninaisissa muodoissa.

„Kaikki kansakunnat tulevat sosialismiin, se on väistämättöntä”, tähdensi Lenin, „mutta kaikki eivät tule aivan samalla tavalla, kukin tuo omalaatuisuutta demokratian tiettyyn muotoon, proletariaatin diktatuurin tiettyyn muunnokseen, yhteiskunnallisen elämän eri puolien sosialististen uudistusten tiettyyn vauhtiin. Ei ole mitään sen rujompaa teoriassa ja sen naurettavampaa käytännössä kuin kuvailla 'historiallisen materialismin nimessä' tulevaisuutta *tässä* suhteessa kauttaaltaan harmaan väriseksi...”²

4. Kansallisen vapautuksen nimessä tapahtuvat vallankumoukset ja imperialismiin luhistuminen

Imperialismia vastaan käydyssä yhteisessä taistelussa, joka koostuu luonteeltaan erilaisista vallankumouksellisista liikkeistä, on nykykaudella valtava merkitys sorrettujen kansojen kolonialisminvastaisilla, kansallisilla vapautusliikkeillä.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 347.

² V. I. Lenin, Teokset, 23. osa, s. 62.

Noiden kansojen herääminen kytkeytyy irrottamattomasti siihen historian uuteen aikakauteen, jonka pani alulle Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen voitto. Tuo vallankumous antoi mahtavan sysäyksen kansallisen vapautusliikkeen kehittymiselle. Jo Lokakuun vallankumouksen ensi vuosina ennusti Lenin tarkkanäköisesti, että maailman vallankumousliikkeen yhteistaseessa kansallisten vapautusliikkeiden ominaispaino tulee kasvamaan. Kominternin III kongressissa hän sanoi: „...maailmanvallankumouksen tulevissa ratkaisevissa taisteluissa maapallon väestön enemmistön liike, joka alussa tähtää kansalliseen vapautukseen, kääntyy kapitalismia ja imperialismia vastaan ja esittää ehkä paljon suurempaa vallankumouksellista osaa kuin mitä me odotamme.”¹ Tuohon aikaan ihmiskunnan enemmistön muodostaneiden siirtomaakansojen heräämistä Lenin piti maailmanhistorian uutena mahtavana tekijänä, joka jouduttaa sen kehitystä. Siirto- ja puolisiirtomaiden kansoja pidettiin aikaisemmin, kuten Lenin sanoi, „historiassa vain objekteina eikä subjekteina”, kun taas nyt ne suoristavat selkensä ja nousevat taisteluun oikeudesta järjestää itse elämänsä. Nimenomaan siihen Lenin liitti historian kehityksen tahdin kiihtymisen, maailmankapitalismin kriisin syvenemisen ja vihdoin sosialismin kapitalismista maailman mittakaavassa saaman lopullisen voiton näköalat. „Taistelun tulos riippuu viime kädessä siitä, että Venäjä, Intia, Kiina jne. muodostavat väestön valtaenemmistön. Ja juuri tämä väestöennemmistö onkin viime vuosina tullut tavattoman nopeasti mukaan taisteluun vapautumisensa puolesta, joten tältä kannalta ei voida olla hetkeäkään kahden vaiheilla siitä, minkälainen on oleva yleismaailmallisen taistelun lopullinen ratkaisu. Tältä kannalta sosialismin lopullinen voitto on varmasti ja ehdottomasti taattu.”²

Imperialismin luhistumista Lenin piti ennen kaikkea sosialististen vallankumousten ja kansalliseen vapautukseen tähtäävien vallankumousten yhdistymisen tuloksena. Kun kapitalismin maissa tapahtuvat sosialistiset vallankumoukset antavat imperialismille rintamaiskun, niin riippuvaisissa ja siirtomaissa käynnissä olevat kansalliseen vapautukseen tähtäävät ja

¹ V. I. Lenin, Teokset, 32. osa, s. 481.

² V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, s. 491.

imperialisminvastaiset liikkeet ja vallankumoukset antavat sille selustaiskun, horjuttavat ja murtavat imperialismiin siirtomaajärjestelmän perustuksia.

Nuo kaksi nykykauden vallankumouksen tyyppiä ovat keskinäisessä yhteydessä ja riippuvaisuussuhteessa toisiinsa. Toisaalta vaikuttaa sosialististen vallankumousten menestys ratkaisevasti kansallisten vapautusliikkeiden kehittymiseen ja voimistumiseen, luo suotuisat ehdot kansalliseen vapautukseen tähtäävien vallankumousten menestymiselle. Epäilemättä on kansallisen vapautusliikkeen nykyisen voimakkaan nousun ja siirtomaajärjestelmän luhistumisen tärkeimpänä ehtona ollut Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen voiton ja sosialismin maailmanjärjestelmän muodostumisen tuloksena tapahtunut imperialismiin heikkeneminen.

Kapitalismin synty ja kehitys johti siirtomaajärjestelmän muodostumiseen. Sosialismin syntyminen ja kehittyminen merkitsi sorrettujen kansojen vapautumisen ja siirtomaajärjestelmän hävittämisen aikakauden alkamista. Kun vuonna 1919 siirtomaiden, puolisiirtomaiden ja dominioiden asujaimisto oli 1.230 miljoonaa henkeä, noin 70% maapallon väestöstä, niin vuoteen 1961 mennessä se supistui 85,4 miljoonaksi hengeksi, 2,8% maapallon väestöstä. Siirtomaavaltakuntien raunioille on ilmestynyt 42 itsenäistä valtiota. Tietenkään ei saa unohtaa, että monilla mailla, jotka ovat saavuttaneet *poliittisen* riippumattomuuden, on vielä edessään sitkeä taistelu, jotta ne vapautuisivat kehittyneempien kapitalististen valtioiden harjoittamasta *taloudellisesta* orjuutuksesta. Mutta myös sitä taistelua helpottaa ja monessa suhteessa sen menestyksen määrää sosialismin voimien olemassaolo ja kasvu.

Toisaalta kansallisen vapautusliikkeen kehitys ja imperialismiin siirtomaajärjestelmän hajoaminen muodostuvat vuorostaan mahtavaksi jouduttavaksi tekijäksi ihmiskunnan liikkeessä kohti sosialismia. Siihen kiinnitti huomiota jo Lenin korostaessaan sitä merkitystä, mikä on sillä „...kun Idässä (Japani, Intia, Kiina) heräävät elämään ja taisteluun uudet luokat — ts. ne sadat miljoonat ihmiset, jotka muodostavat maapallon väestön enemmistön ja jotka historiallisella toimeettomuudellaan ja historiallisella unellaan ovat tehneet mahdolliseksi tähänastisen

lamaannuksen ja mätänemisen useissa kehittyneissä Euroopan valtioissa...”¹

Kun aikanaan noiden kansojen historiallinen masennustila, joiden oli pakko sietää siirtomaasortoa, auttoi kehittyneiden kapitalististen maiden porvaristoa vaimentamaan omien maitensa sisäisiä luokkaristiriitoja ja ostamaan puolelleen siirtomaista saamallaan ylivoitoilla työväenluokkansa huippukerrokseen, niin sorrettujen kansojen herääminen ja niiden vapautuminen siirtomaasorrostosta myötävaikuttavat luokkaristiriitojen kärjistymiseen ja jouduttavat sosialististen vallankumousten kypsymistä kapitalismin maissa. Vaikka se, että monet siirtomaakansat ovat saavuttaneet poliittisen riippumattomuuden, ei ole vielä tällä hetkellä ilmennytkään imperialismin taloudessa täydellisesti, on se jo johtamassa maailmantalouden kapitalistisen järjestelmän epävakaisuuden lisääntymiseen sekä kapitalististen maiden sisällä olevien yhteiskunnallisten ristiriitojen kärjistymiseen. Oireellisia olivat tässä suhteessa Belgiassa vuoden 1960 lopulla ja 1961 alussa olleet suurisuuntaiset lakot, joihin liittyi katutaisteluja. Belgian tapahtumia koskeva tunnetun ranskalaisen lehtimiehen Michel Bosquet'n lähettämä selostus alkoi seuraavin sanoin: „Se on siis mahdollista. Länsi-Euroopan työväenluokka, jonka joidenkin mielestä televisio, pesukoneet, sosiaaliset saavutukset ja uskapitalismi ovat tuudittaneet uneen, osoitti yhtäkkiä, että se kykenee purkauksiin, joilla on vallankumouksellinen luonne.”

Sosialistiset vallankumoukset ja kansalliset vapautusvallankumoukset eivät ole ainoastaan riippuvaisuussuhteessa. Tietyissä oloissa käy mahdolliseksi toisen tyyppin vallankumouksen kasvaminen toisen tyyppin vallankumoukseksi, ts. kansalliseen vapautukseen tähtäävän vallankumouksen kasvaminen sosialistiseksi vallankumoukseksi.

Sellainen kehitys on tapahtunut useassa Aasian maassa (Kiina, Pohjois-Korea, Pohjois-Vietnam). Laajojen kansanjoukkojen imperialisminvastaisen, feodalisminvastaisen vallankumouksen kasvaminen sosialistiseksi vallankumoukseksi käy mahdolliseksi siellä, missä johtava osa kuuluu tai siirtyy proletariaatille, johdonmukaisesti vallankumoukselliselle luokalle,

¹ V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, s. 218.

joka kykenee liitossa laajojen kansanjoukkojen kanssa viemään loppuun asti taistelun imperialismia vastaan, ratkaisemaan menestyksellä työkansan kansallisen vapauttamisen tehtävän lisäksi sosiaalisenkin vapauttamisen tehtävän.

Imperialismia vastaan käytävässä kansallisessa vapaustaistelussa, joka sisällöltään on demokraattista, eri luokat voivat esiintyä yhteisrintamana. Yhtenäisen kansallis-demokraattisen rintaman tehtävänä on yhdistää kaikki kansakunnan isänmaalliset voimat, jotka kykenevät käymään taistelua imperialismia ja feodalismia jätteitä vastaan. Kuitenkaan ei tuohon taisteluun osallistuvien eri luokkien asenne ole yhtäläinen. Johdonmukaisin taistelija, joka on valmis viemään loppuun asti kansallisen, imperialisminvastaisen ja demokraattisen vallankumouksen, on työväenluokka. Sen liittolaisena on talonpoikaisto, joka on läheisesti kiinnostunut maaudistusten toteuttamisesta ja feodalismia jätteiden hävittämisestä, sekä muita demokraattisia voimia. Riippuvaisten ja siirtomaiden kansallinen porvaristo saattaa niin ikään osallistua kansallis-demokraattiseen rintamaan. Useassa maassa porvaristo on ollut kansallisen vapautusliikkeen johdossa ja tullut valtaan maan vapautuksen jälkeen.

Nykyoloissa siirtomaiden, entisten siirtomaiden ja riippuvaisten maiden kansallinen porvaristo, joka ei ole kytkeytynyt imperialistisiin piireihin, on kiinnostunut imperialisminvastaisen ja feodalismia vastaisen vallankumouksen perustehtävien toteuttamisesta ja siinä mielessä se näyttää vielä edistyksellistä osaa. Mutta kansalliselle porvaristolle on ominaista kaksinaisuus ja se on taipuvainen sovitteluun imperialismin ja feodalismia kanssa. Eri maissa vallitsevasta luokkien keskinäisestä voimasuhteesta ja konkreettisista historiallisista oloista riippuen nuo puolet kansallisen porvariston toiminnassa saavat eriasteiset ilmauksensa.

Kansallisen vapautusliikkeen kehittyminen riippuu ratkaisevassa määrin siitä, mikä luokka sitä johtaa. Luokkataistelun yleisenä kehityssuuntana niissä maissa, jotka taistelevat kansallisesta riippumattomuudesta taikka ovat sen saavuttaneet, on, että kun yleiskansalliset tehtävät on perusosiltaan ratkaistu, nousevat erityisen kärkevinä esiin sosiaaliset tehtävät (välttämättömyys ratkaista maakysymys, feodaalisten taikka puolifeodaalisten suhteiden poistaminen, työläisten työpäivän lyhentä-

minen, työpalkan korottaminen jne.). Vapautuneiden maiden on niin ikään välttämätöntä lujittaa saavuttamaansa poliittista riippumattomuutta hävittämällä imperialistien herruuden taloudelliset tukipylväät. Suhtautumisessa kaikkiin noihin ongelmiin erityisesti ilmenee kansallisen porvariston käyttäytymisen ristiriitaisuus; vallankumouksellisten joukkojen pelko ajaa sen useasti taisteluun kansallisen vapautusliikkeen päätukenä olevia työläisiä ja talonpoikia vastaan.

Sosiaalisten ristiriitojen kärjistyessä kansallisessa porvaristossa ilmenee yhä enemmän taipumusta sovitteluun imperialismin ja sisäisen taantumuksen kanssa. Sitä vastoin kansanjoukot, joiden on välttämätöntä ratkaista sosiaaliset perusongelmat, tulevat asteittain vakuuttuneeksi siitä, että paras keino hävittää maan vuosisatainen jälkeenjääneisyys ja parantaa elinoloja on ei-kapitalistisen kehityksen tie.

Ihmiskunnan tulevaisuus riippuu suuresti siitä, mitä tietä kulkee siirtomaariippuvaisuudesta vapautuneiden maiden kehitys. Vastoin porvariston ideologioiden laskelmia siirtomaasorrosta vapautuneet kansat tulevat yhä enenevässä määrin vakuuttamaan siitä, että kapitalistinen kehitystie on kansan kärsimysten tie. Itse elämä osoittaa niille ei-kapitalistisen tien etuisuudet. Mahdollisuudet kulkea sitä tietä ovat nykykaudella valtaisesti laajenneet. Ne kytkeytyvät sekä siirtomaasorrosta vapautuneiden maiden sisäisiin että ulkoisiin kehitysedellytyksiin. Suotuisista sisäisistä edellytyksistä on suuri merkitys kansanjoukkojen heräämisellä, niiden pyrkimyksellä vapaaseen elämään, työväenluokan kasvulla, uusien, marxismin-leninismin aatteita seuraavien poliittisten puolueiden ilmestymisellä noihin maihin.

Usean maan ei-kapitalistiselle tielle siirtymisen poliittisena muotona voi olla kansallisen demokratian valtio. Se on, kuten Kommunististen ja työväenpuolueiden edustajien neuvottelukokouksen (1960) julkilausumassa on sanottu, ensinnäkin valtio, joka pitää johdonmukaisesti kiinni poliittisesta ja taloudellisesta riippumattomuudestaan, taistelee imperialismia ja sen sotilaallisia liittoutumia vastaan sekä myös imperialistisen pääoman maahantunkeutumista vastaan; toiseksi valtio, joka torjuu diktatoriset ja despoottiset hallintomenetelmät ja turvaa kansalle laajat demokraattiset oikeudet ja demokraattisten ja sosiaalisten uudistusten toimeenpanon mahdollisuudet. Sellaisen valtion

muodostuminen ja lujittuminen tulee edistämään imperialistisesta sorrosta vapautuneiden maiden nopeata yhteiskunnallista eteenpäinmenoa.

Kansallisen demokratian valtio ei merkitse yhden luokan herruutta. Sen poliittisena perustana on kaikkien niiden edistyskellisten, isänmaallisten voimien liitto, jotka taistelevat imperialismin- ja feodalisminvastaisen, demokraattisen vallankumouksen loppuunviemisen puolesta. Kuten jokainen valtio, jossa punoutuu yhteen eri luokkien valta, se on luonteeltaan siirtymäkauden valtio. Sillä ehdolla, että työväenluokalla on johtava osa, se on ei-kapitalistiseen kehitykseen siirtymisen muoto. „Ei-kapitalistisen kehitystien takeena on työväenluokan, kansanjoukkojen ja yleisdemokraattisen liikkeen taistelu, ja se vastaa kansakunnan ehdottoman enemmistön etuja.”¹

Ratkaiseva edellytys, joka nykykaudella luo siirtomaariippuvaisuudesta vapautuneille kansoille mahdollisuuden päästä ei-kapitalistiselle kehitystielle, on kansainvälisellä näyttämöllä tapahtunut luokkavoimien keskinäissuhteiden perinpohjainen muuttuminen. Sosialismin maailmanjärjestelmän lujittuminen ja kehittyminen turvaa niille mahtavan tuen sekä niiden taistellessa poliittisen riippumattomuuden lujittamisen puolesta että kehittäessä kansallista talouselämäänsä.

Sosialististen valtioiden kehityksille antama poliittinen ja taloudellinen tuki on vastavaikutuksena imperialistien hankkeille, jotka tähtäävät kolonialismin uusien muotojen vahvistamiseen. Tietoisuus tuon avun merkityksestä tunkeutuu yhä syvemmälle vapaudestaan taistelevien kansojen mieleen. Ei Kamerunin ulkoasiainministeri Charles Okala aiheetta sanonut Neuvostoliiton YK-valtuuskunnan vastaanotolla New Yorkissa N. S. Hruštševin puoleen kääntyen: „Kiitämme Teitä ponnisteluista, joilla puollatte vapauttamme. Keskellä Afrikkaa me tiedämme, että ellei SNTL:ää olisi, niin me lakkaisimme uskomasta jopa jumalaankin. Kun meille aikanaan annettiin riippumattomuus, ei sitä tehty puhtaasta sydäimestä. Aikaisempi orjuutemme haluttiin korvata uudella taloudellisella riippuvaisuudella. En ole kommunisti, mutta minulle ei ole tärkeätä se, kuka työn tekee — kommunistit tai eivät. Minulle on tärkeätä työn olemus, ja teidän ponnistelujenne olemus on hyvin arvokas asia.”

¹ Tie kommunismiin, s. 505.

Imperialistit yrittävät pirstoa kansallisen vapautusliikkeen käyttäen siihen muun muassa antikommunismiin ideologiaa. Useasti he julistavat „kommunisteiksi” kaikki, jotka taistelevat johdonmukaisesti kansojen riippumattomuuden puolesta. Sellainen politiikka tuo kuitenkin tullessaan päinvastaisia tuloksia. „Imperialismi kaivaa omaa hautaansa”, selitti puolueen XXII edustajakokoukselle osoittamassaan tervehdyksessä Sudanin liitto -puolueen (Malin tasavalta) edustaja Tidijani Traore. „Tänään, samoin kuin eilenkin, joka kerran, kun joku vapauttarakastava kansa heittää kahleensa menemään, siirtomaajorjuuttajat nostavat melun: 'Varokaa! Siinä on Moskovan käsi, kommunismin käsi!' Mutta se merkitsee, että kommunismi on vapauden synonyymi.

Joka kerran, kun jokin järjestö pyrkii poistamaan epäyhdenvertaisuuden ja vaatii aineellisten hyödykkeiden oikeudenmukaista jakamista, siirtomaajorjuuttajat kirkuvat: 'Varokaa! Siinä on Moskovan käsi, kommunismin käsi!' Mutta se merkitsee, että kommunismi on oikeudenmukaisuuden synonyymi, yhdenvertaisuuden synonyymi.

Joka kerran, kun jokin puolue paljastaa syrjinnän, imperialistit ja siirtomaajorjuuttajat raivoavat: 'Varokaa, ne ovat Moskovan asiamiehiä, ne ovat kommunisteja!' Mutta se merkitsee, että kommunismi on veljeyden synonyymi.”¹

Suojellakseen riippumattomuuttaan imperialismilta, kehittääkseen kansallista talouselämänsä ja säilyttääkseen rauhan siirtomaasorron ikeestä vapautuneet valtiot pyrkivät yhteistyöhön sosialistisen leirin maiden kanssa. Ja vaikka suurin osa noista maista ei tällä hetkellä olekaan sosialistisia, niiden saavuttama kansallinen riippumattomuus jouduttaa ihmiskunnan kulkua kohti sosialismia. Siirtomaasorron järjestelmän luhistuminen kansallisen vapautusliikkeen painostuksesta arvioidaan Kommunististen ja työväenpuolueiden edustajien neuvottelukokouksen julkilausumassa historialliselta merkitykseltään toiseksi tärkeimmäksi ilmiöksi sosialistisen maailmanjärjestelmän muodostumisen jälkeen. Siirtomaajärjestelmän hävittäminen on imperialismin luhistumisprosessin eräs oleellisimpia osasia. Siksi imperialisminvastaiset, kansalliseen vapautukseen tähtäävät vallankumoukset sisältyvät yhtenäiseen maailmanvallankumousprosessiin, joka kumoo ja murskaa kapitalismin. Määräväää osaa tuossa vallankumousprosessissa näyttelevät sosialistinen maailmanjärjestelmä ja kansainvälinen vallankumouksellinen työväenluokka.

¹ „Приветствия XXII съезду КПСС”. Госполитиздат, 1961, стр. 246.

5. Demokraattisten ja sosialististen uudistusten keskinäissuhde nykykaudella

Imperialismin kaudella ja erikoisesti sen luhistumisen kaudella on kapitalististen maiden luokkavoimien sijoittelu oleellisesti muuttunut. Sen seurauksena niissä maissa, joissa ei vielä ole tapahtunut porvarillis-demokraattista vallankumousta ja joissa feodaaliset tai puolifeodaaliset suhteet ovat säilyneet, ovat demokraattiset ja sosialistiset uudistukset lähentyneet toisiaan, ja sen johdosta taas on sosialistisen vallankumouksen yhteiskunnallinen pohja laajennut.

Esi-imperialistisella kaudella oli demokraattisten ja sosialististen uudistusten välillä kokonainen historian jakso. Kehittyneimmissä kapitalismin maissa demokraattiset uudistukset (maatorjuuden poistaminen, porvarillisen demokratian pystyttäminen, kansallisen riippumattomuuden saavuttaminen) toteutettiin jo 18. ja 19. vuosisadalla. Sosialistisia uudistuksia taas (kapitalismin poistaminen, sosialistisen demokratian pystyttäminen) noissa maissa ei tähän päivään mennessäkään ole toteutettu.

Jo Marx ja Engels osoittivat, että niissä maissa, joissa demokraattisten uudistusten toteuttaminen on viivästynyt, mutta kapitalistiset suhteet ovat jo kehittyneet, on jatkuvan vallankumouksen seurauksena mahdollista välitön siirtyminen demokraattisista uudistuksista sosialistisiin. Niinpä vuonna 1848 Marx ja Engels myönsivät mahdolliseksi, että Saksan porvarillis-demokraattinen vallankumous kasvaa sosialistiseksi vallankumoukseksi. Sosialistisen vallankumouksen voiton he kytkivät siihen tukeen, jota vallankumous saa „talonpoikaiskuorolta” ja jota ilman proletaarinen yksinlaulu muuttuisi väistämättä joutsenlauluksi.

Imperialismin luhistumisen kaudella tulee demokraattisista uudistuksista välittömästi sosialistisiin uudistuksiin siirtyminen, jota aikaisemmin voitiin pitää poikkeuksellisena, tyypilliseksi niille maille, joissa nuo demokraattiset uudistukset ovat vielä toteuttamatta.

Demokraattisten ja sosialististen uudistusten uuden keskinäissuhteen eritteli Lenin jo Venäjän ensimmäisen vallankumouksen vuosina. Tuossa vallankumouksessa ei hegemonia enää ollut porvariston vaan proletariaatin. Proletariaatin hegemonia

on eräs tärkeimpiä porvarillis-demokraattisen vallankumouksen sosialistiseksi kasvamisen ehtoja. Vallankumouksen kehityksen liikkeellepanevana voimana on työväenluokan ja talonpoikaiston välinen, työväenluokan johtama liitto. Mutta tuo liitto ei jää muuttumattomaksi, sen luokkasisältö muuttuu niiden vaiheiden mukaisesti, joiden kautta vallankumous kulkee. Eriteltynään Venäjällä vallinnutta luokkavoimien sijoittelua, Lenin teki johtopäätöksen, että porvarillis-demokraattisessa vallankumouksessa on työväenluokan liittolaisena koko talonpoikaisto, sen kaikki kerrokset, kun taas sosialistisessa vallankumouksessa työväenluokka nojaa köyhimpään talonpoikaistoon, käy taistelua kapitalismin kukistamisesta liitossa kaupungin ja maaseudun puoliproletaaristen kerrosten kanssa. Tällöin proletariaatin hegemonia yhdistää, kytkee toisiinsa molemmat vallankumouksen vaiheet. Porvarillis-demokraattisen vallankumouksen kasvaminen sosialistiseksi heijastuu myös poliittisessa päällysrakenteessa: vallankumouksen ensi vaiheessa pystytetty proletariaatin ja talonpoikaiston demokraattinen diktatuuri kasvaa proletariaatin sosialistiseksi diktatuuriksi.

Niin muodoin Lenin osoitti, että proletariaatti ei suorita porvarillis-demokraattista eikä liioin sosialististakaan vallankumousta yksinään, vaan yhdessä luokkaliittolaistensa kanssa. Siten tuli kumotuksi II Internationalen opportunististen johtajien näkökanta, joka kielsi proletariaatin hegemonian ajatuksen ja väitti proletariaatin esiintyvän sosialistisessa vallankumouksessa yksinään, liittolaisitta. Samalla tuli kumotuksi niin ikään tuosta näkökannasta johtuva käsitys, että sosialistinen vallankumous olisi mahdollinen vain silloin, kun proletariaatista tulee väestön enemmistö. Kuten Lenin osoitti, sosialistinen vallankumous on täysin mahdollinen niissäkin maissa, joissa proletariaatti muodostaa väestön vähemmistön, mutta joissa sillä on liittolaisina työtätekevät ja riistetyt joukot, kaupungin ja maaseudun puoliproletaariset väestökerrokset. Tämän Leninin ennakkonäkemyksen vahvisti sosialistisen vallankumouksen voitto Venäjällä ja sittemmin muissakin maissa.

Nykykaudella tapahtunut demokraattisten ja sosialististen uudistusten lähentyminen sekä proletaarisen vallankumouksen sosiaalisen pohjan laajeneminen on nähtävissä Euroopan kansandemokratian maiden kokemuksesta. Suurin osa noita maita oli ennen kansandemokraattista vallankumousta

maatalousvaltioita, joissa kapitalismin kehitys oli keskitasolla (paitsi Saksan Demokraattista Tasavaltaa ja Tšekkoslovakiaa). Monessa maassa oli vielä huomattavasti feodaalisten suhteiden jäänteitä. Toisen maailmansodan kaudella nuo maat menettivät kansallisen riippumattomuutensa ja joutuivat jouko miehitettyiksi (Puola, Tšekkoslovakia ym.) tai fasismin satelliittien asemaan, ja niiden eteen tuli etualalle yleisdemokraattiset tehtävät. Noiden maiden vallassaolevien luokkien huippukerros (tilanherrat ja suurporvaristo) lähti kansallisen petoksen tielle ja ryhtyi yhteistyöhön fasistien kanssa. Siksi fasistimiehitystä vastaan käyty kansallinen vapaustaistelu kietoutui yhteen sisäisiä taantumusvoimia vastaan käydyin luokkataistelun kanssa.

Kansallisen vapaustaistelun johtavana voimana oli työväenluokka, jonka kanssa talonpoikaisto, kaupungin pikkuporvaristo, sivistyneistö ja jopa osa kansallista porvaristoakin esiintyi yhtenäisenä kansanrintamana. Fasismin murskaamisen ja noiden maiden vapauttamisen seurauksena tuli syrjäytetyksi vallasta myöskin fasismin kanssa yhteistyössä olleet taantumukselliset luokat, tilanherrat ja suurporvaristo, ja vallankumouksellinen kansanrintama loi työväenluokan johtamana kansandemokraattisen järjestelmän.

Kansandemokratian luomisen puolesta käydyssä taistelussa yhdistyivät laajat yhteiskuntakerrokset ratkaisemaan yleisdemokraattisia, imperialismin- ja fasisminvastaisia tehtäviä (kansallisen riippumattomuuden palauttaminen, poliittisen järjestelmän demokratisointi jne.). Suurimmassa osassa näistä maista tuli noiden tehtävien lisäksi myös laajuudeltaan merkittäviä feodalisminvastaisia tehtäviä (paitsi Bulgariaa, jossa feodaalista maanomistusta tuskin enää ollenkaan oli, koska tilanherrat oli ajettu pois jo vuosien 1877—1878 Venäjän ja Turkin sodan aikana, ja niin ikään Tšekkoslovakiaa, jossa ennen kansandemokraattisen järjestelmän pystyttämistä hallitsi maataloudessa maatalousporvaristo). Rinnan demokraattisten uudistusten kanssa toteutettiin heti kansandemokraattisen järjestelmän syntyessä myös joukko sosialistisia uudistuksia (esimerkiksi suurteollisuuden, pankkien, kulkulaitoksen jne. osittainen kansallistaminen). Täydessä laajuudessaan sosialistiset tehtävät tulivat kuitenkin etualalle vallankumouksen kehittyessä edelleen. Tuolloin oli vallankumouksellisilla uudistuksilla kussakin kansandemokratian maassa monia erikoisuksia, jotka erottivat ne toisistaan.

Syntyneen historiallisen tilanteen johdosta osoittautui vallankumouksen yhteiskunnallinen pohja kansandemokratian maissa varsin laveaksi. Senkin jälkeen, kun Euroopan kansandemokraattisissa maissa porvaristo irtaantui kansanrintamasta, kansanrintama jäi erilaisten yhteiskunnallisten voimien laajaksi yhteenliittymäksi. Kaupungin pikkuporvaristo, keskivarakas talonpoikaisto ja muut porvariston vaikutuksen alaisena olevat kerrokset oli saatava ainakin neutralisoiduiksi, ajattelivat marxilaiset aikaisemmin. Uudessa tilanteessa osoittautui kuitenkin mahdolliseksi saada ne välittömästi sosialistisen vallankumouksen puolelle.

Kaikissa maissa toimeenpanee sosialistisen vallankumouksen perustehtävät proletariaatti taistellessaan porvaristoa vastaan. Mutta, kuten kokemus osoittaa, porvariston eri kerrosten asenne ei ole kaikkialla samanlainen. Kiinassa esimerkiksi muodostettiin imperialisminvastaisen, feodalisminvastaisen vallankumouksen vaiheessa kansandemokraattinen yhteisrintama, johon kuului myös kansallinen porvaristo. Työväenluokan ja kansallisen porvariston väliset ristiriidat jäivät tuolloin taka-alalle yhteisiin imperialisminvastaisiin ja feodalisminvastaisiin tehtäviin verrattuna. Toisin kuin Euroopan kansandemokratian maissa Kiinan työväenluokka säilytti liittosuhteensa kansalliseen porvaristoon myös sosialistisen vallankumouksen vaiheessa. Tällöin oli suurimman osan kansallista porvaristoa pakko hyväksyä sosialistiset uudistukset. Se kävi mahdolliseksi ennen kaikkea siksi, että Kiina, joka oli aikaisemmin puolisiirtomaa, vapautui imperialistisesta ikeestä työväenluokan johdolla ja saattoi turvata kansallisen riippumattomuutensa vain sosialismin tietä kulkien. Sen selittää myös Kiinan kansallisen porvariston heikkous. Tämän porvariston kehityksen oli ulkolaisen imperialismin väkivalta estänyt. Ratkaisevan vaikutuksen kansallisen porvariston asenteeseen tekivät vastavallankumouksellisia vastaan kohdistuneet kansan joukkoliikkeet, kapitalistisen lohkon rajoittamisen puolesta käyty sitkeä luokkataistelu. Mutta vaikka kansallisen porvariston olikin pakko alistua kansan tahtoon, sosialistinen vallankumous on yhtä kaikki periristiriidassa sen luonnon ja toiveiden kanssa. Siksi sosialistisen vallankumouksen tehtävien toteuttaminen kytkeytyy väistämättä enemmän tai vähemmän kärkevään luokkataisteluun.

Demokraattiset uudistukset voidaan toteuttaa paitsi ennen sosialistisia, myös yhtä jalkaa niiden kanssa sen jälkeen, kun proletariaatti on vallannut poliittisen vallan. Lokakuun Suuressa sosialistisessa vallankumouksessa muiden työvätekevien joukkojen kanssa liitossa oleva proletariaatti toteuttaessaan sosialistisia uudistuksia ratkaisi samantien myös ne yleisdemokraattiset tehtävät, joita Helmikuun porvarillis-demokraattinen vallankumous ei Venäjällä kyennyt toteuttamaan. Sama historian lainmukaisuus tulee ilmeisesti esiintymään myös muiden maiden sosialististen vallankumousten kulussa.

Nykykaudella on noussut merkittäviä demokraattisia tehtäviä myös monissa kehittyneissä kapitalistisissa maissa, joissa jo 18. ja 19. vuosisadan porvarilliset vallankumoukset toteuttivat demokraattiset uudistukset. Nuo tehtävät ovat taistelu monopolien kaikkivaltaa vastaan demokratian säilyttämisen ja kansallisen riippumattomuuden puolesta ja taistelu uusia sotia vastaan. Taistellessaan noiden tehtävien ratkaisemisesta työväenluokka voi ja sen pitää tiivistää ympärilleen laajat kansanjoukot.

Kuoleva kapitalismi tuo entistä selvemmin ilmi vihamielisyytensä demokratiaa kohtaan. Siksi demokraattisten saavutusten säilyttämisestä ja laajentamisesta kiinnostuneet laajat yhteiskunnalliset kerrokset luopuvat vallassaolevasta monopolistisesta porvaristosta ja lähentyvät proletariaattia. Valtiomonopolistisen kapitalismin kasvu johtaa kapitalististen maiden luokkavoimien uudelleenryhmittymiseen. Luokkien perusristiriidan kärjistyksen, porvariston ja proletariaatin luokkavastakohtan rinnalle on ilmestynyt uusi — monopolien ja kansakunnan valtaenemistön etujen välinen ristiriita. Kapitalistiset monopolit eivät esiinny enää vain työväenluokan, vaan myös talonpoikaiston ja kaikkien kansakunnan peruskerrosten päävihollisena. Talonpoikaistoa painava pankkien ja monopolien ies sysää sitä liittoon työväenluokan kanssa. Koska talonpoikaistoa monissakin maissa riistävät paitsi tilanherrat pääasiassa pankit ja kapitalistiset monopolit, niin sen ja työväenluokan välisen liiton taloudelliseksi perustaksi muodostuu niitä yhdessä kiinnostava vapautuminen monopolien herruudesta. Monopolien herruuteen kohdistuva kaupungin pikkuporvariston, sivistyneistön, vieläpä porvaristonkin erään osan (sen alempien ja keskikerrosten) tyytymättömyys johtaa niin ikään demokraattisen, monopolienvastaisen liikkeen pohjan laajenemiseen. Kaikki se luo mahdollisuuden niiden erilaisten luokkien ja ryhmien yhteisiin toimenpiteisiin, joita kiinnostaa monopolien kaikkivallan hävittäminen, se suo mahdollisuuden yhdistää kaikki demokraattiset liikkeet, jotka esiintyvät finanssiharvainvallan iestä vastaan, yhdeksi monopolienvastaiseksi valtavirraksi. Ja taistelu demokraattisten tehtävien toteuttamisesta kääntyy siitä riippumatta, millaisia tavoitteita sen osanottajat itselleen ottavat, objektiivisesti yhä enemmän kapitalismia vastaan. Nykykaudella eivät mitkään

huomattavat demokraattiset uudistukset enää voimista kapitalismia, kuten tapahtui menneisyydessä, kun porvaristo taisteli feodalismia vastaan, vaan päinvastoin ne tuottavat vahinkoa monopolistisen porvariston taloudellisille ja poliittisille asemille.

Sosialistisen proletariaatin taistelu demokratiasta on alitettu sosialismista käytävälle taistelulle. Se ei kuitenkaan poista sitä mahdollisuutta, että historian tietyissä vaiheissa proletariaatti saattaa antaa etusijan demokratiasta käytävälle taistelulle päivän päätehtävänä: „Yleisdemokraattinen taistelu monopolija vastaan ei loitonna, vaan lähentää sosialistista vallankumousta. *Taistelu demokratian puolesta on osa sosialismin puolesta käytävää taistelua.*”¹

6. Vallasta käytävän aseellisen ja rauhanomaisen taistelun muotojen keskinäissuhde. Proletariaatin diktatuurin muotojen moninaisuus

Historiallisten olojen muuttumisen johdosta eivät muutu vain ne sosiaaliset voimat, joihin työväenluokka voi nojata taistellesaan sosialististen uudistusten puolesta, vaan myös niiden uudistusten toteuttamisen menettelytavat, ja varsinkin vallasta käytävän aseellisen ja rauhanomaisen taistelun muotojen keskinäissuhde.

Aseellinen taistelu ei ole marxilaisille itsetarkoitus. Kommunistit eivät ole lainkaan aseenkäytön puoltajia aina ja kaikissa tapauksissa. Marx nimitti kuvaannollisesti väkivaltaa jokaisen uuden yhteiskuntajärjestelmän kättilöksi. Mutta väkivalta ei ole suorittanut tuota osaa siksi, että vallankumoukselliset luokat pyrkivät ehdottomasti turvautumaan siihen, vaan siksi, että aikansa eläneet luokat käyttävät väkivaltaa rikkauksiensa ja etuoikeuksiensa varjelemiseen.

„Kommunistisen puolueen manifestin” luonnoksissa asetti Engels kysymyksen: onko yksityisomaisuuden hävittäminen mahdollinen rauhanomaisin keinoin? „Voisi toivoa, että asia olisi näin, ja kommunistit tietenkin olisivat viimeisinä esittämässä sitä vastaan vastaväitteitä... Mutta samalla he näkevät, että

¹ Tie kommunismiin, s. 494.

proletariaatin kehittyminen tukahdutetaan miltei kaikissa sivistysmaissa väkivalloin ja juuri siten kommunistien vastustajat valmistelevat kaikin voimin vallankumousta. Jos tämä kaikki sysää sorretun proletariaatin loppujen lopuksi vallankumoukseen, niin me kommunistit emme tule tuolloin puolustamaan proletariaatin asiaa toiminnalla huonommin kuin nyt sanoin.”¹

Marxismien-leninismien klassikot korostivat monesti, että työväenluokka pitäisi parempana ottaa rauhanomaisesti vallan käsiinsä muuttaakseen kapitalistisen yhteiskunnan kommunistiseksi. Se on kiinnostunut vallankumouksen rauhanomaisesta toteutumisesta siksi, että sellainen tie vähentää uhrien määrää ja suo mahdollisuuden välttää sen tuotantovoimien hävittämisen, mikä kansalaissodassa on väistämätöntä. Kansalaissotaa ei Neuvosto-Venäjällä vuosina 1918—1920 eikä Kiinassa vuosina 1946—1949 päästännyt valloilleen työväenluokka enempää kuin talonpoikaistokaan, vaan kapitalistit ja tilanherrat. Aseellisen taistelun välineiden käyttö ei riipu työväenluokan tahdosta, vaan siitä, miten voimakas on ensimmäisinä aseisiin tarttuvien riistäjäluokkien vastarinta. Koska aikansa eläneet luokat eivät luovu vallastaan vapaaehtoisesti, kukistetaan niiden herruus väkivallan avulla. Esitettyään tämän yleisen asettamuksen marxismien-leninismien klassikot eivät silti pitäneet mahdottomana vallan siirtymistä joissakin maissa työväenluokalle rauhanomaisesti. Amsterdamissa v. 1872 pidetyssä kokouksessa Marx korosti, etteivät kommunistit ole koskaan väittäneet, että proletariaatin suorittaman vallanoton täytyisi tapahtua samantapaisiin keinoin kaikissa maissa. Proletariaatti ei voi olla huomioonottamatta eri maiden laitoksia, tapoja ja perinteitä. Marx myönsi, että siihen aikaan saattoivat työläiset saavuttaa tavoitteensa rauhanomaisin keinoin USA:ssa ja Englannissa sekä otaksuttavasti myös Hollannissa.²

Proletariaatin vallanoton ehdot ja menettelytavat voivat olla erilaisia myös yhdessä ja samassa maassa sen kehityksen eri vaiheissa. Esimerkiksi Venäjällä oli vuoden 1917 Helmikuun vallankumouksen jälkeisenä kautena aina heinäkuun päiviin asti

¹ Engels, Grundsätze des Kommunismus, MEGA, 1. Abt., Bd. 6, S. 513.

² La Liberté, 15 septembre 1872, p. 4.

v. 1917¹ reaalin mahdollisuus, että valta siirtyy neuvostojen käsiin rauhallisesti. Sellaista mahdollisuutta ei Venäjällä ollut varhemmin, ennen itsevaltiuden kumoamista. Tuo mahdollisuus katosi v. 1917 heinäkuun päivien jälkeen, kun kaksoisvalta päättyi ja porvarillinen väliaikainen hallitus pystytti yksinvaltansa. Siksi proletaarinen vallankumous sai Venäjällä voiton aseellisen kapinan avulla.²

Miten rauhanomainen vallan siirtyminen työväenluokan käsiin on ymmärrettävä ja millä ehdoin vallankumouksen rauhallinen tie on mahdollinen? Ensi silmäyksellä voi näyttää siltä, että vallan siirtyminen työväenluokan käsiin rauhallisesti on sellainen siirtyminen, joka tapahtuu ilman vallankumousta. Mutta sellainen käsitys ei ole oikea. Työväenluokan suorittama vallan valtaaminen on aina vallankumous riippumatta siitä, suoritetaanko se rauhallisesti vai aseellisen kapinan avulla. Sosialistisen vallankumouksen välttämättömyys on kapitalismista sosialismiin siirtymisen yleinen laki.

Ei olisi myöskään oikein kuvitella, että vallan rauhallinen siirtyminen työväenluokan käsiin sulkisi pois luokkataistelun. Ei, ilman luokkataistelua ja siis tekemättä tyhjäksi proletariaatin luokkaviihollisten vastustusta ei voida suorittaa sosialistisia uudistuksia. Rauhallinen vallan siirtyminen työväenluokan käsiin sulkee pois vain sellaisen luokkataistelun ja järjestyneen väkivallan muodon kuin aseellinen kapina ja kansalaissota. Se on siirtyminen, joka suoritetaan ilman olemassaolevan vallan aseellista kumoamista.

Marxisin-leninisin klassikot pitivät mahdollisena vallankumouksen suorittamista rauhanomaisin menetelmin seuraavilla ehdoilla. Ensinnäkin, kun kyseinen maa on vailla voimakasta

¹ Tarkoitetaan Pietarin työläisten ja sotilaiden puolimiljoonaista vaistonväraisesti syntynyttä vuoden 1917 heinäkuun 3—4 (16—17) p:n mielenosoitusta porvarillista väliaikaista hallitusta vastaan. Heinäkuun 4 p:n mielenosoittajat joutuivat väliaikaisen hallituksen käskystä tulituksen kohteeksi. Heinäkuun päivät muodostuivat käännekohtaksi vallankumouksessa. Ne merkitsivät loppua kaksoisvallasta (Helmikuun vallankumouksen jälkeisestä omalaatuisesta kahden vallan — porvarillisen väliaikaisen hallituksen ja työväen ja talonpoikain edustajain neuvoston — olemassaolosta) ja vallan siirtymistä vastavallankumoukselle. — *Suom.*

² Tosiasiassa Lokakuun vallankumous, vaikka se suoritettiinkin aseellisen kapinan avulla, oli miltei veretön vallankumous. Ei proletariaatin vallanotto, vaan proletariaatin voiton jälkeen vallastasyöstyjen luokkien ulkolaisten imperialistien tuella aloittama kansalaissota vaati monia uhreja.

sotilaallista ja virkavaltaista porvarillista valtiokoneistoa. 1870-luvulla, kun Marx esitti otaksuman, että USA:n ja Englannin proletariaatilla on mahdollisuus saada valta rauhanomaisesti, oli noissa maissa vallalla kehittynyt porvarillinen demokratia eikä ollut runsaslukuista armeijaa, virkakuntaa jne. Toiseksi, vallan rauhallinen siirtyminen työväenluokalle on mahdollinen silloin, kun työväenluokan enemmistö on tiivistynyt marxilaisen puolueen ympärille ja sen johdettavaksi, kun työväenluokka on järjestynyt ja on saavuttanut enemmän tai vähemmän laajat demokraattiset oikeudet eikä joudu vallassaolevien luokkien taholta tulevan aseellisen väkivallan kohteeksi. Kansaan kohdistuvan väkivallan puuttuminen ja se, että kansan käsissä oli aseet, olikin juuri se edellytys, joka teki mahdolliseksi vallankumouksen rauhallisen kehityksen Venäjällä v. 1917 helmikuun ja heinäkuun välisenä aikana.

Sosialistisen vallankumouksen rauhallisen kehittymisen mahdollisuudet voivat supistua tai päinvastoin laajeta historiallisten olojen ja luokkavoimien keskinäissuhteen muuttumisen seurauksena. Nuo mahdollisuudet luo työväenluokan ja sen liittolaisten puolella oleva musertava ylivoima, mikä voi monessa tapauksessa pakottaa porvariston erinäisin edellytyksin (esimerkiksi ehdolla, että siltä osaksi lunastetaan tuotantovälineet) alistumaan kansan tahtoon. Historiallinen tilanne saattaa olla sellainenkin, että vallankumouksen ensi vaiheessa käytävä aseellinen taistelu valmistelee ehdot vallankumouksen vastaisten vaiheiden suhteellisen rauhalliselle kehitykselle (niin tapahtui esimerkiksi useassa kansandemokratian maassa siirryttäessä vallankumouksen demokraattisesta vaiheesta sosialistiseen vaiheeseen).

Nykyvaiheessa ovat monessa maassa kasvaneet proletariaatin mahdollisuudet käyttää rauhanomaisia keinoja taisteluun vallasta. Sen selittävät seuraavat syyt: a) kansainvälisellä näyttämöllä tapahtunut sosialismin asemien lujittuminen, mikä helpottaa kansojen vapautumista kapitalistisesta ja siirtomaasorrosta sekä sosialististen uudistusten suorittamista; b) kapitalismin asemien heikontuminen ja työväenluokan asemien vahvistuminen; monessa maassa osoittautuu kapitalistinen järjestelmä yhä kykenemättömämmäksi pysymään pystyssä ilman ulkoa,

voimakkaampien kapitalististen valtioiden taholta tulevaa apua;¹ c) demokraattisten ja sosialististen uudistusten keskinäinen lähentyminen, mikä luo työväenluokalle mahdollisuuden tiivistää ympärilleen huomattavasti laajemmat väestökerrokset kuin aikaisemmin.

Vallankumouksen kehittyessä rauhanomaisesti tulee joissakin maissa mahdolliseksi käyttää sen tehtävien ratkaisemiseen *parlamenttia*. Tällöin tarvitaan kaikissa tapauksissa parlamenttitaistelun ja parlamentin ulkopuolisen kansanliikkeen yhdistämistä toisiinsa.

Aikaisemmin marxilaiset käyttivät parlamenttia työväenluokan vaatimusten julistamisen, porvarillisen järjestelmän arvostelemisen ja työkansan laajoihin joukkoihin vetoamisen puhujalavana. Kun marxilaiset päinvastoin kuin anarkistit ovat puolustaneet parlamenttitaistelun hyväksikäyttämistä, he ovat samalla esiintyneet niitä reformistien „parlamenttiharhakuvia” vastaan, joiden mukaan parlamenttitietä voidaan muka ratkaista yhteiskunnan sosialistisen uudistamisen tehtävät. Ja marxilaiset ovat olleet oikeassa, sillä siihen aikaan, ennen kapitalismin yleistä kriisiä, porvaristolla oli käytettävissään voimia mitätöidä kaikki sille epämukavat toimenpiteet, joita työtätekevät joukot olisivat yrittäneet ajaa lävitse parlamentin kautta.

Nykyään kapitalismi kokee yleistä kriisiä, porvariston voimat ovat merkittävästi heikentyneet ja työväenluokan voimat taas kasvaneet. Siksi parlamentista, joka syntyi porvariston herruuden ja kapitalistisen järjestelmän lujittamisen keinoksi, saattaa eräin edellytyksin tulla yhteiskunnan sosialistisen uudistamisen välikappale. Tämän välttämättömänä ehtona on voimakas parlamentin ulkopuolinen, työväenluokan puolueen johtama joukko-liike, työläisten, talonpoikaisjoukkojen ja kaupungin keskikerrosten luokkataistelun laaja kehitys monopolistista suurpääomaa ja taantumusta vastaan, rauhan ja sosialismin puolesta. Tuon tehtävän ratkaisemiseksi on tarpeen työväenliikkeen hajanaisuuden voittaminen ja sen yhtenäisyyden saavuttaminen,

¹ Toisaalta on otettava huomioon työväenluokan vapaustaistelua vastaan suunnattu kansainvälisen porvariston liitto. Yksi aggressiivisen Pohjois-Atlantin liiton (NATO) sekä imperialistien muiden sotilaallisten sopimusten tarkoituksia on taistelu vallankumouksellista työväenluokkaa ja kansallista vapausliikettä vastaan.

demokraattisten ja isänmaallisten voimien yhdistäminen kansanrintamaksi. „Kun työväenluokka nojaa kansan enemmistöön ja vastustaa päättävästi opportunistisia aineksia, jotka eivät pysty luopumaan sovittelupolitiikasta kapitalistien ja tilanherrojen suhteen, se voi tuottaa tappion taantumuksellisille, kansanvastaisille voimille, saada varman enemmistön parlamentissa, muuttaa parlamentin porvariston luokkaetuja palvelevasta laitoksesta työtätekevää kansaa palvelevaksi laitokseksi, järjestää laajan ulkoparlamentaarisen joukkotaistelun, murtaa taantumusvoimien vastarinnan ja luoda välttämättömät edellytykset sosialistisen vallankumouksen rauhanomaiselle suorittamiselle.”¹

Dogmaatitot, jotka eivät halua ottaa huomioon historiallisten olojen muuttumista, eivät näe minkäänlaista mahdollisuutta toteuttaa vallankumous rauhallisesti. Nykyajan revisionistit sitävastoin julistavat rauhallisen menettelytavan kapitalismista sosialismiin siirtymisen ainoaksi ja kaikille yhteiseksi menettelytavaksi; sitä paitsi he pitävät sitä sellaisena tapana, jota käytettäessä voidaan tulla toimeen ilman luokkataistelua ja proletariaatin diktatuuria.² Todellisuudessa kuitenkin on välttämätöntä pitää rinnan rauhanomaisen vallan valtaamisen mahdollisuuden kanssa silmällä toistakin mahdollisuutta — ei-rauhanomaista siirtymistä sosialismiin. Niissä maissa, joissa kapitalismin käytettävissä on voimakkaat sotilas- ja poliisilaitokset, työväenluokka kohtaa väistämättä taantumusvoimien kiivaasta aseellista vastarintaa, ja sen on suoritettava siirtyminen sosialismiin ei-rauhanomaista tietä. Riistäjäloukat eivät väisty vallasta vapaaehtoisesti. Kussakin yksityisessä maassa määräävät konkreettiset historialliset olot tämän taikka toisen sosialismiin siirtymisen muodon reaalisuuden mahdollisuuden. Siksi työväenluokan on hallittava kaikki porvaristoa ja kapitalismia vastaan käytävän taistelun muodot ja menetelmät. Mitä taistelun muotoa sen on sovellettava, se riippuu kyseisen maan konkreettisista historiallisista edellytyksistä sekä vallankumouksen aattona kehittyneestä tilanteesta.

¹ Tie kommunismiin, s. 496.

² Itse asiassa nykyajan revisionistit ovat luisuneet bernsteiniläiselle, sosialidemokraattiselle kannalle, joka selittää „kapitalismin kasvavan rauhallisesti sosialismiin”.

Ei saa myöskään otaksua, että niissäkin maissa, joissa on avoinna reaalin mahdollisuus siirtyä rauhanomaisesti sosialismiin, tuo mahdollisuus välttämättä myös todellistuu. Joissakin maissa on täysin mahdollinen sellainenkin tapahtumien kulku, että työväenluokka, saavutettuaan rauhanomaista, parlamenttietä vallan, törmääkin sen jälkeen riistäjäluokkien kiihkään vastustukseen ja nämä luokat pakottavat sen kansalaisyhteyteen.

Sitä mukaa kuin yhä uudet ja uudet maat lähtevät sosialismin tielle, sosialismiin siirtymisen muodot käyvät yhä moninaisemmiksi. Mutta jokaisen sosialismiin siirtymisen muodon välttämättömänä, ratkaisevana toteuttamiseksi on työväenluokan järjestämä poliittinen johto, marxilaisen puolueen johtama proletariaatin diktatuuri. Ilman marxilaisen puolueen johtaman työväenluokan toteuttamaa yhteiskunnan valtiollista johtamista on sosialismiin siirtyminen mahdoton.

Sosialistisen vallankumouksen yleisenä lakina on vanhan valtiokoneiston hävittäminen ja sen vaihtaminen uuteen. Siinä on yksi sosialistisen ja porvarillisen vallankumouksen välisiä eroja. Viimeksi mainittu ei murskannut niitä toimeenpanevan vallan valtavia laitoksia, jotka olivat muodostuneet absolutismin aikakaudella, vaan säilytti ne ja paransi niitä. Proletaarinen vallankumous taas ei voi säilyttää vanhoja kansan sortamiseen sopeutettuja laitoksia (poliisi, santarmisto, vanha armeija, virkakunta jne.), vaan sen on murskattava ne ja vaihdettava uusiin. Tuo vaihdos voidaan vallankumouksen toteuttamisesta riippuen suorittaa eri muodoissa, heti, kuten oli laita Neuvosto-Venäjällä, taikka vähitellen.

Niiden muotojen moninaisuudesta, joissa vallan siirtyminen työväenluokan käsiin voi tapahtua, ja samoin eri maissa vallitsevien konkreettisten historiallisten olojen välisistä eroista johdetaan myös proletariaatin diktatuurin muotojen moninaisuus. Lenin kirjoitti: „Porvarillisten valtioitten muodot ovat tavattoman moninaisia, mutta niiden olemus on yksi ja sama: kaikki nämä valtiot ovat tavalla tai toisella ja loppukädessä ehdottomasti *porvariston diktatuuria*. Siirtyminen kapitalismista kommunismiin ei tietenkään voi olla tuomatta esiin tavattoman paljon ja tavattoman erilaisia valtiomuotoja, mutta niiden

olemus on oleva väistämättömästi sama: *proletariaatin diktatuuri.*"¹

Historia tuntee sellaiset proletariaatin diktatuurin muodot, kuin vuoden 1871 Pariisin Kommuuni, Venäjän työväenluokan kokemuksen synnyttämät ja v. 1917 pysyvän jalansijan saaneet neuvostot sekä kansandemokraattiset tasavallat. Parlamenttien käyttäminen sosialismiin siirtymisen kaudella saattaa johtaa proletariaatin diktatuurin uusien muotojen luomiseen, joiden vallitessa vallankumoustaistelun kulussa uudistunut parlamentti tulee kansan enemmistön tahdon ilmaisijaksi.

Kaikki proletariaatin diktatuurin muodot ovat yhtä luokkasisällöltään. Niille on yhteistä myös monet vallan järjestelyä koskevat piirteet: edustuselinten muuttuminen todella toimiviksi vallanelimiksi (toisin kuin porvarillinen parlamentarismi, jossa parlamentti esiintyy useinkin pelkän „juttutuvan” osassa); sekä lainsäädäntö- että toimeenpanevan vallan yhdistäminen kansan edustajien käsiin; kansanedustusjärjestelmän yhtenäistäminen — korkeimmista paikallisiin vallanelimiin asti jne. Samalla kullakin proletariaatin diktatuurin muodolla on omatkin, erikoiset piirteensä.

Proletariaatin diktatuurin kansandemokraattisen muodon erikoisuudet, jotka erottavat sen neuvostovallasta, ovat lähtöisin niistä olosuhteista, joissa se on muodostunut. Kansandemokratian maiden ei tarvinnut aloittaa kulkuaan sosialismiin yksinään. Ne saivat sosialismin ensimmäisen maan valtiollisen tuen. Se muutti olennaisesti niissä luokkavoimien keskinäissuhdetta työväenluokan hyväksi.

Neuvosto-Venäjältä Lenin sanoi: „Jouduimme toteuttamaan proletariaatin diktatuuria sen ankarimmassa muodossa.”² Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen jälkeen Venäjällä kehittyneen mitä kärkevimmän luokkataistelun tilanteessa osoitautui välttämättömäksi jättää riistäjät (tilanherrat, kapitalistit, kulakit jne.) sekä entisen komennon pahimmat edustajat (entiset santarmit jne.) vaille vaalioikeutta. Mutta sellainen toimenpide ei suinkaan ole pakollinen kaikissa oloissa. Vallastasyöstyjen riistäjien vastustus voidaan tukahduttaa, kuten kansandemokratian maiden kokemus on osoittanut, myös riistämättä heiltä vaalioikeutta.

Kansandemokratian järjestelmä on kasvanut fasisminvastaisesta kansan vapaustaistelusta, jonka kulussa proletariaatin ja sen puolueen johtamaan Kansanrintamaan (kansallis- tai isänmaalliseen rintamaan) yhdistyi fasistisia anastajia vastaan ja kansallisen vapautuksen puolesta käytävän taistelun yhteisen toimintaohjelman pohjalla eri puolueita, niiden joukossa sekä pikku-

¹ V. I. Lenin, Teokset, 25. osa, s. 417.

² V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, s. 195.

porvarillisia että eräitä porvarillisia. Muiden syiden ohessa tämä johti siihen, että kansandemokratian maassa osoittautui mahdolliseksi monipuoluejärjestelmä, mitä Neuvosto-Venäjällä ei tosiasiallisesti tapahtunut.

Euroopan kansandemokratian maassa käydyin luokkataistelun kehityksen kulussa ne porvarilliset ja luokkasovintopuolueet, jotka lähtivät työtätekeviä vastaan suunnatun taistelun tielle, vararikkoutuivat ja katosivat näyttämöltä. Sitä vastoin työväenluokan marxilaisen puolueen, joka oli yhdistänyt ympärilleen kansan enemmistön, johtava osuus lujittui yhä enemmän. Sosialidemokraattisten puolueiden vasemmistosiiven ja kommunististen puolueiden yhdistyminen marxismin-leninismiin aatteiden pohjalla teki lopun työväenluokan hajaannuksesta ja vahvisti sen johtavaa osaa maansa poliittisessa elämässä, mikä on yksi tärkeimpiä työväenluokan diktatuurin ehtoja. Ja proletariaatin diktatuurin oloissa säilyy monessa kansandemokratian maassa rinnan kansan, tunnustettuna johtajana olevan marxilaisen puolueen kanssa myös muita demokraattisia puolueita, jotka osallistuvat valtion hallintoon. Siksi kansandemokraattiset hallitukset muodostetaan noissa maissa kokoomushallituksina. Se erottaa niin ikään kansandemokratian järjestyksen neuvostovallasta, joka ei pohjautunut eri puolueiden kokoomukseen (ellei oteta huomioon kommunistien lyhytaikaista liittoutumista „vasemmisto”-eserrien¹ kanssa, jotka jo puolen vuoden kuluttua neuvostovallan pystyttämisestä nostivat kapinan sitä vastaan ja siirtyivät vastavallankumouksen leiriin).

Kansandemokraattisen järjestelmän joukkopohjana on sellainen yhteiskunnallinen ja poliittinen organisaatio kuin kansanrintama. Kansandemokratian maiden kommunististen ja työväenpuolueiden politiikka tähtää kansanrintaman laajentamiseen ja lujittamiseen sosialismin rakentamisen hyväksi.

Proletariaatin diktatuurin valtiollisten muotojen väliset erot eivät koske kaikkein tärkeintä; ne eivät koske sen luokkaolemusta eivätkä päämäärää. Kaikissa muodoissaan proletariaatin diktatuuri palvelee yhteistä päämäärää — sosialismiin siirtymisen tehtävää.

7. Luokat ja luokkataistelu kapitalismista sosialismiin siirtymisen kaudella

Sosialistinen vallankumous ratkaisee yhteiskunnan poliittisen, yhteiskunnallis-taloudellisen ja kulttuurillisen uudistamisen

¹ „Vasemmisto”-eserät oli pikkuporvarillisen eserräin (sosialistivallankumouksellisten) puolueen vasen siipi. Puolue perustettiin v. 1902 Venäjällä (ks. myös huomautusta s. 722). „Vasemmisto”-eserät erosivat itsenäiseksi puolueeksi joulukuussa 1917. Pyrkien säilyttämään vaikutustaan talonpoikaishoukkoihin (eserät pitivät itseään talonpoikaishoukkuina) „vasemmisto”-eserät, jotka itse asiassa ilmensivät kyläpohattojen etuja, tunnustivat neuvostovallan, mutta sitä mukaa kuin maaseudulla laajeni luokkataistelu, heistä tuli kulakkikapinain järjestäjiä. Myöhemmin osallistuivat salaliittoihin neuvostovaltaa vastaan.— Suom.

tehtävät siirtymäkaudella kapitalismista sosialismiin. Siirtymäkausi alkaa proletariaatin poliittisen vallan pystyttämällä ja se päättyy, kun sosialistinen talous on voittanut ja kaikki riistäjäluokat hävitetty, so. kun sosialistinen yhteiskunta, kommunismin ensimmäinen vaihe, on rakennettu.

Yhteiskunnan *taloudellista rakennetta* luonnehtii siirtymäkaudella monien eri talousmuotojen olemassaolo. Proletariaatin diktatuuri kansallistaa suurteollisuuden, pankit ja kulkulaitoksen ja luo siten sosialistisen talousmuodon, joka aluksi ei vielä ole vallitsevana koko kansantaloudessa. Rinnan sen kanssa on edelleenkin kapitalistisen talousmuodon jäännöksiä, käsityöläisten, ammatinharjoittajien ja talonpoikien pientavarataloutta ja siellä täällä talonpoikien patriarkaalista luontaistalouttakin. Siirtymäkaudella suoritetaan loppuun siirtyminen monimuotoisesta talouselämästä monoliittiseen sosialistiseen talouteen. Tuon siirtymisen johtavana voimana on proletariaatin diktatuuri, joka suorittaa sosialistisen talousmuodon järkähtämätöntä laajentamista ja joukkojen mukaanvetämistä sosialismin rakentamiseen.

Eri talousmuotojen takana ovat luokat. Yhteiskunnan *luokkarakenteelle* on kapitalismista sosialismiin siirtymisen kaudella luonteenomaista kolmen luokan olemassaolo: työväenluokan, työtätekevän talonpoikaiston ja porvariston. Siirtymäkauden perusluokkia ovat työväenluokka ja työtätekevä talonpoikaisto; noiden luokkien keskinäissuhteet määräävät yhteiskunnan kehittymisen, sen liikkeen sosialismia kohti. Mitä taas porvaristoon tulee, joutuu se tärkeimpien tuotantovälineiden kansallistamisen jälkeen syrjään perusluokan asemasta, toisarvoisen luokan asemaan ja häviää sosialismin rakentamisen kuluessa kokonaan.

Työväenluokasta tulee sosialistisen vallankumouksen voiton tuloksena hallitseva luokka, joka toteuttaa yhteiskunnan valtiollista johtamista. Sosialistisissa tuotantolaitoksissa se on vapautunut riistosta. Mutta niin kauan kuin yksityiskapitalistinen talousmuoto on olemassa, joutuu jokin osa kaupungin ja maaseudun työläisiä riiston kohteeksi, mikä on kuitenkin sosialistisen valtion lakien rajoittamaa.

Työtätekevä talonpoikaisto on kapitalismista sosialismiin siirtymisen kaudella tilanherrojen riistosta vapautettu, mutta ei vielä kokonaan kulakkien ja kauppiaiden riistosta vapaa pienten

yksityisomistajien luokka. Kaikkia sosialismiin kulkevia maita koskevana lainmukaisuutena on se, että aluksi tapahtuu keski-varakkaan talonpoikaiston ominaispainon kasvua. Maa uudistusten ja tilanherrojen luokan hävittämisen (SNTL:ssä myös vuoden 1918 köyhälistökomiteoiden¹ aikana suoritetun kulakiston osittaisen pakkoluovuttamisen) seurauksena, sosialistisen valtion köyhimmälle talonpoikaistolle antaman avun seurauksena talonpoikaisköyhälistön lukumäärä supistuu, monet köyhät talonpojat kohoavat keskivarakkaan tasolle ja maaseutu „keski-kerrostuu”. Samaan aikaan jatkuu siirtymäkautena vielä talonpoikaiston luokkaerilaistumisen, kerrostumisen prosessi. Mutta objektiivisten taloudellisten olojen muuttumisen seurauksena ja proletaarisen valtion harjoittaman politiikan ansiosta erilaistuminen hidastuu eikä enää johda keskitalonpoikaiston „huuhtoutumiseen”.

Työväenluokan kannalta ei työtätekevä talonpoikaisto ole luokkavastustaja, kuten trotskilaiset väittivät, vaan liittolainen. Molemmat nuo luokat tekevät työtä, ovat kapitalismin sortamia ja siis kiinnostuneita luokkasorron poistamisesta, sosialismin voitosta. Työläisten ja talonpoikien liitossa on johtavana voimana työväenluokka. Työväenluokan ja talonpoikaiston liiton tarkoituksena ei ole luokkaerojen ikuistaminen, vaan niiden hävittäminen, talonpoikaiston sosialistinen kasvattaminen tuotanto-osuuskuntien kautta. Siksi talonpoikaiston mukaansaaminen osuustoiminnan tielle muodostuu sosialistisen rakennustyön tietyssä vaiheessa työväenluokan ja talonpoikaiston liiton lujittamisen välttämättömäksi ehdoksi.

Toisin kuin työtätekevä talonpoikaisto ja käsityöläiset, jotka työväenluokan liittolaisina lähtevät vapaaehtoisesti sen toverillisella avulla sosialistisen osuustoiminnan tielle, *porvariston luokka* (kaupungin teollisuudenharjoittajat ja kauppiaat, maaseudun kulakit) on riistäjäluokka ja joutuu hävitettäväksi. Riistäjäluokkien hävittäminen suoritetaan eri maissa eri määräajoissa ja eri muodoissa.

¹ *Köyhälistökomiteat* olivat v. 1918 perustettuja maaseutuköyhälistön järjestöjä. Nämä komiteat olivat proletaarisen vallan tukikohtia maaseudulla. Ne suorittivat viljan ja maatalouskaluston luettelointia ja jakelua, ottivat kulta-keilta viljaylijäämiä, antoivat apua kaupunkien elintarvikevarustelussa jne.

Köyhälistökomiteoille kuului suuri osuus neuvostovallan vakiinnuttamisessa maaseudulla.— *Suom.*

Neuvostoliitossa hävitettiin tilanherrojen ja suurporvariston luokat jo neuvostovallan ensimmäisellä kaudella maan, pankkien, suuren ja keskisuuren teollisuuden sekä kulkulaitoksen kansallistamisen tuloksena. Varsin voimakas isku annettiin vuoden 1918 jälkipuoliskolla myös kulakistolle, jolta otettiin pois ja luovutettiin köyhälistölle huomattava osa maata ja tuotantovälineitä. Kuitenkaan ei sillä vielä tullut ratkaistuksi kaikkien riistäjäluokkien hävittämisen tehtävä. Säilyneet ja tietyssä määrin NEP:in¹ ensi vuosina kasvaneet kapitalistiset ainekset („nepmannit” teollisuudessa ja kaupassa sekä kulakit maaseudulla) saatiin rajoitetuiksi ja syrjäytetyiksi sosialistisen rakennustyön kulussa; niiden olemassaolosta tehtiin loppu 30-luvun alussa. Tällöin „nepmanniporvaristo”, jolla ei ollut omaa tuotannollista pohjaansa ja joka oli suhteellisen harvalukuinen, tuli syrjäytetyksi pääasiassa taloudellisin keinoin — sosialistista teollisuutta ja kauppaa kehittämällä ja samoin sosialistisen valtion veropolitiikan avulla. Kulakisto oli SNTL:ssä suurilukuisin riistäjäluokka, jolla oli maaseudulla varsin huomattava tuotannollinen perusta. Kulakisto hävitettiin talonpoikaistalouksien joukkomittaisen kollektivisoinnin pohjalla ja sen hävittäminen vaati vakavien ei-taloudellisten pakko-toimenpiteiden soveltamista.

Olisi virhe ajatella ainoiksi mahdollisiksi ja pitää yleisinä joitakuita riistäjäluokkien hävittämisen menetelmiä. Toisen tai toisen menetelmän soveltaminen riippuu historian konkreettisista oloista. Kapitalistien kiivas vastustus, tuotantolaitosten entisten haltijain sekä insinööri- ja teknikkokunnan huippukeroksen harjoittama sabotaasi pakottivat neuvostovallan joututamaan teollisuuden kansallistamista ja suorittamaan sen täydellisimmässä, päättäväisimmässä muodossa — takavarikoidulla tuotantolaitokset ilman minkäänlaista entisille omistajille suoritettavaa lunastusta tai korvausta. Se ei kuitenkaan merkitse, että sellaisia toimenpiteitä olisi välttämättä sovellettava kaikissa maissa. Jo Marx ja Engels ennustivat, että suuromistajien, maanomistajien ja tehtailijain pakkoluovuttaminen voidaan

¹ NEP — *uusi talouspolitiikka* oli neuvostovaltion talouspolitiikkaa kapitalismista sosialismiin siirtymisen kaudella, ja sen tarkoituksena oli käyttää sosialismin rakentamisessa hyväksi markkinoita ja rahataloutta.— *Suom.*

suorittaa eri muodoissa. „Tapahtuuko tuo pakkoluovutus lunastuksen perustalla vai ilman sitä”, kirjoitti Engels, „se ei riipu niinkään paljon meistä kuin niistä olosuhteista, joiden vallitessa me tulemme valtaan, ja myöskin erikoisesti itse herrojen suurmaanomistajien käyttäytymisestä. Me emme ole lainkaan sillä kannalla, ettei lunastusta voida sallia missään olosuhteissa; Marx sanoi minulle (ja kuinka usein!) olevansa sitä mieltä, että meille tulisi halvimmaksi, jos voisimme päästä koko tuosta rosvojoukosta lunastuksella.”¹

Toisin kuin Neuvosto-Venäjällä, jossa tilanherrojen ja kapitalistien omaisuus takavarikoitiin täysin, Euroopan kansandemokraattisissa maissa takavarikoitiin ne maat ja tuotantolaitokset, jotka kuuluivat fasistimiehittäjille tai näiden apureille. Muiden omistajakategorioiden suhteen myönnyttiin osittain korvaukseen, vaikka se tosiasiallisesti suoritettiin varsin rajoitetussa mitassa. Kiinan Kansantasavallassa takavarikoitiin kaikki maan talouselämässä aikaisemmin hallinneen virkavaltaisen comprador-pääoman tuotantolaitokset. Täten syntyi talouden valtiollinen sosialistinen lohko, joka alkoi järkkymättömästi kasvaa edelleen. Mitä tulee kansallisen porvariston tuotantolaitoksiin, jonka kanssa Kiinan työväenluokka sosialismin rakentamisenkin oloissa säilytti liittonsa, niiden uudistamista sosialistiseksi omaisuudeksi ei suoritettu väkivaltaisen pakkoluovutuksen keinoin, vaan rauhanomaisesti, muuttamalla ne valtion ja yksityisten sekayrityksiksi, valtiokapitalismin välityksellä.

Työväenluokan diktatuurin oloissa piti Lenin valtiokapitalismin sosialismin johtavana askelmana, yksityiskapitalismin rajoittamisen muotona, jota proletaarinen valta voi käyttää pikkuporvarillisen luonnonvoimaisuuden kahlitsemiseen, suunnitelmallisen taloudenpidon juurruttamiseen. SNTL:ssä ei valtiokapitalismi päässyt laajalle kehittymään kapitalistien vastustuksen vuoksi, nämä näet panivat toivonsa neuvostovallan kumoamiseen. Kiinassa ja Saksan Demokraattisessa Tasavallassa on valtiokapitalismista tullut keino, jolla yksityiskapitalistinen teollisuus ja kauppa muutetaan asteittain sosialistiseksi. Tämän talousmuodon välityksellä on toteutettu proletaarista politiikkaa, joka käyttää hyväksi ja rajoittaa kapitalistista teollisuutta ja kauppaa sekä muuttaa sen sosialistiseksi.

¹ K. Marx ja F. Engels, Valitut teokset, II osa, s. 395.

Kansandemokratian maissa saatu sosialismin rakentamisen kokemus osoittaa, että sitä mukaa kuin sosialismin asemat lujittuvat maailman mittakaavassa, avautuu proletaariselle valtiolle laajempia mahdollisuuksia soveltaa mahdollisimman joustavia talouselämän sosialistisen uudistamisen muotoja sekä vaikuttaa taloudellisin keinoin kapitalistiseen talousmuotoon, jotta se saataisiin uudistetuksi sosialistiseksi talousmuodoksi.

Sosialistinen vallankumous ei voi olla johtamatta työtätekevien joukkojen ja riistäjien välisen luokkataistelun laajenemiseen. Mutta riistäjien vastustuksen väkivaltaisen tukahduttamisen menetelmät voidaan yhdistää menetelmiin, joilla porvaristoa ja sen tietoja käytetään sosialistisen talouden rakentamisen hyväksi. Lenin piti tuollaista porvariston „hyväksikäyttöä” yhtenä proletariaatin luokkataistelun muotona siirtymäkauden aikana. Hän piti välttämättömänä asettaa porvariston edustajien ja porvarillisten asiantuntijain tiedot ja kokemuksen sosialistisen rakennustyön palvelukseen.

Syntyvän sosialismin ja kuolevan kapitalismin välinen leppymätön luokkataistelu on kapitalismista sosialismiin siirtymisen lainmukaisuus ja liikkeellepaneva voima. Tuo taistelu kärjistyy siirtymäkauden eräissä vaiheissa, kun ratkaistaan kysymystä siitä, „kumpi voittaa”. Neuvostoliitossa tapahtui luokkataistelun erityistä kärjistymistä vallankumouksen ensi vuosina, kun ratkaistiin sosialismin poliittista voittoa koskevaa kysymystä, ja sittemmin kaupungin ja maaseudun kapitalistisia aineksia vastaan suunnatun hyökkäyksen vuosina, jolloin ratkaistiin talouselämässä sosialismin voittoa koskevaa kysymystä. Marxismi-leninismi torjuu päättävästi opportunistiset luokkataistelun „vaimenemista” ja kapitalististen ainesten rauhanomaista sosialismiin „kasvamista” koskevat teoriat, joita SNTL:ssä saarnasivat buharinilaiset, ja joita kansandemokratian maissa saarnaavat erilaiset revisionistiset ja nationalistiset ainekset. Noiden teorioiden tarkoitus on tylsyttää työtätekevien valppaus ja tehdä heidät aseettomiksi luokkavihollisia vastaan käytävässä taistelussa. Proletariaatin diktatuuri ei merkitse, kuten Lenin opetti, luokkataistelun päättymistä, vaan sen jatkumista uusissa muodoissa.

Luokkataistelu on väistämätön kapitalismista sosialismiin siirtymisen kaudella, mutta tuon taistelun kärkeytyksen aste ja

muodot voivat olla varsin erilaisia kyseisen maan eri kehityskausina ja samoin eri maissa, joissa siirrytään sosialismiin. Kuten Lenin on huomauttanut, jää vallastasyösty porvaristo vielä pitkäksi aikaa voimakkaaksi kansainvälisten siteittensä, kasaamiensa rikkauksien, suuren kokemuksen ja tietojensa ansiosta. Sen voiman lähteenä on myös pientavarantuotanto, joka synnyttää jatkuvasti kapitalismia. Monet näistä tekijöistä vaikuttavat edelleen myös niissä maissa, jotka lähtevät sosialismille myöhemmin. Mutta koska nuo maat kehittyvät sosialistisen maailmanjärjestelmän sisällä, niissä muodostuu luokkavoimien keskinäissuhde suotuisammaksi työväenluokalle. Siksi luokkataistelun muodot saattavat noissa maissa olla ja ovatkin vähemmän kärkeviä.

Tämän osoittaa havainnollisesti Euroopan kansandemokratian maiden kehitys. Neuvostoliiton olemassaolo on varjellut ne ulkomaiselta sotilaalliselta interventiolta ja estänyt porvaristoa alkamasta kansalaissotaa. Proletariaatin diktatuurin väkivaltainen puoli on esiintynyt noissa maissa vähemmän jyrkänä kuin Neuvosto-Venäjän proletariaatin diktatuurin olemassaolon ensi aikoina.

Sosialistisen vallankumouksen historiallisen kokemuksen ottavat huomioon paitsi työtätekevät myös heidän luokkavastustajansa. Siksi kansandemokratian maissa alkaa, sen jälkeen kun taantumuksen perusvoimat on murskattu, yhä huomattavampi määrä ihmisiä, jotka menneisyydessä kuuluivat riistäjäluokkiin, ja myös porvarillisen sivistyneistön edustajia tajuta, että heidän on edullisempaa siirtyä lojaaliseen asenteseen kansan valtaa kohtaan kuin jatkaa vastarintaa ja joutua täysin lyödyiksi. Elämä opettaa myös, että jos työväenluokan diktatuuri heikkenee tai syntyy sisäisiä vaikeuksia tai jos ulkoinen imperialistinen taantumus sekaantuu asiaan, vallastasyöstyjen luokkien jäännökset tekevät yrityksiä pystyttää porvarillisen järjestelmän. Sen osoittivat havainnollisesti Unkarin tapahtumat vuoden 1956 lokakuun lopulla, kun ulkoiset ja sisäiset vastavallankumouksen voimat käyttivät hyväkseen työtätekevien puolueen aikaisemman johdon virheistä johtunutta joukkojen tyytymättömyyttä ja järjestivät aseellisen taistelun sosialismia vastaan. „Sosialististen maiden sisäisen luokkataistelun yleinen kehitysuunta johtaa sosialismin menestyksellisen rakentamisen oloissa sosialististen voimien asemien lujittumiseen ja vihamielisten

luokkien jäännösten vastarinnan heikentymiseen. Mutta tämä kehitys ei tapahdu suoraviivaisesti. Niistä tai näistä sisä- ja ulkopoliittisen tilanteen muutoksista johtuen luokkataistelu voi tiettyinä ajankohtina kärjistyä. Siksi vaaditaan herkeämätöntä valppautta, jotta voitaisiin ehkäistä ajoissa niiden kotimaisten ja ulkoisten vihamielisten voimien vehkeilyt, jotka eivät luovu yrityksistään horjuttaa kansan järjestelmää ja aiheuttaa eripuruisuutta sosialististen maiden veljesperheessä.”¹

Sosialismin muuttuminen maailmanjärjestelmäksi pakottaa kapitalistisen maailman soveltamaan sitä vastaan rinnan aikaisempien kanssa myös uusia luokkataistelun muotoja. Yhtenä sellaisena muotona ovat imperialistien yritykset eristää sosialistiset maat toisistaan, riitaannuttaa ne keskenään. Poliittisena ja ideologisena perusaseena, jota kansainvälinen taantumus ja sisäisten taantumusvoimien jäännökset tuossa taistelussa käyttävät, on nationalismi. Siksi on nykykaudella erikoinen merkitys sillä, että johdonmukaisesti toteutetaan proletaarisen internationalismin järkkymättömiä periaatteita ja että kommunistiset ja työväenpuolueet taistelevat porvarillisen nationalismin ja kansallisen itsekkyyden jätteitä vastaan.

**8. Luokat ja valtio sosialismin vallitessa.
Luokkarajojen häviäminen siirryttäessä kommunismiin.
Sosialistisen valtiovallan kehittyminen yhteiskunnan
kommunistiseksi itsehallinnoksi**

Sosialismin oloissa *yhteiskunnan luokkarakenne* muuttuu perinjuurin, minkä seurauksena muuttuu myös luokkataistelua koskevan kysymyksen asettelu.

Kun sosialismi voitti SNTL:ssä, hävisivät sieltä riistäjäluokat. Ihmisen harjoittama toisen ihmisen riisto poistettiin täysin, hävitettiin luokkayhteiskunnan peruspiirre: ihmisten jakautuminen sellaisiin ryhmiin, joista toinen voi anastaa toisen työn sen seurauksena, että niillä on erilainen paikka yhteiskuntatalouden järjestelmässä. SNTL:n luokkarakenteen muuttuminen ilmeni myös siinä, että itse työkansan kasvot uudistuivat. Nykyisin on SNTL:n väestö kokonaan kytkeytynyt sosialistisiin talou-

¹ Tie kommunismiin, ss. 478—479.

den muotoihin. Vuonna 1961 muodostivat työläiset ja toimihenkilöt yli 72% SNTL:n väestöstä ja kollektiivitalonpoikaisto noin 28%.

Työväenluokka uurastaa sosialistisissa tuotantolaitoksissa, jotka ovat koko kansan omaisuutta. Yhdessä koko kansan kanssa sen hallussa ovat tuotantovälineet ja niin muodoin se ei enää ole proletariaatti — tuotantovälineitä vailla oleva luokka. Työväenluokka jää sosialisminkin vallitessa edistykselliseksi, järjestyneimmäksi yhteiskunnan voimaksi. Sen johtava osa yhteiskunnassa päättyy vasta kun kommunismi on rakennettu, jolloin luokat häviävät.

Talonpojat ovat lakanneet sosialismin vallitessa olemasta pientavarantuottajia, he ovat muuttuneet kollektiivitalouksien jäseniksi ja perustavat olemassaolonsa sosialistiseen omistukseen ja kollektiiviseen työhön. Kun työväenluokalle on ominaista sosialistinen pyrkimys, niin talonpoikaistolla oli aikaisemmin huomattavana tavarakapitalistinen pyrkimys. Nyt taas sekä työväenluokka että talonpoikaisto perustavat olemassaolonsa yhteiseen sosialistiseen talousjärjestelmään, joka on lujittunut sekä kaupunkiin että maaseudulle. Noiden luokkien väliset erot määrää sosialistisen omistuksen kahden muodon, valtiollisen omistuksen ja kollektiivitalouksien osuuskunnallisen omistuksen olemassaolo. Tästä johtuu, että työläisten ja talonpoikien suhde tuotantovälineisiin ja niiden osa yhteiskunnallisen työn järjestyksessä ei ole täysin samanlainen, niiden tulonsaannin muodoissa on myös eroavuutta.

Työläiset ja talonpojat eivät kuitenkaan vain eroa toisistaan, vaan niitä myös yhdistävät toisiinsa sosialistisessa taloudessa tehtävä yhteinen työ, niiden perusetujen yhteisyys ja kommunismin rakentamisen päämäärän yhteisyys. Noiden luokkien välinen liitto ilmaisee sosialismin oloissa paitsi niiden perusetujen ykseyttä, myös niiden enenevää lähentymistä keskenään taloudellisessa, poliittisessa, kulttuurillisessa ja aatteellisessa suhteessa.

Työläisiä ja talonpoikia on lähentynyt myös sivistyneistö sosialistisen rakennustyön kulussa. Kun se vanhassa yhteiskunnassa oli lähtöisin pääasiassa omistavista luokista, niin sosialismin vallitessa se on muuttunut kokoonpanoltaan työläis-talonpoikaiseksi sivistyneistöksi, jonka perusjoukon muodostavat

työväenluokasta, talonpoikaistosta ja muista työkansan kerroksista peräisin olevat ihmiset. Myöskin sivistyneistön toiminta on muuttunut ja jalostunut: kun sen perusosan on kapitalismin vallitessa pakko palvella kansan sortajia, koska talous ja valtion laitokset kuuluvat porvaristolle, niin sosialismin vallitessa sivistyneistö palvelee kansaa.

Socialismin voitto pani alulle työväenluokan, talonpoikaiston ja sivistyneistön välisten eroavuuksien nivelloitumisprosessin, joka jatkuu koko kommunismin korkeampaan vaiheeseen siirtymisen ajan. Tuo prosessi kytkeytyy yhteiskunnallisen työnjaon vanhojen muotojen — kaupungin ja maaseudun välisen ja ruumiillisen ja henkisen työntekijäin välisen — jätteiden hävittämiseen. Sen aineellisena pohjana on tuotantovoimien kehittyminen, tuotantosuhteiden kehittyminen ja täydellistyminen. Se edellyttää niin ikään yhteiskunnan kulttuurin vastaavaa nousua, joka tasoittaa myös siinä suhteessa maaseudun ja kaupungin, ruumiillisen työn tekijäin ja henkisen työn tekijäin välistä eroa.

Työväenluokan ja kollektiivitalonpoikaiston välisten rajojen katoamisen mitä tärkeimpänä ehtona on kommunismin aineellisen ja teknillisen perustan luominen. Tuon perustan luomisen kulussa muuttuu maataloustyö yhä enemmän yhdeksi teollisen työn lajiksi: työnsä luonteen ja kulttuurisen ja teknillisen tasonsa puolesta talonpojat lähenevät työläisiä.

Tuotantovoimien kasvun pohjalta täydellistyvät ja kehittyvät sekä valtiollinen että osuustoiminnallinen talousmuoto. Kuten jo edellä sanottiin, tämä edistää osuustoiminnallisen omistuksen ja koko kansan omistuksen lähentymistä ja myöhemmin myös yhtymistä. NKP:n ohjelmassa asetetaan tehtäväksi rakentaa peruspiirteiltään kommunistinen yhteiskunta SNTL:ään kahden vuosikymmenen kuluessa. Tuon tehtävän ratkaisemisen ja kommunismin aineellisen ja teknillisen perustan luomisen yhteydessä tapahtuu toisella vuosikymmenellä asteittainen siirtyminen yhteensä, koko kansan omistukseen, kaupungin ja maaseudun väliset oleelliset eroavuudet tulevat suurin piirtein hävitetyiksi sekä tapahtuu luokkien välisten eroavuuksien vielä olemassaolevien jäännösten poistaminen.

Kommunismin aineellisen ja teknillisen perustan luominen on niin ikään pohjana ruumiillisen ja henkisen työn välisiä

oleellisia eroja poistettaessa. Täyskoneellistamisen pohjalla häviää jo ensi vuosikymmenen aikana raskas ruumiillinen työ teollisuudesta, maataloudesta, rakennustyömailta, kulkulaitoksesta ja kunnallistaloudesta. Kaksikymmenvuotiskauden kuluessa suoritetaan joukkomitassa tuotannon täyskoneellistaminen ja automatisointi. Tekniikan edistys tulee muuttamaan entistä enemmän välittömien tuottajien työn luonnetta, ja se edistää ruumiillisen ja henkisen työn elimellistä yhdistymistä heidän toiminnassaan. Samanaikaisesti kasvaa ruumiillisen työn tekijöiden kulttuurinen ja teknillinen taso, joka lähentää heitä henkisen työn tekijöihin. Sillä pohjalla häviävät myöhemmin, toisaalta työläisten ja talonpoikien ja toisaalta työläisten ja sivistyneistön väliset erot. Tärkeä osa noiden erojen poistamisessa on kansan koululaitosjärjestelmällä, joka rakentuu. SNTL:ssä sillä tavoin, että nousevan polven opetus ja kasvatus on kiinteässä yhteydessä elämään ja tuottavaan työhön, että aikuinen väestö voi tuotannollisen työnsä ohella jatkaa opintojaan ja kohottaa sivistystasoaan oman kutsumuksensa ja yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti. Työpäivän lyhentäminen tulee niin ikään edistämään kulttuuritason kasvua ja kommunistisen yhteiskunnan jäsenten monipuolista kehitystä.

Työväenluokan, talonpoikaiston ja sivistyneistön välisten rajojen häviäminen päättyy täydellisesti, kun ne muuttuvat luokattoman kommunistisen yhteiskunnan uurastajiksi, yhteiskunnan, joka ei enää tunne minkäänlaisia yhteiskunnallisia eroja.

Toisin kuin riistäjäluokkien hävittäminen, joka suoritettiin luokkataistelun oloissa, kun kapitalistinen yhteiskunta muutettiin vallankumouksellisesti sosialistiseksi, työväenluokan, talonpoikaiston ja sivistyneistön välisten rajojen häviäminen on asteittainen prosessi, joka suoritetaan kansan sosiaalisen, poliittisen ja aatteellisen yhtenäisyyden oloissa eikä siihen liity minkäänlaisia luokkien yhteentörmäyksiä.

Nuo perinpohjaiset muutokset oli jätetty huomioimatta Stalinin tunnetussa väittämässä, jonka mukaan sosialismin voimien kasvaessa luokkataistelun on yhä enemmän ja enemmän kärjistettävä. Teoreettisesti pätemätön ja marxismin-leninismin kanssa ristiriidassa oleva Stalinin väittäminen aiheutti vakavaa vahinkoa sosialismin rakennustyölle, se oli sosialistisen laillisuuden loukkaamisen perusteluna ja teki mahdolliseksi

yksilönpalvonnan tilanteessa vainotoimenpiteet rehellisiä puolue- ja neuvostotyöntekijöitä kohtaan.

Riistäjäloukkien hävittäminen ja yhteiskunnan sosiaalisen, poliittisen ja aatteellisen ykseyden aikaansaaminen merkitsevät, ettei maan sisällä enää ole pohjaa luokkien väliselle taistelulle. Luokkataistelun kärki kääntyy ulospäin, vihamielisiä kapitalistisen maailman voimia vastaan, jotka eivät lakkaa taistelemasta sosialismia vastaan. Jää tietenkin välttämättömäksi taistelu rajan takaa lähetettyjä kapitalistisen maailman asiamiehiä vastaan, mikä vaatii sammumatonta valppautta kaikilta työtätekeviltä. Jää niin ikään välttämättömyys taistella kapitalistisen maailman aatteellista vaikutusta vastaan. Socialistisessa yhteiskunnassa ei enää ole luokkia, joita vastaan olisi käytävä taistelua, mutta on vielä säilynyt yhteiskunnanvastaisia ja rikollisia aineksia, sellaisten vanhan yhteiskunnan mitä vahingollisimpien perinteiden ja jäänteiden hengissäpitäjiä, kuin ovat varastelu, keinottelu, lahjustenotto, toisten kustannuksella eläminen, mellastelu jne. Tuota pahaa vastaan käyvät valtioelinten ohessa taistelua kansalaisjärjestöt, neuvostoyhteiskunnan kaikkien sosiaalisten ryhmien etumaiset ihmiset, ja se lujittaa entistä enemmän sen aatteellista ykseyttä.

Sosialismin voiton mukana ja yhteiskunnan luokkarakenteen muuttuessa alkaa uusi jakso socialistisen valtion kehityksessä. Maan sisäisten riistäjäloukkien vastarinnan kukistamisen tehtävä jää pois, kuoleutuu, koska nuo luokat on jo hävitetty. Socialistisen valtion päätehtävät — taloudellis-organisatoriset sekä kulttuuri- ja kasvatustehtävät — laajentuvat kaikin puolin. Alkaa proletariaatin diktatuurin valtion kasvaminen koko kansan socialistiseksi valtioksi. Tuo prosessi päättyy, kun sosialismi voittaa täydellisesti ja lopullisesti ja SNTL siirtyy kommunismin laajamittaiseen rakentamiseen, kun „proletariaatin diktatuuri on täyttänyt historiallisen tehtävänsä ja käynyt sisäisen kehityksen tehtävien kannalta katsoen Neuvostoliitossa tarpeettomaksi”¹. Socialistisen yhteiskunnan sisällä ei enää ole sellaisia luokkia, joita varten diktatuuri olisi välttämätön. Valtio ei enää esiinny yhden luokan valtana, vaan koko neuvostokansan etujen ja tahdon ilmaisijana. Muodostuttuaan socialistisen vallankumouksen

¹ Tie kommunismiin, s. 560.

voiton seurauksena proletariaatin diktatuurin valtioksi se on muuttunut sosiaalisen pohjansa herkeämättömän laajentamisen tuloksena todella koko kansan vallan järjestöksi.

Proletariaatin diktatuuri on, kuten aikaisemmin (ks. § 2) mainittiin, kapitalismista sosialismiin siirtymisen kauden valtio. Koko kansan sosialistinen valtio on lopullisesti lujittautuneen, kohti kommunismia kulkevan sosialistisen yhteiskunnan poliittinen järjestö. Siirtyminen proletariaatin diktatuurista koko kansan valtioon ei ole toisen tyyppisen valtion vaihtamista toiseen, vaan samantyyppisen sosialistisen valtion edelleenkehittämistä. „Syntymähetkestään lähtien proletariaatin diktatuurilla on ollut yleisen sosialistisen demokratian piirteitä”, on N. S. Hruštšev huomauttanut. „Sosialismin kehittyessä nämä piirteet voimistuvat ja sosialismin täydellisen voiton tuloksena ne muodostuvat määrääviksi.”¹

Koko kansan valtio syntyy proletariaatin diktatuurin valtiosta. Syntyy siksi, kun proletariaatin diktatuurin historiallinen tehtävä maan sisällä on tullut täytetyksi, mutta eivät vielä kaikki tehtävät, jotka vaativat valtion olemassaoloa, ole loppuun ammennetut. Koko kansan vallan järjestönä valtio jää välttämättömäksi kommunismin täydelliseen voittoon saakka.

Valtion välttämättömyys johtuu sekä sosialistisen yhteiskunnan kehittymisen ulkoisista että sisäisistä edellytyksistä. Kapitalistisen maailman olemassaolo luo ulkoisen sotilaallisen hyökkäyksen uhan. Sen vuoksi niin kauan kuin imperialismi säilyy ja säilyy hyökkäyssotien vaara, sosialistisella valtiolla on ulkopäin tulevan hyökkäyksen varalta sotilaallisen puolustuksen tehtävät, ja siihen tarvitaan sellaisia elimiä kuin armeija, tiedustelu jne. Kun sosialistinen valtio esiintyy kapitalistisiin maihin nähden sosialismin saavutusten puolustamisen välineenä, niin sosialistisen leirin sisäpuolella se palvelee maiden välisen poliittisen, taloudellisen ja kulttuurillisen keskinäisavun välineenä.

Kuten Lenin osoitti kirjassaan „Valtio ja vallankumous”, sosialismin vallitessa valtiota tarvitaan suojelemaan sosialistista omaisuutta varkailta ja rosvoojilta ja samoin valvomaan työn ja kulutuksen määrää sekä toteuttamaan työn mukaan tapahtuvan jakamisen sosialistista periaatetta. Kommunismin

¹ Tie kommunismiin, s. 259.

ensimmäisessä vaiheessa työ ei vielä muutu yhteiskunnan kaikkien jäsenten ensimmäiseksi elämäntarpeeksi eikä ihmisten tietoisuus vielä ole saavuttanut sellaista tasoa, että kaikki noudattaisivat vapaaehtoisesti sosialistisen yhteiselämän sääntöjä. Valtio kasvattaa kansaa sekä käyttää pakotuskeinoja niihin yksilöihin nähden, jotka vieroksuvat rehellistä työtä eivätkä noudata sosialistisen yhteiselämän sääntöjä. Sosialistisen yhteiskunnan poliittisena järjestönä, koko kansan tahdon ilmaisijana valtio johtaa maan suunnitelmallista taloudellista kehitystä, valvoo työtätekevien etujen mukaisesti työn ja kulutuksen määrää, turvaa kulttuurin kasvun ja kansan monipuolisen kasvattamisen sekä sen, että joukoissa kehittyy uusi kommunistinen suhtautuminen työhön. Ilman, että valtio johtaa yhteiskuntaa, on mahdotonta sosialistisen yhteiskunnan normaali työskentely ja kommunismiin siirtyminen.

Kun kehittynyt kommunistinen yhteiskunta tulee rakennetuksi (ja ehdolla, että sosialismi voittaa ja lujittuu kansainvälisellä areenalla), valtio kuoleutuu; ihmisten hallitsemisen sijaan tulee, kuten Engels asian ilmaisee, asioiden hoito ja tuotantoprosessien johtaminen. Silloin yhteiskunnan talous- ja kulttuurielämän johtamisella ei tule olemaan poliittista luonnetta ja se toteutetaan ilman valtiota. Sosialismin vallitessa taas tuolla johtamisella on poliittinen luonne, se on valtion tehtävä ja se toteuttaa kommunistisen puolueen politiikkaa, joka tähtää sosialistisen järjestelmän, työväenluokan ja talonpoikaiston välisen liiton, näiden luokkien ja sivistyneistön välisen veljellisen yhteistoiminnan ja kansojen ystävyuden lujittamiseen, kommunismin rakentamiseen. Sosialistisen valtion elinten taloudellis-organisatorinen sekä kulttuuri- ja kasvatustyö suoritetaan kapitalismin jäänteitä vastaan käydyssä taistelussa, mikä myös antaa sille poliittisen luonteen.

Täten valtio on elintärkeä välttämättömyys kommunismin ensimmäisessä vaiheessa.

Marxismi-leninismi on aina käynyt taistelua pikkuporvarillisia anarko-syndikalistisia teorioita vastaan, jotka pitävät poliittista järjestöä ja jokaista valtiovaltaa pahana, kiistävät yhteiskunnan taloudellisen ja poliittisen elämän keskitetyn johtamisen merkityksen ja välttämättömyyden. Lenin tähdensi, että kommunismin toteuttaminen edellyttää sen ammatillisen ja paikallisen

pirstoutuneisuuden poistamista, joka on yhtenä pääoman voiman ja työn voimattomuuden lähteenä. Samalla sosialismi ja kommunismi vaativat yhtenäistä suunnitelmallista johtoa ja kansan mitä laajimman aloitteellisuuden kehittämistä. Talouselämässä johtuu demokraattinen sentralismi itse sosialistisen suurtalouden luonteesta, tuotantovälineiden yhteiskunnallisesta omistuksesta.

Nykyajan revisionistit esiintyvät talouselämän keskitettyä hallintoa vastaan ja samastavat sen virkavaltaisten hallintomenetelmien kanssa. On kuitenkin olemassa periaatteellinen ero joukkojen aloitteellisuuden kehittymistä ehkäisevän virkavaltaisen sentralismin ja demokraattisen sentralismin välillä. Jälkimmäinen vaatii miljoonia ihmisiä käsittävien työkansan joukkojen vetämistä valtion ja taloudellisen rakennustyön hallintoon, paikallisen kokemuksen kaikkinaista huomioonottamista sekä joukkojen luovaa aloitteellisuutta.

Socialismi on itse kansanjoukkojen luomistyön tulos, niiden tietoisien uudistavan toiminnan tulos. Tuon joukkojen luovan toiminnan innoittajana ja järjestäjänä esiintyvät kommunistinen puolue ja sosialistinen valtio. Sosialistinen demokratia on avannut joukkojen luovalle toimeliaisuudelle kaikilla yhteiskuntaelämän aloilla rajattoman liikkumatilan.

Socialistisessa yhteiskunnassa merkitsee demokratia demokratian uutta tyyppiä, mittaamattomasti korkeampaa kuin on porvarillinen demokratia. Sen määrää ennen kaikkea sosialistinen talousjärjestelmä, jonka poliittisena päällysrakenteena sosialistinen demokratia on. Sosialistinen demokratia, päinvastoin kuin muodollinen porvarillinen demokratia, ei pelkästään julista, vaan turvaa myös tosiasiallisesti kaikille yhteiskunnan jäsenille oikeudet ja vapaudet: oikeuden työhön, sivistykseen ja lepoon, äänioikeuden, oikeuden osallistua valtion ja kansantalouden hallintoon, sanan-, paino- ja omantunnon vapauden ja samoin reaalisen mahdollisuuden kehittää henkilökohtaisia kykyjä.

Sitä mukaa kuin kommunismia lähestytään, kehittyy sosialistinen demokratia yhä enemmän. Se on lainmukainen prosessi, sillä kommunismin rakennustyö liittyy läheisesti kaikilla yhteiskunnan taloudellisen, valtiollisen ja kulttuurielämän aloilla tapahtuvaan joukkojen toimeliaisuuden jatkuvaan kohoamiseen.

Kaikkien neuvostoihmisten luovan aloitteellisuuden ja toimeliaisuuden kohottamisessa ovat olleet apuna monet toimenpiteet, joihin viime vuosina on ryhdytty liittotasavaltojen oikeuksien laajentamiseksi taloudellisessa ja kulttuurirakennustyössä, liiallisen keskityksen poistamiseksi teollisuus- ja maataloustuotannon suunnittelusta sekä teollisuuden ja rakennustoiminnan hallinnon uudelleenjärjestämiseksi. Kommunistisen puolueen toimenpiteet, joiden tarkoituksena on vireyttää paikallista aloitteellisuutta sekä kehittää teollisuuden ja maatalouden hallinnon muotoja entistä täydellisemmiksi, merkitsevät sosialistisen demokratian kehittämässä suurta askelta.

Sosialistinen demokratia luo suotuisimmat ehdot sille, että mitä laajimmat työkansan joukot saataisiin mukaan osallistumaan jatkuvasti ja säännöllisesti yhteiskunnallisten ja valtiollisten asioiden ratkaisemiseen. Kommunismin rakentaminen vaatii sosialistisen demokraattisuuden jatkuvaa kasvua kaikilla tahoilla: neuvostojen merkityksen voimistumista, ammattiyhdistysten toimeliaisuuden ja niiden tuotannon johtamiseen osallistumisen tehostamista, valtioelinten ja virkamiesten toiminnan tehokasta valvontaa laajojen joukkojen taholta sekä yleisen mielipiteen merkityksen kohoamista neuvostoyhteiskunnan kaikilla elämänaloilla.

Sosialistisen valtioelämän kehittämisen pääsuuntana on demokratian kaikkalainen kehittäminen, kaikkien kansalaisten saaminen osallistumaan taloudellisen ja kulttuurirakennustyön johtamiseen ja yhteiskunnallisten asioiden hoitoon. Sen vuoksi yhteiskunnallisten järjestöjen, siinä luvussa mm. sellaisten työkansan valtiollisten joukkojärjestöjen kuin neuvostojen, merkitys kasvaa ja niiden tehtävät laajenevat. Puolue toteuttaa suuntaa, jonka mukaan monet tehtävät, joita nyt suorittavat valtion laitokset, siirtyvät vähitellen kansalaisjärjestöjen hoitoon. Tällöin esimerkiksi sellaista tehtävää kuin yhteiskunnallisen järjestyksen ja kansalaisten oikeuksien suojelua tulevat hoitamaan rinnan valtioelinten kanssa myös kansalaisjärjestöt (kansan järjestysmiessryhmät, toverioikeudet jne.), mikä suo mahdollisuuden ehkäistä yhteiskunnalle vahingollisia tekoja. Erinäisten tehtävien siirtyminen valtioelimiltä kansalaisjärjestöille ei tule heikentämään sosialistisen valtion osuutta kommunismin rakennustyössä, vaan laajentaa ja lujittaa sosialistisen demo-

kratian poliittista pohjaa ja turvaa sen edelleen kehittämisen.

Sosialistisen demokratian laaja kehittäminen lujittaa valtiotietä ja valmistee samalla sen kuoleutumisen ehtoja, sellaiseen yhteiskuntajärjestykseen siirtymisen ehtoja, jolloin yhteiskunnan hallintoa hoidetaan ilman erityisiä poliittisen vallan laitoksia, ilman valtiollista pakotusta.

Jotkut marxilaisuuden vastustajat syyttävät kommunisteja siitä, että nämä ryhtyvät toimenpiteisiin, joilla vahvistetaan sosialistista valtiota ja sen puolustusmahtia, sen sijaan, että myötävaikuttaisivat sen mitä pikaisimpaan kuoleutumiseen. Heitä säestävät nykyajan revisionistit, jotka väittävät, että valtion kuoleutumisen kysymys on tärkein ja peruskysymys, jonka ratkaisemisesta riippuu sosialismin tulevaisuus. He uhkailevat sosialismia rappeutumisella ja virkavaltaisuudella, ellei huolehdi valtion mahdollisimman pikaisesta kuoleutumisesta.

Marxilaiset ovat aina pitäneet välttämättömänä, että sosialistinen valtio juurisi pois virkavaltaisuuden, tuon sosialismia edeltäneiden hallintomenetelmien jäänteiden. Sen tehtävän tärkein ratkaisukeino on, että laajat kansanjoukot vedetään mukaan valtion hallintoon. Jos taas kehoitetaan virkavaltaisuutta vastaan käytävän taistelun varjolla valtion pikaiseen kuoleuttamiseen, jos julistetaan valtion kieltämistä sosialismin oloissa, kun vielä on olemassa kapitalistinen maailma, ja etenkin kapitalismista sosialismiin siirtymisen kauden oloissa, merkitsee se työtätekevien riisumista aseista heidän luokkaviihollistensa edessä. Valtion kuoleutumisprosessia ei voida jouduttaa millään keinotekoisilla toimenpiteillä. Valtiota ei kukaan lakkauta, se kuoleutuu vähitellen sen tuloksena, että poliittisen vallan välttämättömyys häviää. Se käy mahdolliseksi silloin, kun sosialistinen valtio täyttää historialliset tehtävänsä. Siksi ei saa asettaa vastakkain sosialistisen valtion lujittamiseen kohdistuvaa huolenpitoa ja sen kuoleutumisen prosessia ja näköaloja; ne ovat saman mitalin kaksi puolta.

„Valtion kuoleutumisen kysymys, mikäli se ymmärretään dialektisesti, on kysymys sosialistisen valtioelämän kehittymisestä kommunistiseksi yhteiskunnalliseksi itsehallinnoksi. Kommunisminkin aikana tulee olemaan yhteiskunnallisia tehtäviä, jotka ovat yhdenmukaisia valtion nykyisten tehtävien

kanssa, mutta luonteeltaan ja suoritusavoiltaan ne ovat toisenlaisia kuin nykyisellä kehitysasteella.”¹

Valtion kuoleutuminen merkitsee: 1) että valtiollisen pakotuksen ja sitä suorittavien elinten tarve häviää; 2) että taloudelliset-organisatoriset sekä kulttuuri- ja kasvatustyön tehtävät muuttuvat valtiollisista kansalaisjärjestöjen tehtäviksi; 3) että kaikki kansalaiset saadaan mukaan yhteiskunnallisten asioiden hoitoon ja että poliittisen vallan elinten välttämättömyys häviää. Kun kaikki yhteiskunnan luokkiin jakautumisen jäljet häviävät, kun kommunismi saa täydellisen voiton kaikkialla maailmassa, katoaa myös valtion tarpeellisuus. Yhteiskunta ei enää tule tarvitsemaan aseistettujen ihmisten erikoisosastoja turvaamaan yhteiskuntajärjestystä ja -kuria. Ja silloin se voi, Engelsin sanoja käyttäen, luovuttaa valtiokoneen muinaisesineiden museoon rukiin ja pronssikirveen viereen.

9. Kommunistinen puolue johtavana voimana sosialismin ja kommunismin rakennustyössä

Sotalismin ja kommunismin rakentamisen välttämättömänä ehtona on, että sitä johtaa marxilainen puolue. Kuten jo ylempänä mainittiin, ei proletariaatti voi ilman kokenutta ja taisteluissa karaistunutta marxilaista puoluetta karistaa harteiltaan kapitalismin iestä ja pystyttää omaa poliittista valtaansa. Proletariaatin puolueen merkitys kasvaa vieläkin enemmän, kun työväenluokka ottaa käsiinsä valtiollisen vallan.

Lenin huomautti vallankumousten historiassa olleen esimerkkejä siitä, että kun vallankumoukselliset voimat ovat ottaneet käsiinsä valtiovallan, mutta eivät ole tietäneet, mitä sillä tehdään, on se aiheuttanut niiden tappion. Sellaisiin vallankumouksiin nähden on proletariaatin vallankumous verrattomasti paremmassa asemassa siinä, että proletariaatti tietää, miten se lujittaa voittonsa ja käyttää valtiovaltaansa koko työkansan etujen hyväksi, sosialismin voiton hyväksi. Tuolla tiedolla sen varustaa marxilainen puolue.

¹ N. S. Hruštšov, Neuvostoliiton kansantalouden kehittämisen tavoiteluvut vuosiksi 1959—1965. Vieraskielisen kirjallisuuden kustannusliike, Moskova 1959, s. 129.

Sosialistisen vallankumouksen voiton jälkeen tulee proletariaatin tehtäväksi lujittaa saavutettu valta, tukahduttaa vallastasyöstyjen riistäjäluokkien vastustus ja puolustaa proletariaatin diktaturia ulkoisten vihollisten hyökkäyksiltä. Proletariaatin on voitettava epävakaiden pikkuporvarillisten kerrosten horjunta, saatava puolelleen työkansan laajat joukot, vedettävä ne mukaan sosialistiseen rakennustyöhön, kehitettävä yhteiskunnan taloudellisen järjestelmän uudistamistyö sekä järjestettävä uuden sosialistisen talouselämän ja kulttuurin rakentaminen. Jotta voitaisiin menestyksellä saada nuo tehtävät ratkaistuksi, jotta voitaisiin käydä voitokasta taistelua vanhan yhteiskunnan voimia ja perinteitä vastaan, proletariaatille on välttämätöntä mitä suurin tietoisuus, kestävyys, rivien tiiviys ja järjestyneisyys. „Tätä taistelua ei voida käydä menestyksellisesti ilman rautaista ja taistelussa karaistunutta puoluetta, joka nauttii kyseellisen luokan kaikkien rehellisten aineiden luottamusta, ilman puoluetta, joka kykenee seuraamaan joukkojen mielialaa ja vaikuttamaan siihen.”¹

Puolue vie joukkoihin kurin ja järjestyneisyyden hengen, se yhdistää työkansan eri osastot yhtenäisen päämäärän nimessä ja suorittaa proletariaatin diktatuurin johtavan ja suuntaavan voiman osaa.

Sosialistisen vallankumouksen historiallinen kokemus vuoden 1871 Pariisin Kommuunista meidän päiviimme asti todistaa vääjäämättömästi, että proletariaatin diktatuurin saavuttamisen, kehittämisen ja lujittamisen ratkaisevana edellytyksenä, toteutettiin se sitten millaisessa muodossa tahansa, on, että sitä johtaa proletaarinen puolue. Se on sosialistisen vallankumouksen kehityksen lainmukaisuus, joka on voimassa kaikkien sosialismin tielle lähtevien maiden osalta.

Kommunistinen puolue toteuttaa johtavaa osuuttaan sellaisten valtiollisten ja kansalaisjärjestöjen kokonaisen järjestelmän välityksellä, jotka yhdistävät sen laajoihin työkansan joukkoihin. Niihin kuuluvat ennen kaikkea sellaiset valtiolliset järjestöt kuin työtätekevien edustajien neuvostot, jotka muodostavat SNTL:n poliittisen perustan ja yhdistävät kaikki työtätekevät (neuvostojen kaltaisia ovat valtiolliset järjestöt muissakin

¹ V. I. Lenin, Teokset, 31. osa, s. 28.

sosialistisissa maissa, esimerkiksi kansanneuvostot Bulgariassa, kansalliskomiteat Tšekkoslovakiassa jne.). Tärkeä sija yhteiskunnan poliittisessa elämässä on niin ikään ammattiyhdistyksillä, osuuskunnilla, nuorisoliitoilla ja muilla kansalaisjärjestöillä. Kansandemokratian maissa on suuri osuus kansallisen (tai Kansan-) rintaman järjestöillä, jotka tiivistävät kansanjoukot työväenluokan johdolla laajaksi, yhtenäiseksi liitoksi.

Kaikkien noiden järjestöjen välityksellä erilaiset työkansan kerrokset ilmaisevat pyrkimyksensä ja tahtonsa. Noihin järjestöihin nojaa työväenluokan puolue. „Näin muodostuu joustava ja verraten laaja, erittäin voimakas proletaarinen koneisto, joka muodollisesti ei ole kommunistinen ja jonka avulla puolue on läheisessä yhteydessä *luokkaan* ja *joukkoihin* ja jonka avulla toteutetaan puolueen johdolla *luokan diktatuuria*”, kirjoitti V. I. Lenin.¹

Proletariaatin diktatuurin kasvaminen koko kansan socialistiseksi valtioksi liittyy koko tuon valtiollisten ja kansalaisten joukkojärjestöjen järjestelmän jatkuvaan kehitykseen. Eikä koko kansan socialistisen demokratian kehitys tällöin heikennä, vaan päinvastoin voimistaa puolueen toteuttaman johdon merkitystä, sillä puolue kehittelee oikean poliittisen linjan, määrittelee kaikkien kansalais- ja valtiollisten järjestöjen toiminnan suunnan ja yhdistää niiden työn. Vain sellainen puolue, joka ilmaisee koko kansan etuja, johon kiteytyy kansan kollektiivinen järki ja joka yhdistää riveihinsä kansan parhaimmiston, on kykenevä ja sovelias valvomaan kaikkien järjestöjen ja vallan elinten työtä. Puolueen toteuttama johto turvaa kaikkien valtiollisten kysymysten ratkaisemisen koko kansan, eikä virasto- tai ryhmäetujen näkökannalta. Siksi kaikki yritykset erottaa joidenkin valtioelinten taikka kansalaisjärjestöjen toiminta puolueen johdon alaisuudesta, syrjäyttää ne puolueen valvonnasta ovat vahingollisia ja ristiriidassa kansan etujen kanssa. Puolueen valvonnasta irrottaminen johtaa väistämättä epäonnistumisiin työssä ja joukoista irtaantumiseen. Puolueen toteuttama johto ja kiinteä yhteys joukkoihin on kaikkien socialistisen valtion elinten voiman lähde.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 31. osa, s. 31.

Puolue johtaa kaikkia valtiollisia ja kansalaisjärjestöjä jäsentensä välityksellä, jotka työskentelevät noissa järjestöissä ja kuuluvat niiden johtaviin elimiin. Tällöin ei puolue tietenkään asetu niiden järjestöjen tilalle, vaan päinvastoin kehittää kaikin tavoin niiden aloitteellisuutta ja omatoimisuutta, turvaa niiden toiminnan demokraattisen luonteen.

Porvariston ideologit väittävät useasti, että kommunistisen puolueen johtava osa yhteiskuntaelämässä ei sovi yhteen demokratian kanssa. He selittävät, että demokratia edellyttää ehdottomasti monipuoluejärjestelmän olemassaoloa, ja kieltäytyvät tällä perusteella tunnustamasta neuvostojärjestelmän demokraattista luonnetta.

On täysin luonnollista, että maissa, joissa on antagonistisia luokkia, muodostuu koko joukko poliittisia puolueita, jotka ilmaisevat erilaisten luokkien etuja. Se ei kuitenkaan ole demokratian todellinen mittapuu ja tae. Useiden puolueiden olemassaolo ei estänyt imperialistisia hallituksia aloittamasta v. 1914 maailmansotaa vastoin kansan tahtoa. Aivan samoin eivät Englannin, Ranskan ja USA:n hallitukset piitanneet toisen maailmansodan kynnyksellä kansojen tahdosta, kieltäytyivät ehdotuksista Hitlerin hyökkäyksen kollektiivisesta torjumisesta ja antoivat siten vapaat kädet fasisille hyökkääjille.

Demokraattisuuden astetta ei lainkaan määrää maassa olevien puolueiden lukumäärä, vaan se, kenelle tuotantovälineet kuuluvat, kuka on vallassa ja millaista politiikkaa tuo valtiolta harjoittaa. Kommunistisen puolueen johtama sosialistinen valtio on todistanut teoissa todellisen demokraattisuutensa, kykynsä puolustaa sekä kansanjoukkojen perusetuja että jokapäiväisiä etuja.

Marxismi-leninismi ei periaatteessa torju mahdollisuutta, että kapitalismista sosialismiin siirtymisen kaudella voi olla useampia puolueita. Jonkun maan kehityksen konkreettisista historiallisista oloista riippuen siellä voi olla joko työväenluokan yksi puolue taikka rinnan sen kanssa toisiakin poliittisia puolueita, jotka tunnustavat kommunistisen puolueen johtavan osan, kuten on asianlaita esimerkiksi monessa kansandemokratian maassa. Samalla on kaikkien sosialismia rakentavien maiden yhteisenä lainmukaisuutena työväenluokan puolueen johtava osuus. Nimenomaan tämä johtava osuus turvaa todellisen demokratian,

sillä se suo mahdollisuuden ilmaista täydellisimmin valtioelinten toiminnassa kansan tahtoa.

Sosialistisen neuvostoyhteiskunnan oloissa, jossa ei ole antagonistisia luokkia ja jossa vallitsee kansan luja yhteiskunnallinen, poliittinen ja aatteellinen ykseys, puuttuu pohja muiden kuin kommunistisen puolueen olemassaololta. Neuvostoliiton kommunistinen puolue yhdistää riveihinsä työväenluokan, työtaitekeväen talonpoikaiston ja sivistyneistön parhaimmiston ja on työkansan etumaisin osasto. „Sosialismin voitto Neuvostoliitossa ja neuvostoyhteiskunnan yhtenäisyyden lujittuminen ovat johtaneet siihen, että työväenluokan kommunistisesta puolueesta on tullut neuvostokansan etujoukko, koko kansan puolue ja että se on ulottanut suuntaa antavan vaikutuksensa yhteiskuntaelämän kaikille aloille.”¹ Puolue kuuntelee tarkkaavasti joukkojen ääntä, ilmaisee niiden pyrkimyksiä ja heijastaa päätöksissään ajankohtaisia yhteiskuntakehityksen kysymyksiä. Tästä on osoituksena esimerkiksi se, että kaikki viime vuosien taloudellisen ja kulttuurirakennustyön peruskysymykset on asetettu koko kansan käsiteltäviksi ja ne on ratkaistu nimenomaan NKP:n Keskuskomitean aloitteesta. Kommunistisen puolueen ja kansan yhtenäisyys on neuvostojärjestelmän mitä laajimman demokraattisuuden olennoituma.

Sosialismin ja kommunismin rakentamisen kulussa kommunistisen puolueen osuus ei vähene, kuten revisionistit väittävät, vaan päinvastoin kasvaa. Se johtuu itse kommunistisen yhteiskunta- ja talousmuodostuman kehittymisen lainmukaisuuksista. Toisin kuin edeltäneet muodostumat kommunistinen yhteiskunta ei synny luonnonvaraisesti, vaan marxilais-leniniläisen puolueen johtamien kansanjoukkojen tietoisien ja määräperäisen toiminnan tuloksena. Kaikki yhteiskuntaelämän puolet — politiikka, talous, kulttuuri — uudistetaan kommunismin rakentamisen prosessissa tietoisesti, yhtenäisen suunnitelman mukaan. Sosialismin kasvaminen kommunismiksi on luonnollinen historiallinen ja lainmukainen eikä suinkaan vaistonvarainen prosessi. Sitä mukaa kuin edetään kommunismia kohti laajenevat taloudellisten ja sosiaalisten prosessien tietoisien johtamisen puitteet ja sen vuoksi kasvaa niin ikään subjektiivisen tekijän osuus yhteiskun-

¹ Tie kommunismin, s. 597.

nan kehityksessä. Kommunistisen rakennustyön mittasuhteet kasvavat ja sen asettamat tehtävät tulevat vaikeammiksi, mikä puolestaan asettaa puolueen poliittiselle ja organisatoriselle johtamistyölle suurempia vaatimuksia. Puolueen osuus ja merkitys johtavana ja suuntaa antavana voimana kasvaa myös siksi, että yhä suuremmat kansanjoukot vedetään mukaan uuden yhteiskunnan rakentamiseen. Ja mitä laajemmat mittasuhteet tuolla rakennustyöllä on, sitä suuremman merkityksen saa puolueen toteuttama joukkojen johtaminen, puolueen, joka on työtätekevien luovan toimeliaisuuden järjestäjä. Kommunismin laajamittaisen rakentamisen kausi merkitsee sellaista astetta yhteiskunnan kehityksessä, jolloin kommunismin aineellisen ja teknillisen pohjan luomisen rinnalla saa ratkaisevan merkityksen kommunistinen kasvatus. Ideologisella työllään puolue kohottaa etujoukon tietoisuuden tasolle uusia ja taas uusia kansankerroksia. Puolueen osuuden kasvaminen liittyy vielä siihenkin, että sitä mukaa kuin sosialismi kasvaa kommunismiksi, sosialistinen demokratia kehittyy edelleen sekä työkansan aineellinen hyvinvointi ja kulttuuritaso kasvaa ja sen tietoisuus kohoaa, kapenee pakotuskeinojen soveltamisala, hallinnollisen vaikutuksen keinojen vaikutusala asteittain, kun taas vakuuttamisen, aatteellisen vaikutuksen merkitys kasvaa. Ja juuri noista siveellisistä tekijöistä ammentaa voimansa kommunistinen puolue, neuvostokansan taisteleva, kokenut etujoukko, joka liittää yhteen vapaaehtoisuuden perustalla SNTL:n työväenluokan, kollektiivitalonpoikaiston ja sivistyneistön etumaisen, tietoisimman osan.

10. Sosialismin ja kapitalismin rinnakkainolo ja sosialismin voiton väistämättömyys kaikissa maissa

Koko sosialismia edeltäneelle historialle on ominaista eri maiden ja kansojen kehittymisen epätasaisuus. Historiallisten ja maantieteellisten olojen erilaisuus johti siihen, etteivät tuotantovoimat kehittyneet eri maissa samanlaisella vauhdilla, ja sen vuoksi ne ovat käyneet lävitse samat historiallisen kehityksen asteet eri aikoina. Esimerkiksi siihen aikaan kun Egyptissä, Kreikassa ja Roomassa ja eräissä muissa maissa muodostui orjanomistusjärjestelmä, suurimmassa osassa maita oli vielä

alkukantainen yhteisöjärjestelmä. Keskiajalla vallitsi suurim-
massa osassa Eurooppaa ja Aasiaa feodaalinen järjestelmä, kun
taas Afrikassa, Amerikassa ja Australiassa säilyivät orjanomis-
tus- ja alkukantaisen yhteisöjärjestelmän suhteet. Kapitalistinen
järjestelmä pääsi voitolle useampien kansojen keskuudessa
kuin orjanomistus- ja feodaalinen järjestelmä, mutta kapitalis-
min herruuden vallitessa jäi jäljelle maita, joissa feodaaliset
ja feodalismia edeltäneet suhteet säilyivät. Niin ollen historial-
lisen kehityksen lainmukaisuutena on ollut paitsi vuoron perään
tapahtunut yhteiskunta- ja talousmuodostumien vaihtuminen,
myös niiden rinnakkainolo tiettyinä ajanjaksoina.

Historiallisesti väistämätöntä on myös sosialismin ja kapita-
lismen rinnakkainolo tietyn ajan kestäessä. Kuten jo 3. kohdassa
huomautettiin, kapitalististen maiden taloudellisen ja poliittisen
kehityksen epätasaisuus kärjistyy erikoisesti imperialismiin kau-
della ja saa silloin laadullisesti uuden luonteen. Sen seurauksena
eri maiden sosialistiset vallankumoukset eivät tapahdu yhden-
aikaisesti. Sosialististen vallankumousten eriaikaisuus selittää-
kin sen, että nykyinen kausi on kahden vastakohtaisen yhteis-
kuntajärjestelmän, sosialismin ja kapitalismin, rinnakkainolon
ja taistelun aikakautta.

Toisin kuin kapitalismia edeltäneet yhteiskuntamuodostumat,
jotka eivät levittäneet herruuttaan kaikkiin maailman maihin,
muuttui kapitalismi kypsyytensä saavutettuaan maailmanjärjes-
telmäksi ja kietoi koko maailman yhtenäiseen maailmantalou-
den järjestelmään, veti kaikki maat kapitalistisen riiston piiriin.
Sosialistisen järjestelmän syntyminen merkitsee, että kapitalis-
min sijaan on tullut uusi suhteiden muoto, joka ei perustu riis-
toon eikä siirtomaaherruuteen, vaan periaatteellisesti toiselle
pohjalle — kaikesta sorrosta vapaiden kansojen yhteistyöhön ja
keskinäisapuun.

Yhdessä maassa tapahtuneesta sosialismin voitosta socialis-
min sellaisen maailmanjärjestelmän muodostumiseen, joka käsit-
tää aluksi joukon maita ja sitten kaikki maat, tämä on uuden
talous- ja yhteiskuntamuodostuman kehityksen lainmukaisuus.
Ennen toista maailmansotaa, kun Neuvostoliitto oli ainoa sosia-
lismien maa, sosialismi käsitti 17% maapallon alueesta ja noin
9% sen asujaimistosta sekä suunnilleen kymmenennen osan
maailman teollisuustuotannosta. Nykyisin sosialistisen leirin

maat käsittävät jo 26% maapallon alueesta, niissä elää 35,5% maailman väestöstä ja valmistetaan noin 36% maailman teollisuustuotteista.

Sosialismia edeltäneen historian aikana voimisti eturivin kansojen saavuttama uuden yhteiskuntajärjestelmän voitto historiallisen kehityksen epätasaisuutta, koska jälkeenjääneet kansat joutuivat edellepäässeiden maiden hallitsevien luokkien harjoittaman riiston kohteeksi. Periaatteellisesti toisin vaikuttaa historiallisen kehityksen kulkuun sosialismin lujittuminen monissa maissa.

Sosialistiseen leiriin kuuluu maita, jotka ovat taloudellisessa ja kulttuurikehityksessään eri tasolla. Mutta kapitalistiselta yhteiskunnalta perinnöksi jääneet noiden maiden kehitystason eroavuudet häviävät vähitellen ja niiden taloudellisen ja kulttuurikehityksen yleislinja tasoittuu. Yhtenäisen sosialistisen maailmanjärjestelmän muodostavien sosialististen maiden kehittyminen ja se, että ne käyttävät hyväkseen tuon järjestelmän etuisuuksia, turvaa niille mahdollisuuden supistaa sosialismin rakentamisaikaa ja avaa niille jotakuinkin yhdenaikaisen, saman historiallisen ajanjakson rajoissa tapahtuvan kommunismiin siirtymisen näköalat.

Revisionistit yrittävät siirtää sosialismin kapitalismin lainmukaisuudet, mm. maiden epätasaisen kehityksen, selkkaukset niiden välisissä suhteissa ja toisten maiden toisiin maihin kohdistaman herruuspyrkimyksen. Todellisuudessa kuitenkin sosialismi tekee lopun moisista suhteista vakinnuttamalla yhdenvertaisuuden, veljellisen keskinäisavun ja ystävyyyden sosialististen maiden kesken. Nuo maat on liittänyt yhteiseksi veljesperheeksi niiden lähteminen yhteiselle sosialismin tielle, niiden yhteiskunnallis-taloudellisen järjestelmän ja valtiovallan sama luokkalemus, niiden keskinäisen tuen ja avun tarve, niiden yhteiset edut ja päämäärät taistelussa imperialismia vastaan ja sosialismin ja kommunismin voiton puolesta sekä niille kaikille yhteinen marxilais-leniniläinen ideologia. Täten eivät täydellisen yhdenvertaisuuden, alueellisen koskemattomuuden, valtiollisen riippumattomuuden ja suvereniteetin kunnioittamisen ja toistensa sisäisiin asioihin sekaantumattomuuden periaatteet sano vielä kaikkea sosialististen maiden keskinäissuhteista. Irrrottamattomana osana niiden keskinäissuhteissa on vielä myös veljellinen

keskinäisapu, jossa saa tehokkaan ilmauksensa sosialistisen internationalismin periaate. Sosialististen maiden veljellinen keskinäisapu edellyttää kunkin maan oman kansallisen talouselämän kehittämiseen suunnattujen ponnistelujen yhdistämistä yhteisiin ponnisteluihin, joiden tarkoituksena on lujittaa ja laajentaa niiden välistä taloudellista yhteistyötä.

Kommunistiset ja työväenpuolueet torjuvat revisionistisen suuntauksen, joka tähtää eristyneeseen, sosialististen maiden maailmanyhteisöstä erillään tapahtuvaan sosialismin rakentamiseen jossakin erillisessä maassa. Sellainen suuntaus on ristiriidassa sosialistisen maailmanjärjestelmän objektiivisten kehityslakien kanssa, järjestelmän, jonka puitteissa luodaan tarkoituksenmukaisin työnjako. Tuotannon kasvava yhteiskunnallistuminen ulottuu jo nykyhetkellä erillisten maiden rajojen ylitse ja aikaansaa välttämättömyyden pitää yllä kiinteitä taloudellisia yhteyksiä sosialististen maiden kesken. Sosialismin eristyneeseen rakentamiseen suuntautuminen, joka on ristiriidassa tämän tuotannon objektiivisen pyrkimyksen kanssa, johtaa yhteiskunnallisen työn tuhlaukseen, tuotannon kehitysvauhdin hidastumiseen ja riippuvaisuuteen kapitalistisesta maailmasta. Erottaessaan kansat toisistaan imperialistisen leirin edessä se muodostaa myöskin, kuten NKP:n ohjelmassa huomautetaan, vakavan poliittisen vaaran maalle, joka pitää kiinni sellaisesta suuntautumisesta, se ruokkii porvarillis-nationalistisia pyrkimyksiä ja saattaa viime kädessä johtaa sosialististen saavutusten menettämiseen.

Kaikki sosialismin maailmanjärjestelmään sisältyvät maat kehittyvät samojen ja yhteisten lakien mukaisesti. Sosialistisen vallankumouksen ja sosialismin kehittymisen lait ovat yhtäläisiä kaikille kansoille samalla tavoin, kuin kaikissa maissa ovat yhtäläisiä myös kapitalismin kehityksen peruslait. Sen vuoksi ovat pätemättömiä revisionistien yritykset kieltää sosialismin lakien yhteisyys ja todistaa mahdolliseksi erillisten maiden kulkeminen sosialismiin noudattaen joitakin erikoislakeja, jotka eroavat Neuvostoliiton ja muiden sosialismin maiden kokemuksen toteennäyttämistä laeista. Kuten „Sosialististen maiden kommunististen ja työväenpuolueiden edustajain neuvottelukokouksen julkilausumassa” (1957) on tähdenetty, „SNTL:n ja muiden sosialististen maiden kokemus on vahvistanut täysin oikeaksi

sen marxilais-leniniläisen teorian toteamuksen, että sosialistisen vallankumouksen ja sosialistisen rakennustyön prosessit perustuvat useihin perustavaa laatua oleviin lainmukaisuuksiin, jotka ovat ominaisia kaikille sosialismin tielle astuneille maille. Nuo lainmukaisuudet ilmenevät kaikkialla rinnan niiden monien historiallisesti muodostuneiden kansallisten erikoisuuksien ja perinteiden kanssa, jotka on aina otettava huomioon.

Sellaisia yhteisiä lainmukaisuuksia ovat seuraavat: työväenluokka, jonka ydinjoukkona on marxilais-leniniläinen puolue, johtaa työtätekeviä joukkoja proletaarisen vallankumouksen toteuttamisessa muodossa tai toisessa sekä proletariaatin diktaatturin pystyttämässä muodossa tai toisessa; työväenluokan liitto talonpoikaiston perusjoukon sekä muiden työtätekevien kerrostojen kanssa; kapitalistisen omistuksen hävittäminen ja yhteiskunnallisen omistuksen voimaansaattaminen tärkeimpiin tuotantovälineisiin nähden; maatalouden asteittainen sosialistinen uudistaminen; kansantalouden suunnitelmallinen kehitys, joka suuntautuu sosialismin ja kommunismin rakentamiseen, työtätekevien elintason kohottamiseen; sosialistisen vallankumouksen toteuttaminen ideologian ja kulttuurin alalla ja työväenluokalle, työkansalle, sosialismin asialle uskollisen runsaslukuisen sivistyneistön kouluttaminen; kansallisen sorron hävittäminen ja tasa-arvoisuuden ja veljellisen ystävyuden aikaansaaminen kansojen kesken; sosialismin saavutusten suojeleminen ulkoisten ja sisäisten vihollisten hyökkäysyrityksiltä; kyseisen maan työväenluokan solidaarisuus muiden maiden työväenluokkaa kohtaan — proletaarinen internationalismi.”¹

Vastainenkin sosialististen maiden kulku kohti kommunismia tulee noudattamaan niille kaikille yhteisiä peruslainmukaisuuksia, joita voidaan menestyksellä soveltaa vain ottamalla huomioon kunkin maan historialliset ja kansalliset erikoisuudet.

Marxismi-leninismi käy leppymätöntä taistelua sekä nykyajan revisionismia vastaan, joka paisuttelee kansallisten erikoisuuksien merkitystä ja asettaa ne vastakkain sosialistisen vallankumouksen yleisten lainmukaisuuksien kanssa, että dogmatismia ja lahkolaisuutta vastaan, joka ei tunnusta kansallisia erikoisuuksia.

¹ „Документы Совещаний представителей коммунистических и рабочих партий, состоявшихся в Москве в ноябре 1957 г.”, стр. 13—14.

Kuten Lenin korosti, „...vaikka maailmanhistorian kehitys tapahtuu yleisten lakien mukaisesti, se ei suinkaan tee mahdolliseksi, vaan päinvastoin edellyttää erinäisiä kehitysvaiheita, jotka ovat tämän kehityksen muodon tai järjestyksen kannalta omalatuksia”.¹ Nuo erikoisuudet on välttämättä otettava huomioon, mutta ne eivät kumoa yleisiä peruslainmukaisuuksia, jotka määräävät kapitalismin tuhon ja sosialismin voittokulun historiallisen väistämättömyyden kaikkialla maailmassa.

Sosialistisen ja kapitalistisen järjestelmän keskinäissuhteet ovat taistelun, historiallisen kilpailun suhteita. Tuossa kilpailussa ilmeni jo sosialistisen järjestelmän olemassaolon ensi vuosikymmeninä selvästi sen etevämmuus. Ei ollut suinkaan sattuma, että imperialismi epäonnistui yrittäessään päästä voitolle Neuvostoliitosta sodan avulla.

Sosialistisen järjestelmän kehittyessä sen mahti kasvaa herkeämättä. Kun Venäjän Lokakuun vallankumous lasi perustukset uudelle, sosialistiselle maailmalle, oli se maailma vielä heikko. Voimat kallistuivat kansainvälisen kapitalismin puolelle. Kuitenkin tapahtumien myöhempi kehitys ja ennen kaikkea sosialismin voitto SNTL:ssä, fasismin murskaaminen toisessa maailmansodassa, jossa ratkaiseva osuus oli Neuvostoliitolla, sekä sen jälkeen seuranneet suuret vallankumoukselliset uudistukset monissa Euroopan ja Aasian maissa ovat olennaisesti muuttaneet maailman mittakaavassa kahden järjestelmän välistä yleistä voimien suhdetta sosialismin hyväksi. Kun kapitalismin järjestelmästä putosi pois suuri ryhmä Euroopan ja Aasian maita, merkitsi se rintaman murtumista imperialismi ketjussa. Sen seurauksena lakkasi olemasta yhtenäinen ja kaikkikäsitävä imperialismi ketju.

Kun Neuvostoliitto oli takavuosina kapitalismin piirittämä ainoa sosialismin maa, niin nyt ei kapitalistista piiritystä enää ole. On olemassa kaksi maailmanjärjestelmää: aikansa elänyt kapitalismi ja kasvava, elinvoimainen sosialismi. Tämän johdosta NKP:n XXI edustajakokous teki johtopäätöksen, että sosialismi on SNTL:ssä *voittanut* paitsi *täydellisesti* myös *lopullisesti*. Tällöin ymmärretään sosialismin lopullisella voitolla sitä, että kansainvälisen taantumuksen voimin tapahtuvaa

¹ V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, s. 466.

kapitalismin väkivaltaisen palauttamisen vaaraa ei ole. SNTL ei ole, paremmin kuin mikään muukaan sosialistinen maa, taattu mahdollisuudelta joutua imperialististen valtioiden hyökkäyksen kohteeksi. Mutta maailman voimasuhteet ovat siinä määrin muuttuneet, että kapitalismin palauttamisen vaaraa ei Neuvostoliitossa ole. Maailmassa ei ole nykyisin olemassa sellaisia voimia, jotka kykenisivät palauttamaan maahamme kapitalismin, murskaamaan sosialistisen leirin. „Sosialistisen leirin yhdistyneet voimat suojaavat luotettavasti jokaista sosialistista maata imperialistisen taantumuksen hyökkäysyriyksiltä. Sosialististen valtioiden yhtyminen yhdeksi leiriksi, tämän leirin lujittuva yhtenäisyys ja herkeämättä kasvava mahti takaavat sosialismin ja kommunismin täydellisen voiton koko järjestelmän mitassa.”¹

Sosialismi ei ainoastaan avaa rajattomia edistyksen mahdollisuuksia uuden yhteiskunnan rakentamisen tielle lähteneille kansoille, vaan se myös vaikuttaa yhä edistysellisemmin maailman kehityksen yleiseen kulkuun. Kuten Kommunististen ja työväenpuolueiden edustajien neuvottelukokouksen julkilausumassa (1960) huomautettiin, meidän aikamme tärkeimpänä erikoispiirteenä on, että sosialistinen maailmanjärjestelmä *muuttuu ihmisyhteiskunnan kehityksen ratkaisevaksi tekijäksi*. Vaikka imperialismi pitää vielä vallassaan merkittävää osaa maapallosta, ei se enää kykene määräämään yhteiskunnan kehityksen suuntaa. Historiallisen kehityksen pääsisällön, pääsuunnan ja pääerikoisuudet määräävät nykykaudella sosialistinen maailmanjärjestelmä sekä voimat, jotka taistelevat kapitalismia vastaan yhteiskunnan sosialistisen uudelleenjärjestämisen puolesta.

Erilaisten yhteiskunta- ja talousmuodostumien välisessä historiallisessa kilpailussa perii viime kädessä voiton edistysellinen järjestelmä. Meidän aikanamme sellainen järjestelmä on sosialismi. Vanhaan järjestelmään verrattuna sen etevämyys perustuu siihen, että se turvaa yhteiskunnalle nopean edistymisen — tuotantovoimien nopeamman kehittymisen, suo mahdollisuuden aikaansaada korkeamman työntuottavuuden. Sosialismi on avannut laajat liikkumatilat kansanjoukkojen luovalle työlle, jokaisen yksilön kaikkien kykyjen kehittymiselle.

¹ Tie kommunismiin, s. 475.

Sen jälkeen kun imperialismiin yritykset tuhota Neuvostoliitto sotilaallisilla keinoin menivät myttyyn, Lenin huomautti, että tärkeimmän vaikutuksensa kansainväliseen tilanteeseen ja maailmanhistorian kulkuun sosialismin maa tulee tekemään — ja mitä edemmäs mennään, sitä enemmän — taloudellisen rakennustyönsä menestyksillä. Nimenomaan taloudellisten tehtävien ratkaiseminen (tuotannon kehittäminen, työn tuottavuuden kohottaminen, työkanan aineellisen hyvinvoinnin kasvu) turvaa sosialismille voiton kansainvälisessä mitassa.

Imperialismin ideologit väittävät, että kun marxilaiset pitävät sosialismin ja kommunismin voittoa väistämättömänä kaikissa maissa, sulkee se pois sosialististen ja kapitalististen maiden rauhanomaisen rinnakkainolon mahdollisuuden. He parjaavat marxilaisuutta ja väittävät kommunistien pyrkivän „eksportoimaan” vallankumousta, pakottamaan kaikki kansat omaksumaan väkivalloin sosialistisen järjestelmän.

Marxilaiset torjuvat periaatteellisesti yritykset tyrkyttää kansoille väkisin ulkoapäin jotakin, vaikkapa kaikkein edistysellisintäkin, järjestelmää. Marxilaiset ovat sitä mieltä, että kansat itse luovat historiansa yhteiskunnan objektiivisten kehityslakien mukaisesti. Porvarillinen vallankumouksen maastavientiä koskeva taru on ristiriidassa historiallisen materialismin ja proletarisen internationalismin periaatteiden kanssa, sillä internationalismi vaatii kunnioittamaan kaikkien kansojen oikeutta rakentaa vapaasti oma yhteiskuntaelämänsä.

Sosialismi voittaa kaikissa maissa, ei siksi, että kansat voitaisiin väkivalloin pakottaa hyväksymään se, vaan siksi, että se vastaa yhteiskunnan kehityksen vaatimuksia. Marx ja Engels näkivät ennalta, että kehittyneissä maissa tapahtuva sosialismin voitto antaa kehityksessään jälkeensä jääneille kansoille sellaisen esikuvan, että ne itse tahtovat seurata sosialismin tielle lähteneitä eturivin kansoja: „...Siitä pitävät huolen jo taloudellisetkin vaatimukset... Yksi vain on eittämätöntä: voitokas proletariaatti ei voi pakottaa millekään vieraalle kansalle minkäänlaista onnellistamista, kaivamatta siten maata oman voittonsa alta.”¹ Kommunistit pitävät tiukasti kiinni tästä marxilaisuuden perustanlaskijoiden katsomuksesta. Yhdessä taikka muutamassa

¹ *Friedrich Engels, Briefwechsel mit Karl Kautsky, Danubia-Verlag, Wien 1955, S. 63.*

maassa voittanut työväenluokka antaa veljellistä tukea muiden maiden työtätekeville, jotka taistelevat vapautuksensa puolesta, mutta se ei voi pakolla tuoda heille sosialistisia uudistuksia. Yritykset „sysätä eteenpäin” vallankumousta ulkoa käsin olisivat yhtä mielettömiä kuin yritykset jouduttaa kasvin kasvamista nyhtämällä sitä latvasta.

Arvoitellessaan buharinilaisia ja trotskilaisia, jotka ehdottelivat sosialistisen maailmanvallankumouksen palon sytyttämistä julistamalla kapitalistisille maille vallankumouksellisen sodan, Lenin nimitti heidän asennettaan „kummalliseksi ja hirvittäväksi”. Artikkelissaan „Kummallista ja hirvittävä” Lenin kirjoitti: „Ehkäpä päätöslauselman laatijat olettavat maailmanvallankumouksen etujen vaativan, että sitä *sysättäisiin eteenpäin*, ja sellaisena sysäyksenä eteenpäin olisi vain sota eikä missään tapauksessa rauha... Tuollainen 'teoria' olisi täydellistä luopumista marxilaisuudesta, joka on aina kieltänyt vallankumousten 'sysäämisen', koska ne kehittyvät sitä mukaa kuin vallankumouksia synnyttävät luokkaristiriidat kärjistyvät.”¹

Vallankumouksen „maastavienti” on marxilaisuuden viholisten joutavaa keksintöä. Vallankumousta ei suoriteta ulkoa tulevasta käskystä enempää kuin puolueen tai salaliittolaisryhmän mieleenjohtumastakaan. Kuten Lenin korosti, kapitalismi ei murskaannu siksi, että joku haluaa anastaa vallan. Kapitalismi ei kärsisi haaksirikkoa, ellei siihen johtaisi sen taloudellisten ja poliittisten ristiriitojen kärjistyminen, ellei sitä kalvaisi ja horjuttaisi sen oma historia.

Torjuessaan vallankumouksen „maastaviennin” politiikan kommunistit taistelevat samanaikaisesti päättäväisesti imperiaalistista vastavallankumouksen maastavientiä vastaan. Työtätekevien tiivis kansainvälinen yhteenliittyminen ja sosialistisen maailmanjärjestelmän mahti takaavat nykyoloissa mahdollisuuden estää imperialisteja sekaantumasta minkään maan vallankumoukseen nousseen kansan asioihin tai antaa tuolle sekaantumiselle päättävän vastaiskun. Kun kerran imperialismi osoittautui voimattomaksi kääntämään historian kehityksen kulkua taaksepäin silloinkin, kun Neuvostoliitto oli ainoa sosialismin maa, ja kun se ei sittemmin kyennyt tukkimaan tietä sosialistisilta vallankumouksilta muissa Euroopan ja Aasian maissa, niin sitäkin toivottomampia ovat imperialistisen taantumuksen yritykset pidätellä historian etenevää kehitystä nyt, kun on

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 54.

olemassa ja lujittuu sosialismin maailmanjärjestelmä. Siinä mielessä on sosialismin täydellinen voitto kapitalismista väistämätön. Tuon voiton saamiseen ei tarvita sotaa.

Marxilaiset eivät milloinkaan ole olleet eivätkä ole sitä mieltä, että yhteiskunnalliset vallankumoukset välttämättä syntyvät sodasta. On ollut vallankumouksia, joiden alkamista sotien aiheuttama luokkaristiriitojen kärjistyminen on jouduttanut. Itse sodat ovat useasti imperialistien aloittamia siinä toivossa, että he voisivat tukahduttaa vallankumousliikkeen kasvun, mutta itse asiassa he ovat siten synnyttäneet vallankumouksellisen kriisin. Mutta sota ei ole vallankumouksen välttämätön ehto, vielä vähemmän sen syy.

Yhteiskunnallinen vallankumous voi kehittyä ja saada voiton ilman valtioiden välisiä sotia, mistä muun muassa on todistuksena Kuuban vallankumous, joka kukisti vuoden 1959 kynnyksellä USA:n imperialismin käskyläisen, Batistan, komennon. Tuo vallankumous saavutti voiton maailman imperialismin syvenevän kriisin tilanteessa kansan nousun kehittymisen tuloksena. Alettuaan kansallisena vapausliikkeenä, imperialisminvastaisena ja maanomistusoloihin kohdistuvana vallankumouksena se kasvoi sittemmin sosialistiseksi vallankumoukseksi.

Erotukseksi kapitalismin yleisen kriisin ensimmäisestä ja toisesta vaiheesta, joihin kytkeytyivät historiallisesti maailmansodat, nyt kehittynyt kapitalismin yleisen kriisin kolmas vaihe ei kytkeydy maailmansotaan. Se myös vahvistaa todeksi sen, että kapitalismin lähestyvää tuhoa ei määrää uusi sota. Tietenkin, jos imperialistit rohkenevat aloittaa maailmansodan, he löytävät siitä oman kuolemansa. Mutta sota ei nykyoloissa ole väistämätön, kun taas kapitalismin tuho on väistämätön. Sosialistisen maailmanjärjestelmän kasvavaan mahtiin ja muiden rauhaarakastavien voimien tukeen nojaten työväenluokka voi nykykaudella menestyksellisesti taistella maailmansodan ehkäisemiseksi. Tuo taistelu ei loitonna, kuten dogmaatikot väittävät, vaan päinvastoin tuo lähemmäksi sosialismin voiton kaikkialla maailmassa. Rauhan puolesta käytävä taistelu tiivistää työväenluokan ympärille kapitalististen maiden väestön mitä laajimmat joukot, mitä erilaisimmat yhteiskuntakerrokset, joita kiinnostaa pelastus uuden maailmansodan kauhuista. Rauhan säilyminen luo suotuisimmat mahdollisuudet kapitalististen mai-

den työväenluokan taistelulle sosialismin puolesta ja siirtomaiden ja riippuvaisten maiden kansojen taistelulle kansallisen vapautuksensa puolesta. Rauhan puolesta käytävä taistelu on erottamaton osa taistelua, jota käydään niitä sosiaalisia oloja vastaan, niitä luokkavoimia vastaan, jotka synnyttävät imperiaalistisia anastussotia.

11. Sota yhteiskunnallisena ilmiönä. Taistelu maailmansotien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi yhteiskunnan elämästä nykykaudella. Ikuisen rauhan aikaansaaminen maan päällä on kommunismin historiallinen tehtävä

Mitkä ovat sotien yhteiskunnalliset syyt? Millä ehdoilla ihmiskunta voi päästä niistä ja saavuttaa ikuisen rauhan maapallolla? Näihin kysymyksiin, jotka ovat nousseet jo kauan sitten filosofisen, sosiaalisen ja poliittisen ajattelun eteen, voidaan antaa oikea vastaus vain materialistisen historiankäsityksen näkökannalta. Ilman että ymmärretään sotien yhteiskunnalliset, taloudelliset ja luokkalähteet, ilman että löydetään itse elämästä yhteiskunnalliset voimat, jotka kykenevät tekemään niistä lopun, jäävät kaikki yritykset tuomita sodat siveellisesti [esimerkiksi I. Kant tutkielmassaan „Ikuinen rauha” (1795) tai argentiinalainen lakimies ja filosofi J. B. Alberdi teoksessaan „Sodan rikos” (1870-luvulla)] pakostakin tuloksettomiksi.

Marxilaisen sotia koskevan katsomuksen lähtökohtana on ensinnäkin niiden tarkastelu yhteiskunnallisena ja toiseksi historiallisena ilmiönä. Se merkitsee, että marxilaisuus torjuu useiden nykyajan porvarillisten sosiologiin yritykset löytää sotien lähde ihmisluonnosta, ihmiseen muka olennaisesti kuuluvista aggressiivisista vaistoista (tyypillinen sellaiselle katsomukselle on amerikkalaisen filosofin ja sosiologin J. Deweyn väite: „Sotaisuus on erottamaton osa ihmisluontoa”). Samalla tavoin marxilaisuus torjuu porvarillisten sosiologiin väitteet, että sodat ovat „ikuisia”. Jotkut noista sosiologeista todistavat sotien ikuisuuden tilastollisin laskelmin, joiden mukaan viimeksi kuluneiden yli kolmen tuhannen vuoden aikana ihmiskunta on saanut kokea vain 227 rauhan vuotta, so. sellaista vuotta, jolloin missään ei ollut sotia. Kuitenkin jättämällä syrjään tuollaisten

laskelmien täsmällisyyden kysymyksen, on sanottava, että ne ovat täysin todistuskelvottomia. Viimeiset kolme tuhatta vuottahan liittyvät luokkayhteiskunnan historiaan, ja siis ainoa johtopäätös, minkä tästä voi tehdä, on se, että sodat ovat luokkayhteiskunnan seuralaisia. Mutta luokkayhteiskunta, kuten tiedämme, ei ole lainkaan ikuinen.

Ennen luokkien syntymistä tapahtui, kuten jo mainittiin XIV luvussa, aseellisia kahakoita heimojen kesken. Sodat sanan varsinaisessa merkityksessä ilmaantuvat kuitenkin vasta yhdessä tuotantovälineiden yksityisomistuksen ja yhteiskunnan luokkiin jakautumisen synnyttyä. Ensinnäkin aseelliset yhteenotot taajenevat, ne muodostuvat satunnaisista välttämättömiksi, sodista tulee vakituinen elinkeino, jonka tarkoituksena on ryöstää, anastaa orjia (luonteenomaista on, että Aristoteles pitää sotataittoa „omaisuuden hankkimisen luonnollisena keinona”, orjien metsästyksenä); toiseksi sitä käyvät erikoiset aseistetut ihmisryhmät, aluksi sotilasseurueet, sitten armeijat valtiovallan välineinä.

Marxismi-leninismi pitää sotia politiikan jatkamisena toisin ja nimenomaan väkivaltaisain keinoin. „Jokainen sota”, sanoi V. I. Lenin, „on kytketty erottamattomasti siihen valtiojärjestelmään, josta se johtuu. Sitä samaa politiikkaa, jota tietty valtakunta, tietty luokka on harjoittanut pitkän aikaa tämän valtakunnan sisällä ennen sotaa, tuo sama luokka jatkaa sitä ehdottomasti ja kiertämättömästi sodankin aikana muuttaen vain toimintamuotoa.”¹ Tämä marxismin-leninismin ajatus ei ainoastaan osoita sotien alkusyytä, jona se pitää yhteiskunnan jakautumista antagonistisiin luokkiin, vaan antaa myös avaimen sotien luonteen ja siis niiden merkityksen arviointiin yhteiskunnan kehityksessä.

Kysymyksessä sotien osuudesta yhteiskunnan kehityksessä ovat porvarilliset filosofit ja sosiologit esittäneet kaksi toisilleen vastakkaista katsomusta. Toiset filosofit ja sosiologit ovat ylistäneet sotaa „kulttuurin liikkeellepanijana”. Sellaista näkökantaa kehitti esimerkiksi Hegel väitellessään valtioiden välisen ikuisen rauhan teoriaa vastaan. Sota säilyttää Hegelin mielestä kansojen siveellisen terveyden, suojelee niitä näivetykseltä samalla tavoin kuin tuulten liikunta ei anna järven mädätä. „...Onnistuneet sodat”, lisäsi Hegel tähän, „eivät ole antaneet sisäisen sekasorron kehittyä ja ne ovat lujittaneet

¹ V. I. Lenin, Teokset, 24. osa, s. 395.

valtiovaltaa.”¹ Tämän näkökohdan hyväksyivät sittemmin aseistukseensa saksalaisen fasismin ideologit, ja nykyisin sitä saarnaavat kovasti imperialismin, erityisesti USA:n imperialismin sotaisimmat ideologit. Toiset filosofit ja sosiologit ovat korostaneet päinvastoin sotien turmiollisuutta ihmiskunnalle ja tuominneet kaikki sodat, muun muassa sorrettujen kansojen taikka sorrettujen luokkien sodat sortajiaan vastaan. Se on niin kutsutun pasifismin asenne. Eräs tunnetun ranskalaisen kirjailijan Roger Martin du Gardin romaanin „Thibault'n suku” sankari ilmaisee pasifismin asenteen seuraavin sanoin: „En voi hyväksyä väkivaltaa, en siinäkään tapauksessa että se on suunnattu väkivaltaa vastaan!.. Torjun kaikki sodat riippumatta siitä, miten ne ristitään — 'oikeuteuiksi' tai 'epäoikeuteuiksi’! Jokaisen sodan, oli se sitten lähtöisin mistä tahansa tai minkä tahansa aiheuttama!”

Nuo molemmat näkökannat ovat kaikessa vastakkaisuudessaankin samankaltaisia siinä, että niissä arvioidaan sotien merkitys yhteiskuntaelämälle metafysiillisesti, piittaamatta niiden luonteesta. Mutta jo venäläinen sosialisti N. G. Tšernyševski pani merkille, että yleensä kysymyksen „onko sota turmioksi vai hyödyksi?” „ei voida vastata ratkaisevasti; on tarpeen tietää, mistä sodasta on kysymys, kaikki riippuu ajan ja paikan näkökohdista”².

Tieteellinen sosialismi tuomitsee valtioiden väliset sodat, „kansojen väliset sodat raakalaismaisina ja petomaisina tekoina”³, ja asettaa päämääräksi saavuttaa sellaisen yhteiskunnan kehitysasteen, jolloin ihmiskunta poistaa elämästään kaikki sodat. Mutta dialektiikan läpikutkemanä se vaatii jokaisen sodan konkreettista historiallista arviota. Historia tuntee taantumuksellisia sotia, jotka ovat lujittaneet kansallisuus- ja luokkasortoa; nuo sodat ovat olleet taantumuksellisten riistäjäluokkien politiikan jatkoa. Mutta historia tuntee myös edistyksellisiä, vapautussotia, jotka ovat palvelleet kansojen vapauttamista toisen kansan, toisen maan harjoittamasta sorrosta tai sorrettujen luokkien vapauttamista luokkaorjuutuksesta; sellaiset sodat ovat olleet edistyksellisten luokkien politiikan jatkamista, luokkien, joiden on ollut pakko vastata väkivaltaan väkivallalla. Edellisten ja jälkimmäisten sotien historiallinen merkitys on suoraan vastakkainen.

Jotta sodan luonne tulisi oikein määrättyksi, on paljastettava sen luokkaolemus, selvitettävä, mikä luokka johtaa tuota sotaa, millaista politiikkaa se jatkaa, millaisiin poliittisiin tavoitteisiin se tähtää. Vain sellainen menettelytapa antaa mahdollisuuden

¹ Hegel, *Georg Wilhelm Friedrich*, Grundlinien der Philosophie des Rechts, Sämtliche Werke, Bd. VIII, S. 435, Stuttgart 1928.

² Н. Г. Чернышевский, *Избранные философские сочинения*, стр. 453.

³ V. I. Lenin, *Teokset*, 21. osa, s. 293.

oikein arvioida sodan luonteeltaan oikeutetuksi tai epäoikeutetuksi ja siten myös määrittellä suhtautumisen siihen. Oikeutetuiksi kommunistit myöntävät vain sellaiset sodat, joiden tarkoituksena on: 1) sorrettujen luokkien vapauttaminen sortajistaan (sellaisia ovat kansalaissodat, esimerkiksi orjien sodat orjanomistajia vastaan, maaorjatalonpoikien sodat feodaaleja vastaan, proletaarien sodat porvaristoa vastaan); 2) kansojen vapauttaminen kansallisuussorrosta (sellaisia ovat esimerkiksi nykykaudella siirtomaakansojen sodat imperialisteja vastaan); 3) kansojen puolustaminen vierasmaalaisen orjuutuksen uhkalta; 4) vallankumouksen saavutusten puolustaminen taantumuksellisia valtioita vastaan.

Marxismi-leninismi vaatii konkreettis-historiallista asennoitumista jokaisen sodan luonnetta arvioitaessa, mikä edellyttää ennen kaikkea, että selvitetään sen yhteys kysymyksessä olevaan historian kauteen. Niinpä esimerkiksi arvioidessaan vuosien 1914—1918 sodan kummankin osapuolen kannalta epäoikeutetuksi, imperialistiseksi V. I. Lenin lähti ennen kaikkea siitä, että sen olivat synnyttäneet imperialismien kauden yleiset olosuhteet. „Voidaksemme käsittää, miksi suurvaltojen kesken, joista monet olivat vv. 1789—1871 demokratian puolesta käydyin taistelun johdossa, saattoi ja täytyi syttyä imperialistinen sota, ts. poliittiselta merkitykseltään mitä taantumuksellisin, demokratianvastainen sota, käsittääksemme tämän meidän on oltava perillä imperialismien kauden yleisistä olosuhteista, so. niistä olosuhteista, joiden vuoksi kehittyneiden maiden kapitalismi on muuttanut imperialismiksi.”¹ Lenin osoitti, että edeltäneellä kaudella, ts. vuosien 1789—1871 kaudella, olivat tyypillisiä kansalliset vapaussodat, jotka oli suunnattu absolutismia, feodalismia, vierasmaalaista sortoa vastaan. Mutta 19. vuosisadan lopulla ja 20. vuosisadan alussa alkoi ylikypsyneen kapitalismin herruuden aikakausi, kansakuntien mitä suurimmaksi sortajaksi osoittautuneen imperialismien aikakausi. II Internationalen opportunistit yrittivät siirtää taantumuksellisen, aikansa eläneen porvariston herruuden aikakauden synnyttämälle vuoden 1914 sodalle Marxin arviot, jotka koskivat edistyksellisen porvariston sotalle. Lenin arvioi tuon sofistisen ja puhtaasti dogmaattisen menet-

¹ V. I. Lenin, Teokset, 23. osa, s. 26.

telyn julkeaksi marxilaisuuden väärentämiseksi ja sosialistisen katsantokannan vaihtamiseksi porvarilliseen. „Tätä sotaa ei voida ymmärtää ymmärtämättä aikakautta”¹, korosti hän.

Mutta konkreettis-historiallinen suhtautumistapa sodan arvioinnissa vaatii paitsi historiallisen aikakauden yleisen luonteen ymmärtämistä, myös kyseessä olevan sodan erikoisuuksien ymmärtämistä. „Aikakautta”, Lenin varoitti, „sanotaankin aika-kaudeksi juuri siksi, että se käsittää koko joukon moninaisia, sekä tyyppillisiä että ei-tyypillisiä, sekä suuria että pieniä, sekä kehittyneille että takapajuisille maille ominaisia ilmiöitä ja sotia. Se on 'aikakausi'-käsitteen väärinkäyttämistä, kun nämä konkreettiset kysymykset syrjäytetään käyttämällä yleisiä fraaseja 'aikakaudesta'...”² Ja hän arvosteli niitä, jotka arvelivat, että kun kerran aikakausi oli imperialistinen, niin ei voinut olla mitään muita sotia kuin imperialistisia, niitä, jotka kielsivät esimerkiksi kansallisten sotien mahdollisuuden.

Konkreettis-historiallinen, dialektinen suhtautuminen vaatii vihdoin myös sodan luonteen muuttumisen mahdollisuuden huomioonottamista. Marxilaisen dialektiikan perusasettelu, Lenin opetti, on siinä, että kaikki rajat luonnossa ja yhteiskunnassa ovat liikkuvia eikä ole ainoatakaan ilmiötä, joka ei voisi, tietyin ehdoin, muuttua vastakohtakseen. „Kansallinen sota *saattaa* muuttua imperialistiseksi ja *päinvastoin*. Esimerkiksi Ranskan suuren vallankumouksen sodat alkoivat kansallisina ja olivat sellaisia. Nuo sodat olivat vallankumouksellisia: suuren vallankumouksen puolustamista vastavallankumouksellisten monarkioiden liittoumaa vastaan. Mutta kun Napoleon perusti Ranskan imperiumin saattaen orjuuteen koko joukon kauan sitten muodostuneita, suuria ja elinkykyisiä Euroopan kansallisvaltioita, niin Ranskan kansalliset sodat muuttuivat imperialistisiksi sodiksi, jotka *vuorostaan* synnyttivät kansallisia vapaus-sotia Napoleonin imperialismia *vastaan*.”³

Esimerkkinä sodan luonteen muuttumisesta voi olla toinen maailmansota. Tuo sota alkoi vuonna 1939 toisaalta Saksan ja toisaalta sekä Englannin että Ranskan välisenä imperialistisena sotana molemmin puolin. Hitlerin Saksa orjuutti ennen tätä

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 196.

² V. I. Lenin, Teokset, 23. osa, s. 27.

³ V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 299.

joukon Euroopan maita, muun muassa Tšekkoslovakian, ja hyökkäsi syyskuun 1. päivänä 1939 Puolan kimppuun, minkä jälkeen Englannin ja Ranskan hallitukset julistivat Saksalle sodan. Puolan kansan taistelu hitleriläistä hyökkäystä vastaan oli taistelua riippumattomuuden puolesta, oikeutettua taistelua. Mitä taas tulee Englannin ja Ranskan hallituksiin, niin ne tavoittelivat imperialistisia päämääriään. Pitkän ajan ne tukivat ja kannustivat Hitlerin hyökkäystä ja laskelmoivat suuntaavansa sen Neuvostoliittoa vastaan, tehdäkseen vierain käsin selvän sosialismin maasta ja samanaikaisesti heikentääkseen, Neuvostoliiton vastarinnan ansiosta, Hitlerin Saksaa ja siten syrjäyttääkseen sen kilpailijanaan maailmanmarkkinoilta. Tuo laskelma kuitenkin petti ja Englannin ja Ranskan imperialistien oli itse aloitettava sota Saksaa vastaan. Ensi aikoina Englannin ja Ranskan sotavoimat eivät suorittaneet vakavia sotatoimia Saksaa vastaan (Ranskassa tuo sota sai siihen aikaan nimityksen „kummallinen sota”), koska niiden hallitukset eivät olleet luopuneet toiveistaan kääntää sodan rintama SNTL:ää vastaan. Sen jälkeen kuitenkin, kun Saksa tuotti Ranskalle ja Englannille vakavia tappioita, niiden oli huolehdittava enemmän kansallisen riippumattomuuden säilyttämisestä kuin omien imperialististen suunnitelmiansa toteuttamisesta. Toisaalta aktiivisen fasisminvastaisen vapaussodan käyntiä vaativat kansanjoukot lisäsivät painostustaan noiden maiden hallituksiin. Kansan aktiivisen vaikutuksen alaisena alkoi sota Englannin ja Ranskan taholta muuttaa luonnettaan. Se yhdistyi Hitlerin Saksan orjuuttamien Euroopan kansojen vapaustaisteluun. Sen kaiken seurauksena alkoi sota saada fasisminvastaisen vapaussodan luonteen, mikä erikoisen selvästi ilmeni sen jälkeen, kun Hitlerin Saksan Neuvostoliittoa vastaan suuntaaman hyökkäyksen seurauksena alkoi neuvostokansan suuri isänmaallinen sota ja kun Hitler-vastainen liittoutuma oli muodostunut. Tuon liittoutuman osanottajien tavoitteet eivät olleet läheskään yhtäläiset, mutta yhteisen vihollisen, saksalaisen fasismin olemassaolo, mikä muodosti vakavan kansallisen orjuutuksen uhkan monille kansoille, yhdisti sen osanottajat vapaussotaan.

Politiikka ei ainoastaan määrää sodan luonnetta, vaan sillä on myös suuri vaikutus sodankäyntitapoihin, taistelevien valtojen strategiaan. „Poliittisen päämäärän luonteella” on ratkai-

seva vaikutus sodankäyntiin...”¹ — on Lenin huomauttanut. Tuosta poliittisesta päämäärästä ja niin muodoin myös sodan luonteesta riippuu ratkaisevassa määrin myös armeijan ja selustan moraalinen tila. Rinnan moraalisten tekijäin kanssa sodankäyntitapaan ja sen lopputulokseen vaikuttavat ratkaisevasti aineelliset tekijät, jotka määräytyvät talouselämän tilasta. Ei sotilaallinen voima määrää yhteiskunnan kehitystä, vaan päinvastoin yhteiskunnan kehitys määrää sen sotilaallisen voiman, opettaa historiallinen materialismi. „Mikään ei ole enemmän riippuvainen taloudellisista oloista kuin juuri armeija ja laivasto”, korosti Engels. „Aseistus, sotavoimien kokoonpano, organisaatio, taktiikka ja strategia riippuvat ennen kaikkea kunkin ajan tuotantoasteesta ja liikennevälineistä.”² Tuo riippuvaisuus tehostuu entistä enemmän nykykaudella sotatekniikan valtavan kehityksen ja monimutkaistumisen johdosta. Nykyaikainen sota ei ole ainoastaan armeijoiden kaksintaistelua, vaan myös sotaakäyvien maiden taloudellisen mahdin ja niiden yhteiskunnallisen järjestelmän lujouden koetusta. Mennyt sota osoitti siinäkin suhteessa sosialistisen järjestelmän etevämmyyden, joka turvasi kansan ja sen armeijan yhteiskunnallisen, poliittisen ja aatteellisen ykseyden.

Sotien lähteen selvittäminen suo mahdollisuuden ratkaista oikein kysymyksen niistä keinoista, joilla voidaan hävittää sodat ja saada aikaan ikuinen rauha maapallolle. Ainoa sodan vaaran lähde nykykaudella on imperialismi. Kuitenkin nykykaudella, joka on imperialismiin kukistumisen aikakautta, on olemassa ehdot, jotka luovat reaalisen mahdollisuuden ehkäistä sodat. Kuten NKP:n XX edustajakokous osoitti, nykyisin sodat eivät ole kohtalonomainen välttämättömyys. Marxisin-leninisin käsitystä sotien väistämättömyydestä imperialismiin aikakaudella eivät marxilaiset koskaan ole käsittäneet kohtalouden hengessä, joka pitää imperialistisia sotia vastaan käytävää taistelua mielettömänä. Mutta menneisyydessä, kun imperialismi oli kaikkikäsittevä maailmanjärjestelmä, kun ne yhteiskunnalliset voimat, jotka eivät halunneet sota, eivät olleet riittävän järjestyneet ja sen vuoksi heikot, ne eivät valitettavasti voineet estää imperialisteja alkamasta sotia.

¹ Ленинский сборник, т. XII, стр. 429.

² F. Engels, Anti-Dühring, s. 171.

Sodilla on juurensa yhteiskunnan taloudellisessa järjestelmässä, mutta talouselämä ei synnytä niitä automaattisesti. Sodilla on, kuten jo selvitetiin, poliittiset tavoitteet ja ne ovat politiikan jatkoa. Poliittikka taas ilmaisee luokkien ja valtioiden välisiä suhteita, varsinkin rauhan puolesta taistelevien voimien ja aggressiivisten voimien keskinäissuhteen. Vaikka ne taloudelliset tekijät, jotka synnyttävät sodan, kehittyvätkin omaehtoisesti, niin itse sota ei ala omaehtoisesti, sitä valmistelevat tietoisesti aina jotkin luokat ja niiden valtiot vastoin muiden luokkien ja valtioiden vaikutusta. Poliittisten voimien keskinäissuhteesta riippuu, kykenevätkö imperialistit alkamaan sodan vai pystyvätkö rauhan kannattajat päinvastoin ehkäisemään sodan ja lujittamaan rauhan.

Sotia synnyttävät taloudelliset syyt ovat säilyneet myös nykyoloissa. Nuo syyt eivät voi hävitä niin kauan kuin on olemassa imperialismi, sillä ne ovat peräisin sen kehityksen lainmukaisuuksista. Mutta noiden lainmukaisuuksien vaikutusala on nykyään kaventunut, koska imperialismi ei enää ole kaikkikäsittevä maailmanjärjestelmä. Jos kansainvälisellä näyttämöllä toimisivat vain imperialistien voimat, olisi sota väistämätön. Mutta noita voimia vastassa ovat nykyisin mahtavat sotaa vastaan taistelevat yhteiskunnalliset ja poliittiset voimat.

Mahdollisuus estää sota nykyoloissa johtuu ennen kaikkea siitä, että rauhan asialla on luja perusta. Tuona perustana on sosialistinen maailmanjärjestelmä. Sosialistiset valtiot vaikeuttavat olemassaolollaan ja rauhaarakastavalla politiikallaan sekä sotaa vastaan käymällään aktiivisella taistelulla imperialistien sotayrityksiä. Yhdessä muiden Euroopan ja Aasian rauhaarakastavien valtioiden kanssa sosialistiset valtiot muodostavat laajan *rauhanvyöhykkeen*, joka käsittää suurimman osan maapallon asujaimistosta. Se merkitsee, että rauhaarakastavilla voimilla on käytettävissään paitsi aatteellisia myös mahtavia aineellisia välineitä sodan ehkäisemiseksi.

Tärkeä rauhan lujittamisen tekijä on sosialistisen leirin taloudellisen ja puolustusmahdin kasvu. NKP:n ohjelmassa on osoitettu, että sisäisten olojen näkökannalta Neuvostoliitto ei tarvitse armeljaa. Mutta koska on olemassa imperialistisen leirin aiheuttama sodan vaara, on välttämätöntä pitää neuvostovaltion puolustusmahtia, sen asevoimien taisteluvalmiutta tasolla, mikä

takaa päättäväisen ja täydellisen tuhon jokaiselle viholliselle, joka rohkenee käydä neuvostomaan kimppuun.

Aggressiivisten piirien, jotka pyrkivät saamaan aikaan sodan, on pakko ottaa huomioon, että sosialismin mailla on käytävissään ajanmukainen sotatekniikka ja että tekniikan ollessa nykyisellä tasolla sota ei ole vaarallinen ainoastaan hyökkäyksen kohteeksi joutuville maille, vaan myös hyökkäävälle maalle. Jo marxismin klassikot viittasivat sotatekniikan kehittämisprosessin dialektiikkaan, joka ilmenee siitä, että aseiden tuhoamisvoiman suureneminen alkaa pidättää sodan aloittamista. N. K. Krupskajan kertoman mukaan Lenin ennusti, että „tulee aika, jolloin sodasta muodostuu niin tuhoisa, että se yleensä käy mahdottomaksi”.

Mahdollisuus estää sota ja tehdä tyhjiksi hyökkääjien suunnitelmat johtuu myös siitä, että sotaa vastaan taistelevien yhteiskunnallisten voimien toimeliaisuus, järjestyneisyys ja mahti ovat kasvaneet. Voimakkaampana kuin koskaan menneisyydessä nojaa kapitalististen maiden työväenliike nyt taistellaan sotaa vastaan rauhanpuolustajien ennen kuulumattoman laajan liikkeen tukeen, liikkeen, joka yhdistää satoja miljoonia ihmisiä mitä erilaisimmista sosiaalisista kerroksista. Sellaisten ehtojen vallitessa eivät sodat imperialismin leirin sisällä, kapitalististen valtioiden kesken eikä imperialistisen ja sosialistisen leirin välinen sota ole väistämättömiä. „Rauhan manifestissa”, jonka Kommunististen ja työväenpuolueiden edustajien neuvottelukokous hyväksyi marraskuussa 1957, sanotaan: „Sota ei ole väistämätön, se voidaan estää, rauha voidaan varjella ja lujittaa.”

Sen tuloksena, että Neuvostoliitto täyttää kansantalouden kehittämisen seitsenvuotissuunnitelman (1959—1965) ja että Euroopan ja Aasian sosialistiset maat toteuttavat taloussuunnitelmansa, tulee sosialistisen maailmanjärjestelmän osalle yli puolet koko maailman teollisuustuotannosta. Se muuttaa yhä enemmän voimasuhdetta sosialismin hyväksi ja lujittaa rauharakastavien voimien asemia. Kuten NKP:n XXI edustajakokous korosti, täten tulee luoduksi reaalin mahdollisuus hyljätä sota kansainvälisten kysymysten ratkaisukeinona. Jo ennen koko maailmassa tapahtuvaa sosialismin täydellistä voittoa,

kapitalismin vielä säilyessä osassa maailmaa, syntyy mahdollisuus poistaa maailmansota yhteiskunnan elämästä.

Tietenkin niin kauan kuin on olemassa kapitalismia, ei ole poissa paikallisten sotien syttymisen mahdollisuus joissakin maapallon osissa. Sellaisiin sotiin panevat nykyhetkellä toiveensa eräät imperialistiset piirit, jotka eivät uskalla aloittaa maailmansotaa. Mutta imperialistien mahdollisuudet sellaistenkin sotien syttämiseen yhä vähenevät. Siitä on osoituksena esimerkiksi Neuvostoliiton ja koko sosialistisen leirin esittämä varoitus, joka pakotti Englannin, Ranskan ja Israelin hallitukset lopettamaan paikallisen sodan, jonka ne olivat 1956 aloittaneet Egyptiä vastaan.

Samalla kun kommunistiset ja työväenpuolueet taistelevat uuden maailmansodan syttämistä ja paikallisia imperialistisia sotia vastaan epäoikeutettuina sotina, ne pitävät kansallisia vapaussotia hyväksyttävänä ja tukevat niitä. Nuo sodat ovat väistämättömiä niin kauan kuin kolonialismia on olemassa. Keskustellessaan N. S. Hruštševin kanssa amerikkalainen lehtimies C. Sulzberger tiedusteli: „Te olette useaan kertaan puhunut siitä, että olette sotia vastaan, mutta pidätte kuitenkin vapaussotia oikeutettuina. Mutta jos Te teette sellaisen poikkeuksen, eikö se suo muille maille mahdollisuutta puolustaa sotia kommunistisia maita vastaan nimittämällä niitäkin vapaussodiksi?” „Te olisitte oikeassa”, vastasi N. S. Hruštšev, „jos me tulkitsimme tämän kysymyksen niin kuin Te sen muotoilitte. Mutta se ei ole meidän asenteemme, se on käsityksemme vääristelyä. Me emme tunnusta millekään maalle oikeutta käydä sotaa toisen maan vapauttamiseksi. Vain imperialistit ja siirtomaajorjuuttajat käyvät sotia käyttämällä valheellisesti lippunaan toisten kansojen vapauttamista... Me tunnustamme kansan oikeuden taistella vapautuksensa puolesta, se on vallan toinen asia... Ne ovat pyhiä kansansotia orjuutta, siirtomaakomentoa vastaan. Ja me kannatamme sellaisia sotia. Me tunnemme myötätuntoa sellaisia kansoja kohtaan, jotka taistelevat riippumattomuutensa ja vapautensa puolesta, ja olemme sitä mieltä, että niillä on oikeus odottaa saavansa kaikkien vapauttarakastavien kansojen apua.”¹

¹ „Правда”, 10 сентября 1961 г.

Neuvostovaltion ulkopoliitiikan perustehtävänä on ollut ja on rauhan turvaaminen. Venäjän sosialistinen vallankumous syntyi tunnuksenaan rauha, ja heti olemassaolonsa ensimmäisenä päivänä neuvostovalta vetosi sotaakäyviin maihin rauhan solmimiseksi.

Yksi sosialistisen neuvostovaltion rauhaarakastavan politiikan konkreettisista ilmauksista on *yleistä ja täydellistä aseistariisuntaa* koskeva ehdotus, jonka N. S. Hruštšev esitti neuvostohallituksen nimissä syyskuussa 1959 Yhdistyneet Kansakunnat-järjestössä. Tuon ehdotuksen toteuttaminen vapauttaisi kaikki kansat uuden maailmansodan vaarasta, se ottaisi niiden harteilta sotilasmenojen raskaan taakan ja sillä olisi mitä suurin merkitys koko ihmiskunnan eteenpäinmenolle.

Sosialistisen valtion harjoittaman rauhanpolitiikan teoreettisena perustana on Leninin ajatus sosialististen ja kapitalististen valtioiden *rauhanomaisen rinnakkainolon* mahdollisuudesta. Neuvostoliiton kommunistinen puolue on kehittänyt rauhanomaisen rinnakkainolon leniniläistä periaatetta. N. S. Hruštšev on eri yhteyksissä perustellut kaikin puolin ja syvällisesti rauhanomaisen rinnakkainolon periaatetta ja politiikkaa.

Imperialismin ideologit kiistävät kapitalistisen ja sosialistisen järjestelmän rauhallisen rinnakkainolon mahdollisuuden. Monet porvarilliset sosiologit kirjoittavat ja puhuvat, että valtioiden ja niiden ideologioiden yhteiskunnallisen olemuksen eroavuus tekee sotilaalliset selkkaukset niiden välillä väistämättömiksi. Mutta historiallinen kokemus kumoo nuo väitteet ja osoittaa, että samoin kuin ovat mahdollisia samanlaisen yhteiskuntajärjestelmän ja samanlaisen ideologian omaavien valtioiden väliset sodat (niitä ovat imperialististen valtojen väliset sodat), samoin on päinvastoin mahdollista erilaisen yhteiskuntajärjestelmän ja ideologian omaavien valtioiden välinen rauhanomainen yhteistyö (esimerkiksi SNTL:n ja usean kapitalistisen valtion välinen yhteistyö).

Erilaisen yhteiskuntajärjestelmän omaavien valtioiden rauhanomaisen rinnakkainolon mahdollisuus meidän aikakaudellamme johtuu ensinnäkin siitä, että on valtioita, jotka eivät ole kiinnostuneita sodasta. Niihin kuuluvat ennen kaikkea sosialistiset valtiot. Sosialistisessa yhteiskunnassa ei ole sodasta kiinnostuneita luokkia tai sosiaalisia ryhmiä. Niissä ei ole asetehtai-

lijoita, jotka ovat kiinnostuneita heidän voittojaan moninkertais-
tavasta aseistautumiskilvasta, eikä kapitalistisia monopoleja,
jotka pyrkivät laajentamaan tavaroiden menekkimarkkinoita ja
valtaamaan pääomilleen sijoitusalueita. Tuotannon kehittämi-
nen on sosialismin vallitessa alistettu tyydyttämään koko
yhteiskunnan aineellisia ja kulttuuritarpeita eikä sota voi edistää
sellaisen tavoitteen saavuttamista, se vain häiritsee sitä.
Kommunismin rakentamisen edut vaativat pysyvää rauhaa.

Myöskään monet ei-sosialistiset valtiot eivät tahdo sota-
a. Sellaisia ovat esimerkiksi siirtoma- tai puolisiirtoma-aikeesta
vapautuneet valtiot, jotka ovat saavuttaneet kansallisen riippu-
mattomuuden (Intia, Indonesia, Burma, Irak, Yhdistynyt Arabi-
tasavalta ym.). Sota voi vain panna uhanalaiseksi niiden riip-
pumattomuuden ja häiritä niiden kansallisen talouselämän
kehitystä. Nuo valtiot ovat yhdessä sosialististen valtioiden
kanssa rauhanomaisen rinnakkainolon ja toisten valtioiden
sisäisiin asioihin sekaantumattomuuden kannalla.

Erilaisen yhteiskuntajärjestelmän omaavien valtioiden rau-
hallisen rinnakkainolon mahdollisuus johtuu toiseksi siitä, että
imperialismin aggressiiviset voimat, jotka pyrkivät sotaan, eivät
aina voi sitä aloittaa, sillä niitä estävät sekä rauhaarakastavat
valtiot että itse imperialististen maiden kansanjoukkojen vasta-
toimet ja vihdoin kapitalististen valtioiden ja itse porvariston eri
kerrosten väliset ristiriidat.

Kapitalismin leirissä esiintyy kaksi suuntausta: toinen suun-
ta-
taus ilmentää imperialistisen porvariston niiden kaikkein taan-
tumuksellisimpien ja hyökkäyshenkisimpien kerrosten etuja,
jotka pyrkivät järjestämään sotilaallisen hyökkäyksen sosialis-
tisen leirin maihin ratkaistakseen niiden kustannuksella kapita-
lismin ristiriidat; toinen suuntaus ilmentää niiden porvariston
kerrosten etuja, jotka pyrkivät pitämään yllä ja kehittämään
rauhanomaisia kauppasuhteita sosialistisen leirin maiden
kanssa.

Kahden maailmanjärjestelmän, sosialismin ja kapitalismin,
olemassaolo ei ole poistanut kansainvälistä työnjakoa, joka
tekee kapitalististen ja sosialististen maiden välisen kaupan-
käynnin edulliseksi kummallekin osapuolelle. Taloudellisten
yhteyksien tarve on yksi näiden maiden välisen rauhanomaisen
rinnakkainolon objektiivisista perusteista. „On olemassa minkä

hyvänsä vihamielisen hallituksen tai luokan halua, tahtoa ja päätöstä suurempi voima”, kirjoitti Lenin vuonna 1921, „— maailman yleiset taloudelliset suhteet, jotka pakottavat ne lähtemään tälle niiden ja meidän kanssakäymisen tielle.”¹

On itsestään selvää, että kaikki sanottu määrittelee vain rauhanomaisen rinnakkainolon mahdollisuuden, mutta tuon mahdollisuuden muuttaminen todellisuudeksi riippuu rauhaarakastavien ja aggressiivisten voimien keskinäisyydestä, kansanjoukkojen aktiivisesta taistelusta sodanlietsojia vastaan ja rauhan säilyttämisen puolesta.

Sosialismin ja kapitalismin rauhanomainen rinnakkainolo ei suinkaan merkitse niiden välisen taistelun lakkaamista. Vanha järjestelmä ei milloinkaan luovuta ilman taistelua paikkaansa uudelle. Mutta tuo taistelu ei välttämättä johda sotilaallisiin yhteentörmäyksiin, sitä käydään sekä taloudellisella, poliittisella että ideologian alalla. Sosialististen ja kapitalististen valtioiden rauhanomainen rinnakkainolokin on niiden välisen luokkataistelun erikoismuoto. Sen lopputuloksen ratkaisee uuden järjestelmän taloudellinen, yhteiskunnallinen, poliittinen ja aatteellinen etevämyys.

Sosialismin ja kapitalismin välisen kilpailun ja taistelun lopputulos määrää myös ikuisen rauhan voimaansaattamisen näköalat maan päällä. Ikuinen rauha oli ennen toteutumaton haave. Aikaisemmin mainittu I. Kantin teos „Ikuinen rauha” alkaa seuraavin sanoin: „Nämä satiiriset sanat on luettavissa erään hollantilaisen ravintolan nimikilvessä, johon on kuvattu hautausmaa. Kenelle ne on osoitettu? Ihmisillekö yleensä, vai erityisesti valtioiden hallitsijoille, jotka eivät koskaan saa kyläkseen sodista, tai ehkä vain filosofeille, jotka haaveksivat ihanaasta unesta?.. Tuo kysymys voidaan jättää ratkaisematta.”² Siihen, että ikuisen rauhan haave muuttuisi todellisuudeksi, ei riitä ihmisten siveellisessä tajunnassa ja yhteiskunnan aatteellisessa elämässä tapahtuvat muutokset. Sitä varten ovat välttämättömiä perinpohjaiset muutokset yhteiskunnan aineellisessa elämässä — on hävitettävä yhteiskunnan jakautuminen toisilleen vastakkaisiin antagonistisiin luokkiin. Vasta kun työväenluokka voittaa koko maailmassa, kun sosialismi voittaa kansainvälisellä

¹ V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, s. 138.

² Kant, Immanuel, Zurn ewigon Frieden, Leipzig, S. 15.

areenalla häviävät kaikkien sotien syyttymisen yhteiskunnalliset ja kansalliset syyt lopullisesti. Sotien poistaminen, ikuisen rauhan pystyttäminen maapallolle on kommunismin historiallinen tehtävä. Kuten Marx ennusti, „vastakohtana vanhalle yhteiskunnalle, jossa vallitsevat taloudellinen kurjuus ja poliittinen mielletömyys, on syntymässä uusi yhteiskunta, jonka kansainvälisenä periaatteena tulee olemaan *rauha*, sillä kunkin kansakunnan samana määräävänä periaatteena on oleva — *työ!*”¹

Saatuaan voiton maailman mittakaavassa sosialistinen valankumous johtaa uuden kommunistisen yhteiskunta- ja talousmuodostuman lopulliseen voittoon. Tässä kehityksensä korkeimmassa vaiheessa ihmiskunta sulautuu yhdeksi perheeksi, jolle luokkataistelu ja kansojen väliset sodat ovat tuntemattomia. Kuten on sanottu NKP:n ohjelmassa, „kommunismi täyttää historiallisen tehtävänsä, vapauttaa kaikki ihmiset yhteiskunnallisesta epäyhdenvertaisuudesta, kaikenmuotoisesta sorrosta ja riistosta, sodan kauhuilta ja saattaa voimaan maailmassa kaikkien kansojen *Rauhan, Työn, Vapauden, Tasa-arvoisuuden, Veljeyden ja Onnen*”.

¹ K. Marx ja F. Engels, Valitut teokset, I osa, s. 429.